

T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

**YEREL KAMU POLİTİKASI OLUŞUM
SÜRECİNDE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN
ROLÜ: HATAY ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Ebrar Sines MARATOK

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Veysel EREN

Hatay-2022

T.C.

HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

**YEREL KAMU POLİTİKASI OLUŞUM
SÜRECİNDE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN
ROLÜ: HATAY ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Ebrar Sines MARATOK

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Veysel EREN

Hatay-2022

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezde yer alan bilgilerin tamamının akademik kurallara ve etik ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Söz konusu kural ve ilkelerin gereği olarak tezde yararlandığım eserlerin tamamına uygun bir şekilde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (../../2022)

(imza)

Ebrar Sines Maratok

ÖNSÖZ

İlk olarak tez çalışmasının her aşamasında bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan, iletişim konusunda hiçbir sorun yaşamadığım ve her konuda benden yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Veysel EREN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Akademik hayatım boyunca yardım ve desteklerini esirgemeyen saygıdeğer hocam Prof. Dr. Muharrem GÜNEŞ'e çok teşekkür ederim. Bilgi ve deneyimlerini benden eksik etmeyen ve tezimi etik kurallar çerçevesinde oluşturmama yardımcı olan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Murat TEK'e teşekkür ederim. Yol gösterici ve deneyimleriyle beni her zaman motive eden saygıdeğer hocalarım Doç. Dr. Soner AKIN ve Doç. Dr. Şenol ADIGÜZEL'e teşekkür ederim. Tez çalışmamda sürekli yanımda olan ve yardımlarını eksik etmeyen saygıdeğer hocam Dr. Öğr. Üyesi Cansu Birin ATILGAN'a teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimi aşamasında diğer ülkelerde farklı bakış açıları geliştirmeme vesile olan ve bu süreçte her zaman yanımda olan saygıdeğer Arş. Gör. Umut Seren YARIM ALTUNAY'a çok teşekkür ederim. Son olarak da tez çalışmamın şekillenmesinde bilgi ve desteklerini eksik etmeyen saygıdeğer hocam Arş. Gör. Ömer Fuad KAHRAMAN'a teşekkür ederim.

ÖZET

YEREL KAMU POLİTİKASI OLUŞUM SÜRECİNDE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN ROLÜ: HATAY ÖRNEĞİ

Ebrar Sines MARATOK

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022

Danışman: Prof. Dr. Veysel EREN

Kamu politikası, hükümetler tarafından toplumun beklentilerini karşılamayı hedefleyen; izlenecek politikayı belirleyip uygulamaya koyma ve ardından uyguladığı politikalarla kamuoyunu ikna etmeye çalışma sanatıdır. Kamu politikalarında hedef kitle uluslararası, ulusal ve yerel anlamda değişmektedir. Yerel kamu politikası, kamu politikasının bir parçasıdır. Yerel kamu politikası hedef kitlesinin, “belirli bir bölgenin yerel nüfusu” ile ilgili olmasından dolayı ulusal ve uluslararası kamu politikasından ayrılmaktadır. Yerel yönetimler, yerel kamu politikalarını uygulama yeteneğine sahip en yetkili idari organlardır. Bununla birlikte birçok aktör yerel kamu politikalarına etki etmektedir. Politika oluşturma süreçlerinde çok aktörlü yapının sağlıklı bir şekilde oluşturulması demokrasinin bir parçası olarak görülmektedir. Katılımcılığın geliştirilmesi ve daha hesap verilebilir uygulamaların çoğaltılması toplum yararına geliştirilecek politikaların oluşmasına zemin hazırlayan önemli unsurlardır. Bu bağlamda Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) toplum ile devlet arasında önemli bir köprü olduğu görülmüştür. Halkın isteklerinin politika yapıcılara iletilmesinde önemli bir rol oynadığı bilinmektedir.

Nitel bir araştırma yöntemi içeren çalışmada, STK’ların Hatay ili üzerinden faaliyet alanlarına göre yerel kamu politikasındaki rolü incelenmiş ve ortaya konmuştur. Saha çalışması kısmında, Hatay çapındaki STK’ları faaliyet alanlarına göre ayırarak; yerel kamu politikasındaki rollerini, katılımları konusunda engelleyen-kolaylaştıran unsurları, yerel yönetimler tarafından ne kadar dikkate alındıkları ve finansal yeterliliklerini ölçecek birtakım sorular yardımıyla derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Politikası, Yerel Kamu Politikası, Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Kuruluşları

ABSTRACT

THE ROLE OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN THE LOCAL PUBLIC POLICY FORMATION PROCESS: THE CASE OF HATAY

Ebrar Sines MARATOK

Department of Political Science and Public Administration, Master Thesis, 2022

Advisor: Prof. Dr. Veysel EREN

Public policy, aimed at meeting the expectations of society by governments; It is the art of determining and implementing the policy to be followed and then trying to persuade the public with the policies it implements. The target audience in public policies varies internationally, nationally and locally. Local public policy is part of public policy. Local public policy differs from national and international public policy in that its target audience relates to the “local population of a particular region”. Local governments are the most authoritative administrative bodies capable of implementing local public policies. However, many actors influence local public policies. The sound creation of a multi-actor structure in policy making processes is seen as a part of democracy. Developing participation and increasing more accountable practices are important factors that pave the way for policies to be developed for the benefit of society. In this context, it has been seen that Non-Governmental Organizations (NGOs) are an important bridge between society and the state. It is known that it plays an important role in communicating the wishes of the public to policy makers.

In the study, which includes a qualitative research method, the role of NGOs in local public policy according to their field of activity over the province of Hatay has been examined and revealed. In the fieldwork part, by separating the NGOs across Hatay according to their fields of activity; In-depth interviews were conducted with the help of some questions to measure their role in local public policies, the factors that hinder and facilitate their participation, how much they are taken into account by local governments, and their financial adequacy.

Keywords: Public Policy, Local Public Policy, Local Administrations, Non-Governmental Organizations

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT	II
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VII
GRAFİKLER LİSTESİ.....	VIII
HARİTALAR LİSTESİ.....	IX
KISALTMALAR	X
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM.....	3
KAMU POLİTİKASI	3
1.1. Yerel Kamu Politikası: Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve	3
1.1.1. Kamu Kavramı	3
1.1.2. Politika Kavramı.....	5
1.1.3. Kamu Politikası Kavramı	6
1.1.4. Yerel Kamu Politikası Kavramı	8
1.2. Yerel Kamu Politikası Aktörleri	10
1.2.1. Uluslararası Aktörler	10
1.2.2. Ulusal Aktörler.....	11
1.2.2.1. Resmi Aktörler	12
1.2.2.1.1. Yasama Organı	12
1.2.2.1.2. Yürütme Organı	14
1.2.2.1.3. Yargı Organı	16
1.2.2.2. Gayri resmî Aktörler	17
1.2.2.2.1. Siyasi Partiler.....	18
1.2.2.2.2. Seçmenler (Vatandaşlar)	18
1.2.2.2.3. Baskı Grupları	19
1.2.2.2.4. Düşünce Üretim Kuruluşları (Think Thanks).....	20

1.2.3. Yerel Aktörler	21
1.2.3.1. Belediye Başkanı.....	21
1.2.3.2. Belediye Meclisleri	22
1.2.3.3. Belediye Encümeni	24
1.2.3.4. Belediye Teşkilatı	25
1.2.3.5. Kent Konseyleri.....	26
1.2.3.6. Valilik	27
1.2.3.7. Kaymakamlık	27
1.2.3.8. Medya (Yerel Basın)	27
1.2.3.9. Yerel Siyaset	29
1.2.3.10. Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları.....	30
1.3. Yerel Kamu Politikası Oluşturma Süreci	32
1.3.1. Problem Tanımlama ve Kamuoyunda Gündem Oluşturma	33
1.3.2. Hedeflerin ve Çözüm Önerileri Alternatiflerinin Belirlenmesi.....	35
1.3.3. Politikanın Belirlenmesi / Uygulanması.....	36
1.3.4. Uygulamanın Değerlendirilmesi.....	37
1.4. Yerel Kamu Politikası Oluşturma Sürecinde Karşılaşılan Problemler ...	38
2.BÖLÜM.....	40
SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE YEREL KAMU POLİTİKASI OLUŞTURULMASI SÜRECİNDEKİ ROLLERİ.....	40
2.1. Sivil Toplum Kuruluşu Tanımı ve Gelişim Süreci	40
2.1.1. Sivil Toplum Kavramını Anlamak.....	40
2.1.2. Sivil Toplum Kuruluşları ve Gelişim Evreleri	42
2.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Fonksiyonları ve Roller.....	44
2.3. Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkinlik Alanları ve Yapısı	47
2.3.1. Dernekler	48
2.3.1.1. Derneklerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı	50

2.3.1.2. Derneklerin Bölgelerine Göre Dağılımı	51
2.3.2. Vakıflar	52
2.3.2.1. Vakıfların Yıllarına ve Faaliyetlerine Göre Dağılımı	54
2.3.3. Sendikalar	55
2.3.4. Odalar	57
2.4. Sivil Toplum Kuruluşlarının Karşılaştığı Sorunlar	57
2.5. Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Kamu Politikası Belirleme Sürecindeki Rolü	59
3. BÖLÜM.....	63
YEREL KAMU POLİTİKASI OLUŞUMUNDA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ETKİLERİNE YÖNELİK BİR ALAN ARAŞTIRMASI: HATAY ÖRNEĞİ	63
3.1. Hatay’a İlişkin Temel Bilgiler	63
3.1.1. Hatay’ın Demografik Yapısı	64
3.1.2. Hatay’daki Belediyeler	65
3.1.3. Hatay’daki Sivil Toplum Kuruluşları.....	66
3.2. Araştırmanın Amacı.....	68
3.3. Araştırmanın Önemi ve Kapsamı	70
3.4. Materyal ve Yöntem	70
3.4.1. Materyal.....	70
3.4.2. Yöntem.....	70
3.5. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	71
3.6. Veri Toplaması	72
3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	73
3.8. Araştırmanın Bulguları ve Analizi	73
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	107
KAYNAKÇA	112
EKLER.....	125

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1: STK'ların Faaliyet Alanlarına Göre Sınıflandırılması.....	46
Tablo 2: Hatay İlçelerinin Nüfus Dağılımı.....	65
Tablo 3: STK'ların Faaliyet Alanları ve Görüşülen Zaman Dilimi.....	72
Tablo 4: Hatay'daki STK'ların Farkındalık Çalışması.....	74
Tablo 5: Hatay'daki STK'ların Üye Sayısı ve Toplanma Sıklığı.....	76
Tablo 6: Hatay'daki STK'ların İletişiminin Yüksek Olduğu Aktörler.....	89
Tablo 7: STK'ların Yerel Kamu Politikalarındaki Etki Düzeyi.....	91
Tablo 8: Hatay'daki STK'ların Diğer STK'lar ile İşbirliği Seviyesi.....	93
Tablo 9: Hatay'daki Basın-Yayın Organlarını Aktif Kullanan STK'lar.....	99
Tablo 10: Hatay'daki STK'ların Görüşlerini Halka İlettiği Platform.....	104
Tablo 11: Hatay'daki STK'ların Farkındalık Çalışması.....	105

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: STK'ların Gelişme Evreleri.....	42
Şekil 2: Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü Web Sitesi.....	48
Şekil 3: T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğü resmi sitesi.....	52
Şekil 4: Türkiye Sendika Sistemi Resmi Sitesi.....	56
Şekil 5: Hatay'daki Belediyeler.....	66

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Gönüllü ve Maaşlı Çalışan Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı.....	49
Grafik 2: Faaliyet Alanlarına Göre Derneklerin Dağılımı.....	50
Grafik 3: Coğrafi Bölgelere Göre Dernek Dağılımı.....	51
Grafik 4: 2021 Yılı Vakıf Türlerine Göre Dağılımı.....	53
Grafik 5: Vakıfların Yıllara Göre Dağılımı.....	54
Grafik 6: Yeni Kurulan Vakıfların Faaliyetlerine Göre Dağılımı.....	55
Grafik 7: Hatay İli Derneklerin Faaliyetlerine Göre Dağılımı.....	67

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: Hatay İlçe Haritası.....	64
------------------------------------	----

KISALTMALAR

AB:	Avrupa Birliği
ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
ATSO:	Antakya Ticaret ve Sanayi Odası
DERBİS:	Dernekler Bilgi Sistemi
DOĞAKA:	Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı
IMF:	Uluslararası Para Fonu
JCI:	Junior Chamber International
KAGİD:	Kadın Girişimcileri Derneği
KOSGEB:	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MÜSİAD:	Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği
NATO:	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
NGO:	Non Governmental Organization
STK:	Sivil Topum Kuruluşları
TBMM:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK:	Türk Dil Kurumu
TEMA:	Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı
TEV:	Türk Eğitim Vakfı
TOBB:	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜSİAD:	Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
USAID:	Uluslararası Kalkınma Ajansı
YİKOB:	Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları
WB:	Dünya Bankası

GİRİŞ

Kamu politikası hemen hemen her alanı etkileyen, belirli hedefler çerçevesinde incelenmesi gereken, karmaşık ve önemli bir konudur. Dye'nin yorumuna göre, en yaygın tanımlardan biri olan kamu politikası "hükümetin yapmayı veya yapmamayı tercih ettiği her şey" olarak kabul edilir. Politika yapmamayı tercih etmek de, sonuçları etkileyen bir seçim olduğu için de kamu politikası eylemi olarak kabul edilir (Dye, 2012: 3). Kamu politikaları yerel, ulusal, uluslararası ve ulus üstü alanlarda gerçekleşir. Yerel kamu politikası, kamu politikasının bir türüdür ve daha çok “bir bölgenin yerel nüfusu” ile ilgilidir. Belirli bir bölgeden sorumlu olan yerel kamu politikalarının en güçlü aktörleri yerel yönetimlerdir. Ancak yerel kamu politikaların oluşturulmasında çok aktörlü katılımın sağlanması demokrasi ortamının gelişmesini sağlamaktadır. Sivil toplum kuruluşları (STK), baskı grupları ve yerel medya gibi aktörler de katılımcı olarak görülmektedir. Özellikle STK’ların halk ile devlet arasında köprü görevi gören bir kuruluş olması kamu politikalarına katılımlarını gerekli kılmaktadır.

STK’ların dünya çapında daha güçlü ve etkin hale getirilmesinde kilit bir faktör, kamu yönetiminin 1950'den sonra başlayan katılımcı ve demokratik dönüşümü olmuştur. Türkiye’de STK’ların gelişmesinde en önemli etkenlerden biri “AB’ye katılım için yapılan reformlardır”. 1999 yılında düzenlenen Helsinki Zirvesi, Türkiye’deki STK’lar için önemli bir dönüm noktası olmuştur. Böylelikle Türkiye’deki STK’ların mevzuatı AB kriterlerine uygundur ve proje fonlarından yararlanma hakkına sahip olmuştur. Günümüzde birçok STK gelirlerini proje fonlarından elde etmektedir. Aynı dönem içerisinde STK’lardaki birtakım sorunları iyileştirmek amacıyla düzenlenen önemli kanunlar şunlardır;

- 2004’de 5253 sayılı Dernekler Kanunu,
- 2005’te 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu,
- 2008’de 5737 sayılı Vakıflar Kanunu,
- 2012’de 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu’dur.

STK’ların yerel aktörlerle birlikte iş birliğinin önünün açılması için kent konseyleri kurulmuştur. Kent konseylerinin varoluş amacı, sivil ve resmi aktörlerin ortak ruhla politika geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. “5393 sayılı Kanun” ile getirilen hükümler stratejik planların hazırlanmasında STK'lara danışılmasına ve iş

birliği yapmasına ve ayrı zamanda ihtisas komisyonlarında yer almasına izin vermektedir. Ancak ihtisas komisyonlarında oy hakları bulunmamaktadır. Halkın sorunlarının anlaşılmasında STK'lar önemli bir role sahip olduklarından yerel politikalarda etkili olmaları gerekmektedir. Çünkü bireyler ihtiyaç ve sorunlarını STK'lar ile daha kolay bir şekilde paylaşabilmektedir. STK'larda bu durumu kent konseyleri gibi organlarda resmi yerel aktörlere iletebilmektedir. STK'lar demokratik ortamın gelişmesinde, çok katılımlı ortak politika oluşturulmasında, toplumsal güvenin artırılmasında önemli role sahiptir. Bu durum, Hatay ili çerçevesinde ele alınan alan araştırması kısmında incelenmiştir.

Kitle ve iletişim tekniklerindeki gelişmelere, toplumun eğitim ve bilinç düzeyindeki gelişmeler ve toplumlar arası mobilitenin artması, temsili demokrasiyi sorgulanır hale getirmiş ve devlet aktörlerinin tek yönlü karar aldıkları, diğerlerinin de uymakla yükümlü oldukları klasik yöneten yönetilen ilişkilerinin yerine STK'lar ve diğer örgütlü yapılar ile kamu politikası oluşturma ve uygulama süreçlerine farklı aktörlerin müdahil olduğu yeni bir döneme girilmiştir. Bu dönemde doğrudan demokrasi araçlarına daha fazla başvurulmakta, karar süreçlerinde bireyler daha çok yer almaktadır. Bu çalışmanın temel amacı, yerel kamu politikası oluşturma ve uygulama süreçlerinde sivil toplum kuruluşlarının rolünü Hatay ölçeğinde nitel araştırma teknikleriyle ortaya çıkarmaktır.

Tez üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kamu politikası ve yerel kamu politikası anlatılmaktadır. Bu bölümde aktörlerden, politika oluşum süreçleri ve yerel kamu politikası oluşum sürecinden kaynaklanan sorunlar açıklanmıştır. İkinci bölümde, ana tema STK'ların yerel kamu politikasındaki rolü ile ilgili olup; STK'ların tanımı, tarihi gelişimi, fonksiyonları, etkinlik alanları ve karşılaşılan sorunlar anlatılmıştır. Son bölüm ise alan araştırması olup; STK'ların yerel kamu politikası oluşturma ve uygulama serçindeki rollerini tespit edebilmek için Hatay genelinde STK'lar ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırma nitel olmakla birlikte STK başkanlarına ucu açık sorular sorularak STK'ların Hatay çapındaki yerel kamu politikalarındaki rolü ve katılım seviyeleri değerlendirilmiştir.

1. BÖLÜM

KAMU POLİTİKASI

Çalışmanın ilk bölümünde kamu politikasının kavramsal ve kuramsal çerçevesi açıklanmıştır. Yerel kamu politikasını açıklamadan önce ilişkili olduğu “kamu” ve “politika” kavramları açıklığa kavuşturulmuş ve akabinde “yerel kamu politikası” kavramı tanımlanmıştır. Ardından konunun temellerini oluşturan “uluslararası, ulusal ve yerel kamu politikası aktörleri” ele alınmıştır. Aktörler anlaşıldıktan sonra “yerel kamu politikası oluşum süreçlerine” yer verilmiştir. Son olarak da “yerel kamu politikası çalışmalarında karşılaşılan problemler” bölümün içinde yer almıştır.

1.1. Yerel Kamu Politikası: Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve

Yerel kamu politikası alanı, anlam bütünlüğü bakımından geniş bir kavram olmakla birlikte “yerel kamu” ve “politika” kavramlarından oluşturulmuştur. Dolayısıyla kamu politikasının tanımlarından bahsetmeden önce ayrı ayrı “kamu” ve “politika” kavramlarının ele alınması yerel kamu politikasının anlaşılabilirliği açısından daha uygun olacaktır. Bu bölümde kamu ve politika kavramları açıklığa kavuşturulduktan sonra kamu politikası tanımlanmıştır. Son olarak da asıl konumuz olan “yerel kamu politikası” açıklanmıştır.

1.1.1. Kamu Kavramı

Gerek günlük yaşamda gerekse sosyal medya platformları gibi birçok alanda karşılaştığımız bir kavram olan “kamu”, kısaca halkın kendisini ifade etmektedir. Sözlük anlamı olarak araştırdığımızda da Türk Dil Kurumu’nun (TDK) Büyük Türkçe Sözlüğüne göre kamu, “halk hizmeti gören devlet organlarının tümü”, “hep, bütün” gibi anlamlara gelmektedir. Sözlükte kamu manasına eşdeğer olarak “amme” kelimesi de kullanılmaktadır. Amme kelimesi, Arapçadan dilimize geçmiş bir kelime olarak bilinmektedir (TDK, 2021).

Kamu kelimesi tek başına oluşturduğu anlamların yanı sıra birçok isme de sıfat olmuştur. Birlikte kullanıldığı alanlara göre de farklı anlamlar ifade etmektedir. En sık kullanılan kavramlardan: “Kamusal alan”, özel mülkiyet harici halkın birlikte olduğu alanlar anlamına gelmektedir. Örnekler çoğaltılacak olursa: “kamu düzeni”, halkın tamamını içine alan sistem: “kamuoyu”, bir ülkedeki vatandaşların çoğunluğunun benimsediği tutumu kapsamaktadır (Eryılmaz, 2015: 10). Sonraki bölümlerde de anlatılacağı üzere özellikle politika oluşum süreçlerine katılım için “kamuoyu oluşturmak” aktörlerce sık sık kullanılan bir yöntem olması üzerinde durulmuştur.

Kamu kelimesiyle birlikte kullanılan ve kamu kavramına etki eden en bilindik kavramlardan biri de “kamu yönetimidir”. Kamu yönetimi, kamusal işlerin nasıl yürütüleceğiyle doğrudan ilgili olup geçmişten günümüze birçok modeli barındıran; farklı coğrafyalarda kendine has uygulamalarla görülen oldukça geniş bir kavramdır. Appleby, kamu yönetiminin karar verme süreçlerinde etkili olduğunu ileri sürmektedir (Huang, 2002: 275).

Kamu kavramının şimdiye kadar üzerinde durulan anlamlarına göre bir çıkarımda bulunulacak olursa; kavramın, daha çok geneli kapsadığını görülmektedir. Kamu yönetiminin geleneksel modeliyle 1980’lerin başında Türkiye’de yaşanan gelişmelerde kamu algısında bir takım değişiklikler yaşandığını söylemek mümkündür. Bu noktada ortaya çıkan söz konusu “kamu işletmeciliği” kavramı, özel sektörün tutumlarını kamu sektöründe de gerçekleştirmeyi hedefleyerek kamuyu, özel sektöre yaklaştıran bir gelişme olmuştur (Denhardt ve Denhardt, 2000: 550). Bu gelişmeyle birlikte geleneksel modelin aksine kamu işletmeciliği, kamu hizmetlerinin görülmesinde piyasa araçlarından daha fazla yararlanmayı teşvik etmektedir (Hughes, 2014: 568).

Özetle kamu kavramı geniş bir alan olup birlikte kullanıldığı alana göre de farklı anlamlara gelebilmektedir. Ancak kamu, en genel anlamda “halka ait olan” olarak tanımlanabilir. Bu kısımda, kamu ve kamunun en yaygın akla gelen kullanım alanı olarak özetlemiş olup; çalışmanın ilerleyen safhalarında kamu kavramı politikayla birlikte ele alınıp “kamu politikası” ve “yerel kamu politikası” çerçevesinde açıklanmaktadır.

1.1.2. Politika Kavramı

Politika sözcüğünü, herkes tarafından uzlaşılacak ortak bir tanımla ifade edebilmek oldukça güç olduğu için “siyaset” kavramıyla çok karıştırılmaktadır. Politikanın tanımıyla ilgili pek çok araştırmacının farklı yaklaşımları mevcuttur. Ancak en yalın haliyle bir tanım yapılacak olursa “devlet yönetiminde izlenen yol ve yöntemler” olarak ifade etmek yanlış olmayacaktır. Politika kavramı, Türkiye’de “siyaset” kavramıyla ilişkisi açısından oldukça karmaşık ve tartışmalı bir konudur. TDK Büyük Türkçe Sözlükte de politikayı açıklarken verilen ilk tanım siyaset kavramını da içinde barındırmaktadır (TDK, 2021). Kimileri tarafından siyaset kavramı, politikayla eşdeğer bir kelime olarak düşünülürken; kimi araştırmacılara göre de bu kavramlar birbirinin yerini tutmamaktadır. Kavramları daha iyi anlayabilmek için etimolojik olarak incelediğimizde “siyaset” kavramı Arapçadan; “politika” kavramı ise Yunancadan dilimize geçmiştir. İngilizce karşılıkları ise siyaset yerine “politics”; politika yerine ise “policy” sözcükleri kullanılmaktadır (Çevik, 2016: 244; Göçoğlu, 2014: 24). Siyaset sözcüğü, atın eğitimiyle sorumlu olan “seyis” kelimesinden türetilerek “at eğitimi” gibi anlamlara gelirken; politika sözcüğü “şehir” kavramıyla eş anlamlı olan “polis” kelimesinden türetilmektedir (Aköz, 2018: 163). Bahsi geçen “polis” kavramında şehrin daha çok sosyal ve yönetsel boyutu hesaba katılmaktadır. Eklemek gerekir ki “polis” terimi, “insanların yurttaş olmanın onur duyduğu bir şehir devletini” ifade etmektedir (Akyüz, 2009: 2).

Birçok düşünürün göre siyasetin anlamı da farklılaşmaktadır. Etimolojik farklılıklarından bahsedildikten sonra birkaç düşünürün göre de siyasetin tanımlarından bahsedilecek olursa; Crick siyaseti, “toplumları şiddet olmadan tartışarak yönetmek” şeklinde tanımlarken; Lasswell “kim neyi ne kadar”; Easton ise “yetkili değer tahsis” olarak tanımlamaktadır (Tansey, 1995: 4).

Siyaset devlet işlerinin yürütülmesinin yanında; bireylerin çıkarlarını da barındıran ve bununla birlikte çıkarların sebebiyet verdiği kişiler arası “iktidar mücadelesinden” beslenmektedir. Bu yorum Max Weber’in siyasete bakış açısıyla da bağdaşmaktadır. Weber’e göre de siyaset, “ülkede ya da ülkeler arasında iktidarı paylaşmak ve bu paylaşımında mücadele vermektir” (Akyüz, 2009:3).

Tanımlar çoğaltılabilmekte ve bahsedilen siyaset tanımlarına ilaveten politikanın genel kabul gören ve TDK Türkçe Sözlükte de yakın anlamı içeren bir

tanım yapılacak olursa: “ülke ve ülkelerarası işlerin idare edilmesinde izlenen metot ve usullerdir” denilebilir (TDK, 2021). Özetle siyaset, “iktidarın nasıl paylaşıldığı ve nasıl oluştuğuyla alakalı olmakla birlikte daha çok mücadele halidir”. Birkland (2019)’a göre politika, “kamu” ve “özel” sektörlerce planlanmakta ve hayata geçirilmektedir. Bu durum problemlerin giderilmesinde farklı bakış açılarını barındırmaktadır. Politikalar belirli bir amaç için izlenilen yollar, alınan kararları ve uygulamaları ifade ettiği kadar “insan ve devlet yönetimini” de ifade etmektedir (Altan, 2004: 3). Heclo’ya (1972: 83) göre ise politikanın neyi yansıttığı, gözlemleyen “bakış açısına” göre değişebilmektedir. Politika da yukarıda yaptığımız tanımlara ek olarak “iktidar ve otoriteyi kullanma, hileyle yönlendirme yapmayı” da kapsamaktadır (Aköz, 2018: 164). Politika kavramı “policy” anlamıyla, birçok sıfatla birlikte kullanılarak farklı alanları ifade edebilmektedir. Bunlara: “eğitim politikaları, istihdam politikaları, küresel sosyal politikalar, tarım politikası, iç-dış politikalar” örnek verilmekte ve çoğaltılabilmektedir. Politika, kamu kesimi için kullanılsa da özel sektör de buna dâhil olabilmektedir. Ayrıca uygulanan politikalar uzun ve kısa vadeli de olabilmektedir (Çevik, 2016: 244; Demir, 2016: 254).

Ortak uzlaşılan tanımların olmaması, kavramları daha iyi anlayabilmek açısından durumu zorlaştırmaktadır. Ancak her iki kavramın da etimolojik kökenleri incelendiğinde birçok anlamda birbirlerinden ayrıldıkları görülmektedir. Çalışmada da iki kavramın birbiriyle ilişkisi bakımından tartışma yaratan siyaset kavramı yerine; policy karşılığı “politika” olan kavram kullanılmıştır. Aşağıda bu kavram yerel kamu kavramıyla birlikte kullanılıp; açıklanmıştır.

1.1.3. Kamu Politikası Kavramı

Kamu politikası, yaşamımızın neredeyse her yönüne etki ettiği için son derece önemli ve çalışılması gereken bir konudur. Kamu politikası sözcüğünde de önceki başlıklarda açıklanan kamu ve politikada kavramlarında olduğu gibi fikir birliği mevcut değildir. Ancak farklı yaklaşımlardan yola çıkarak kamu politikasını kavramaya çalışmak daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

En yaygın tanımlardan biri olan Dye’nin yorumuna göre kamu politikasını “hükümetin yapmayı ya da yapmamayı seçtiği her şey” olarak değerlendirerek hükümetlerin durağan hallerinin de halka etki edeceğinden dolayı, bu durumu da kamu

politikası olarak görmektedir (Dye, 2012: 3). Kamusal sorunlar karşısında eylemsizlik de sonuçları etkileyen bir tercih olduğundan kamu politikası hareketi olarak görülmektedir (Çevik, 2016: 143-144).

Anderson, kamu politikasını tanımlarken izlenilen politikanın gelişigüzel olaylardan ziyade “hedef” odaklı olmasına vurgu yapmaktadır. Ayrıca aktörlerin yalnızca planladıkları politikaların teoride değil; uygulamada da gerçekleştirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Sorunu çözmeye yönelik kamu politikalarında, “hükümetler” ve “hükümet dışı organizasyonlar” da rol oynayabilmektedir. Aktörlerin eylemsiz kalmalarını da kamu politikası içeriğine dâhil eden Anderson, kamu politikasını, toplumun (cezalarla) yaptırım gücünden çekinerek belirli kurallara uymaya mecbur bırakılmasından dolayı hukuka dayandığını ve etkili olduğunu ileri sürmektedir (Anderson, 2003: 2-4).

Bilimsel anlamda 1950’li yıllarda ortaya çıkan kamu politikası, kamu yönetiminden daha politik bir olgu olup siyaset bilimiyle daha yakından ilişkilidir. Kamu politikası, politika bilimlerinin bir dalı olarak sayılmaktadır. Politika bilimleri de 1951 yılında “Harold Lasswell” tarafından ilk kez çalışılmıştır (Sapru, 2004: 1-2).

Lasswell kamu politikasını, “hedef, değerler ve faaliyetlerin tasarlanmış programı” olarak görmekteyken; Huang ise kamu politikasının tamamen program olarak görülmesine karşı bir görüşle “hükümetin önerileri, kanunları ve diğer sembolik modellerini” de dâhil etmektedir. Huang kamu politikasını anlatırken, “kamusal meselelere çözüm sağlayan, hükümetin ve kamunun çıkarlarını gözetebilen, bunun yanında da kamu beklentisini başka taraflara yönlendirerek de sağlayabilen bir olay olduğunu ve doğasının da hükümet olduğunu” savunmaktadır. Örnekleri çoğaltılacak olursa, Easton, kamu politikası tanımında “değerlerin bütün toplumun üzerinde otoriter bir şekilde bölüştürülmesi” üzerinde dururken; Eyestone ise kamu politikasına “hükümet organları ve çevresiyle ilişkisini” dâhil etmektedir (Huang, 2002: 275-281; Smith ve Larimer, 2009: 4). Dunn’a göre kamu politikası, “kamu görevlileri veya kurumlarca gerçekleştirilen ya da eylemsiz kalmanın tercih edilebildiği seçimler dizisidir” (Tamzok, 2007: 30). Hill’e göre ise kamu politikası, “birçok karardan oluşan ve uygulama kısmının da dâhil edildiği bir süreci” kapsamaktadır (Kulaç, 2016: 23).

Kamu politikası, “devlet, kamu yönetimi, kanun gibi etmenleri içeren; hükümetler tarafından toplumun beklentilerine cevap verebilme hedefli; izlenecek

olan politikayı belirleyip pratiğe dökebilme ve sonrasında uyguladığı politikalarla kamuoyunu ikna etmeye çalışan amaçlı bir eylem sanatıdır” (Eren, 2014: 260-263). Kamu politikası birçok politika alanıyla bağlantılıdır. Politika aktörleri toplumun yararını da gözeterek, hükümetler tarafından gerçekleştirilmektedir. Kamu politikası “sağlık, eğitim, adalet, ticaret, güvenlik ve sosyal” ve daha nice alanları kapsayan; toplum üzerinde düzenleyici niteliğe sahip olan bir alandır (Yıldız ve Sobacı, 2015: 17).

Kamu politikaları kamuoyunu ikna etmek ister. Ancak Anderson’a göre kamu politikalarının herkesi memnun etmesi yüksek bir ihtimal dâhilinde değildir. Çünkü bir kısım insanı daha iyi bir hale getirirken; diğer kısmı tam tersi yöne doğru çevirebilir. İlaveten, hükümetlerce “yapıyor gibi görünmek”; yani “sembolik politika” da topluma gerçekte hiçbir katkı sağlamayacaktır ki Anderson buna örnek olarak savaşın ulusal politika aracı olarak kullanılmaması için 1928 yılında imzalanan “Kellogg-Briand Paktını” örnek vermiştir (Anderson, 2003: 4-8).

Birçok düşünür tarafından kamu politikasının neyi ifade ettiğini görülmektedir. Aslında kamu politikasının neyi ifade ettiği kadar ne şekilde, kimler tarafından ve ne amaçla gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin de araştırılması gerekmektedir. Kamu politikası karmaşık fakat her alana etki eden belirli amaçlar doğrultusunda çalışılması gereken önemli bir konudur. Sonuçların önceden tahmin edilmesi her zaman mümkün olmamaktadır (Hogwood ve Gunn, 1984: 20-23). Bu süreç, farklı aktörlerden oluşmaktadır. “Sivil ve gönüllü” kuruluşların da yer aldığı aktörler çalışmanın sonraki kısmında ortaya konulmuştur.

Yazılanlara ilaveten izlenen ve planlanan kamu politikası kadar uygulanan kamu politikasının da oldukça önemli olduğu görülmektedir. Kamu politikası, pratikte ve teoride karşılaştırılarak başarı oranı ölçülebilmekte; istenilen hedefe ne kadar yakın olduğu gözlemlenebilmektedir. Kamu politikası oluşturulması bir süreç gerektirmektedir ve kamu politikasının sürecine sonraki bölümlerde daha ayrıntılı bir şekilde değinilmiştir.

1.1.4. Yerel Kamu Politikası Kavramı

Yerel kamu politikası, kamu politikasının içerisinde olup daha çok “belirli bölgenin yerel halkını” ilgilendirmektedir. Daha çok belirli bir bölgeyi ilgilendirmesi,

yerel kamu politikasının en önemli özelliklerinden biridir. Çünkü bölgeden bölgeye göre değişen şartlar doğrultusunda sadece belirli bir bölge halkının ihtiyaç ve gereksinimlerini belirleyecek karar ve planlar bu doğrultuda gerçekleşebilmektedir. Uçar'a (2003: 64-65) göre "bölgedeki halkın ihtiyaçları doğrultusunda oluşturulan, yerel yönetimlerin izlediği politikalar ve yerel kamu politikalarının belirli bir bölge halkına ait olması, onu ulusal politikadan ayıran en iyi özelliktir".

Yerel kamu politikaları, genellikle yerel yönetimlerde "atanmış veya seçilmiş" yöneticiler tarafından gerçekleştirilmektedir. Genel kamu politikalarında genellikle "bakan, milletvekili, bürokrat" gibi aktörler yetkili olurken; yerel kamu politikalarında genellikle kararlaştırılan ya da uygulanan "il", "ilçe", "kent" ve "köy" gibi yerlerde yetkili olan "belediye başkanları, belediye teşkilatı, belediye meclisleri, vali, kaymakamlar, il ve ilçe müdürlükleri" gibi aktörler etkin rol üstlenmektedir. Sivil aktörler olarak da halk ile devlet arasında bir bağ olan "STK"lar önemli rol oynamaktadır (Çevik, 2016: 377; Uçar, 2003: 64-74).

Yerel kamu politikalarına "kent ve çevrenin düzeni, sosyal güvenlik, kentin ulaşımı ile ilgili düzenlemeler, konut, sağlık, eğitim, ticaret" gibi konular dâhil olmaktadır. Kısacası yerel kamu politikası doğrudan "halkı" ilgilendirmekte olup yerel düzeydeki halkın ihtiyaç ve gereksinimlerine göre alınan "ekonomik, sosyal, kültürel" kararların-planların-uygulamaların örnekleriyle ayrıntılandırılabilir (Kavruk, 2016: 379-381).

Lowi, 1964 yılında kamu politikalarını "dağıtıcı, düzenleyici ve yeniden dağıtıcı" olmak üzere üç sınıfa ayırmıştır. Düzenleyici politikalar, daha çok özel sektörün yürütülmesinde kullanılmaktadır. Özel sektöre ait uygulamaları takip ederek, toplumu kötü yönde etkileyebilecek durumları önlemeye çalışarak düzenlenmektedir. Dağıtıcı ve yeniden dağıtıcı politikalar ise, daha çok "yerel" ile ilgilidir. Dağıtıcı politikalar, "faydayı belirli bir kesime dağıtmayı hedefleyen türden politiklardır". Diğer bir deyişle, "kamu kaynaklarının toplumun belirli bir kısmına dağıtılmasını öngören politiklardır". Dağıtıcı politikalar toplumun her kısmında hissedilmediği için diğer politikalara nazaran anlaşmazlıklar daha az görülmektedir. Yeniden dağıtıcı politikalar da, toplumda "refah eşitliği" sağlamaya yönelik olup; kaynak ve değerleri toplumsal sınıflara adil bir şekilde paylaştırmaya yöneliktir. Bu politika türü daha çok varlıklı kesimden daha yoksul kesime doğru aktarım söz konusu olduğu için yoğun

çatışmalara sebebiyet verebilmektedir (Birkland, 2011: 141-146; akt. Yıldız ve Sobacı, 2014: 25-26; Korkmaz, 2019: 24; Usta, 2014: 12).

Çalışmanın ilk bölümünde ortaya konulan kamu politikasını daha doğru anlamak adına, kamu politikasıyla bağlantılı olan “kamu, politika ve yerel kamu politikası” kavramlarını ortaya koymak gerekmektedir. Bir sonraki bölümde yerel kamu politikası oluşum sürecinde etkili olan aktörler ele alınmıştır.

1.2. Yerel Kamu Politikası Aktörleri

Yerel kamu politikası ileriki bölümlerde ayrıntılı şekilde ele alındığı üzere bir süreç içerisinde meydana gelmektedir. Bu süreçte rol oynayan birçok aktör bulunmaktadır. Kamu politikası aktörlerini, “yerel”, “ulusal” ve “uluslararası” gruplara ayırarak incelemek gerekmektedir. Ulusal aktörler de kendi içlerinde “resmi” ve “resmi olmayan” aktörler olarak incelenmiştir. Resmi aktörler ülkeden ülkeye, yönetim şekline bağlı olarak değişebilmekte olup; “yasama”, “yürütme” ve “yargı” organları kapsamında açıklanmıştır. Resmi olmayan aktörler içerisinde ise; “siyasi partiler”, “seçmenler”, “STK” ve medya” ele alınmıştır. Öncelikle kamu politikası aktörleri, yerel aktörlerin daha iyi anlaşılması açısından kısaca açıklanmıştır (Çakır; 2017: 34; Çevik, 2008: 186; Eren, 2014: 267).

Demokratik bir yönetim, açıklık ilkesine bağlı olarak çok aktörlü bir yapıdan oluşmaktadır (Aktan, 2021: 25). Bu süreç içerisinde yer alan çok aktörlü politika yapıcılar da; nasıl bir yol izleyeceklerine karar verirken “toplumun ya da çeşitli grupların belirlenen sorunlar karşısında devletin hangi politikaların etkili olabileceğini ve demokratik sistemlerde toplumun onlardan ne beklediğini” bilmek istemektedir (Burstein, 2020: 90; Sobacı, 2015: 136).

1.2.1. Uluslararası Aktörler

Küreselleşen ve teknolojinin oldukça yoğun kullanıldığı bir dünya neticesinde, “resmi” ve “gayri resmi” aktörlerin yanında kamu politikası oluşum süreçlerine “uluslararası aktörler” de katılmaktadır. Uluslararası aktörlere, “uluslararası örgütler” ve “çok uluslu şirketler” dâhil olmaktadır.

Uluslararası örgütler, birçok ulus devletin bir araya gelerek oluşturdukları ve kamu politikası oluşum süreçlerinde önemli rol üstlenen küresel örgütlerdir. “Uluslararası Para Fonu” (IMF), “Dünya Bankası” (WB), “Avrupa Birliği” (AB), “Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü” (NATO) gibi örgütler uluslararası aktörler arasında örnek verilebilmektedir. Uluslararası anlamda düzenlenen seminer ya da toplantılar neticesinde, devletlerde sorunların çözümüne yönelik izlenilen yollar ve politikalardan diğer bir devletin haberdar olması; bir ülkede sorunun çözümüne yönelik bir önsezi oluşturmaktadır. Diğer uluslararası aktörlere örnek verilebilecek çok uluslu şirketler ise, kamu politikasında elinde bulundurduklarını kendi yararlarına olmakla koşuluyla; yatırımını diğer devlete yapmakta ve böylece devletin politikalarına yön verebilmektedir (Yıldız ve Sobası, 2015: 23).

Bir ülkede sorunun çözümüne karşılık uygulanmak istenilen bir politikanın diğer devletlerle birlikte “fikir birliği” içerisinde oluşturulması açısından uluslararası aktörler süreçte önemli bir role sahiptir. Diğer taraftan uluslararası örgütler, bir ülkeye kendi politikalarını benimsettirebilme gücüne sahiptir. Örneğin Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne uyum sürecinde olması için “eğitim”, “sosyal”, “hukuk” ve “siyaset” gibi alanlarda AB tarafından birçok politikaya yön verilmiş ve geliştirilmiştir (Eren, 2014: 276). Bu noktada uluslararası aktörlerin bir devletin uygulayacağı kamu politikalarında oldukça etkili olduğu görülmektedir (Eroğlu, 2015: 162-163).

1.2.2. Ulusal Aktörler

Kamu politikası oluşturulurken gerek yerel; gerek ulusal düzeyde olsun oluşturulan politikalar birbirlerini etkileyerek, bu duruma hem “devlet” hem de “toplumsal aktörler” dâhil edilmektedir (Howlett, Hamesh ve Perl, 2020: 97). Yerel düzeyde oluşturulan politikalara “yerel”; ulusal düzeydeki politikalara ise “ulusal aktörler” etki etmektedir. Ancak bu durum değişkenlik göstermektedir. Yerel düzeydeki politika oluşum süreçlerine ya da hayata geçirilmesine ulusal aktörler; ulusal düzeydeki politikalarda ise uluslararası aktörler gibi farklı kişi, kurum ve kuruluşlar da etki edebilmektedir (Eren, 2014: 268).

Oluşturulan politikalara kimi aktörlerin “doğrudan” etkisi olabilirken; kimisi ise “dolaylı” yoldan sadece kararları etkileyebilmektedir. Politika oluşum süreci

yerelden; uluslararası aktörlere kadar birçok aktörü barındırmaktadır (Yıldız ve Sobacı, 2015: 19).

İlk olarak, ulusal aktörlere dâhil olan resmi aktörlerden; “ yasama-yürütme-yargı organları kapsamında bürokrasi, parlamento, hükümet” gibi unsurlar incelenmiş; daha sonra resmi olmayan aktörlerden “vatandaşlar, baskı grupları, siyasi partiler, medya, düşünce üretim kuruluşları (think tanks)” ele alınmıştır.

1.2.2.1. Resmi Aktörler

Kamu politikası oluşum sürecinde birçok resmi aktör rol oynamakta, aktörlerin işlevleri ve sürece dâhil olması devletlerarasındaki sistem farklılığına göre değişmektedir. Genel anlamda devlet içerisinde ya da en azından devlete bağlı olan özerk kurum ve şahısları içerisine dâhil eden resmi aktörler; “yasama”, “yürütme” ve “yargı” kapsamı doğrultusunda incelenmiştir.

1.2.2.1.1. Yasama Organı

Yasama organı, devlet içerisinde “yasaları belirleme, mevcut yasalar üzerinde değişiklik yapabilme ve gerek gördüğünde iptal edip yürürlükten kaldırabilme” yetkilerine sahiptir. Yasalar, ülkede yaşayan her vatandaş için eşit nitelikte ve yaptırımı olan kurallardan oluşmaktadır. Yürütme organı da “işlemleri ve kamu politikalarındaki düzenlemelerini” yasama organına bağlı olarak gerçekleştirmektedir. Kimi meclisler “çift”; kimileri ise “tek” meclisli görülmektedir. Örnek verilecek olursa; “Türkiye’de tek meclisli bir yapı mevcutken; Amerika Birleşik Devletleri (ABD), çift meclisli (senato ve temsilciler meclisi) bir yapıya sahiptir” (Eren, 2014: 268). “Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) kamu politika süreçlerinde ve uygulanmasında, kanunları çıkartma yetkisine sahip olması; bu süreçte etkisinin büyük olduğunu göstermektedir” (Çakır, 2017: 34).

Parlamente sistemlerde, yasama meclisleri toplumsal sorunları ele almakta ve politika oluşturmada önemli bir rol oynamaktadır. Yasama organı üyelerinin görevi, politika oluşturma sürecinde farklı bir görev oynayarak hükümetin aldığı karar ve eylemleri kamuya duyurmak zorundadır. Politika oluşumunda toplumu da sürece katarak, işlemleri topluma karşı sorumlu tutmaya yardımcı olmaktadır. Yasa koyucular da hükümet bütçelerini onaylama, belirli yasalarda değişiklik talep ederek;

uygulamadaki sıkıntıları gündeme getirebilme gibi yetkilere sahiptir (Howlett, Hamesh ve Perl, 2020: 70).

Parlamente sistemlerinde, parlamentolar “halk tarafından seçilmiş” kişilerden oluşmaktadır. Kamu politikası oluşum sürecinde en etkili aktör olmalarının sebebi, “kamuun önceliklerini gündeme getirerek; kamu adına egemenliği elinde tutmalarıdır”. Demokratik sistemlerde görülen parlamentolar, çeşitli sosyal kesimler arasındaki dengeyi sağlamaya yardımcı bir görev üstlenmektedir. Demokratik yönetimlerde halkın en etkili katılım aracı “oy kullanmaktır”. Böylece halk, dolaylı olarak politika süreçlerinde de etkili olabilmektedir (Howlett vd., 2020: 71; Yıldız ve Sobacı, 2015: 20).

Parlamento, kamu politikası oluşum sürecinde etkilidir. Ancak yürütmenin, yasama üzerindeki baskısı “özellikle iktidar partisinin baskın olduğu sistemlerde” ele alınacak olursa, politika oluşum sürecindeki etkisi oldukça azalmaktadır. Örnek verilecek olursa; parlamente sistemin ilk olarak görüldüğü “İngiltere’de” çoğunluk mutlak partiden oluşmakta ve parlamentoda yapılan oylamalar gerçekliği pek yansıtmamaktadır. Sonuç olarak süreçte parlamentonun etkisine, “bürokratlar ya da hükümetler” müdahalede bulunabilmektedir (Çam, 1999: 380, 547-548; Nacak, 2015: 97-98).

Bunların yanında değinmek gerekir ki; parlamentoların da hükümetleri denetleme mekanizmaları için çeşitli sistemlerin mevcut olduğunu söylemek mümkündür. Kamu politikaları ya da uygulamaların değerlendirilmesi için “soru”, “gensoru”, “meclis soruşturması”, “meclis araştırması” ve “genel görüşme” gibi mekanizmalar bulunmaktadır. En son karar verilen yerin “yasama organı” olması da kamu politikası sürecinde meclislerin etkinliğini arttırmaktadır (Eren, 2014: 269).

Başkanlık sistemleri ise; devlet yönetiminde “tek bir kişinin” yürütme erkini ele alarak hükümet etme ve devleti yönetme esasına bağlı siyasi sistemdir. “Yasama”, “yürütme” ve “yargı” ilkeleri arasında katı bir ayrılığın olduğu sistem tam anlamıyla ABD’de görülmektedir. Sartori’ye göre “yürütme organı halk tarafından seçilmekte olup; ayrıca yasama ve yürütme organları birbirlerini feshedememektedir” (Kılınç, 2016: 460-462).

Yasama organı, kâğıt üzerinde olduğu kadar “uygulama” kısmında da hükümete karşı özerktir. Başkanlık sisteminde yürütme, etkili bir organdır ve “başkan”

geniş yetkilere sahiptir. Ancak yasamanın iç organizasyonundaki rolü, politika oluşum sürecindeki önemini etkilemekte ve hükümetlerin neden yasama organıyla uyum içerisinde çalışması gerektiğini açıklamaktadır (Howlett vd., 2020: 70; Kılınç, 2016: 463).

Sonuç olarak, hükümet ve uygulanan sistem değişikliklerine göre yasama organının kamu politikası oluşum sürecindeki yeri ve rolü değişebilmektedir. Fakat genel anlamda faaliyetlerinden yola çıkıldığında; gerek “son karar verilen mercii” olsun; gerek halkın önceliklerini gündeme getirerek “gündem oluşturmak” olsun kamu politikası süreçlerinde etkisi ve rolü büyüktür.

1.2.2.1.2. Yürütme Organı

Yürütme organı içerisinde yer alan “hükümet ve kamu bürokrasisi”, siyasal ve idari yetkilerle donatılmıştır. İdari boyutu daha çok kamu bürokrasisiyle alakalı olsa da, uygulama kısmında kamu bürokrasisi siyasal iktidarı etkileyerek; tam olarak siyasal boyuttan ayrılamaz ve genellikle birlikte yürütülür. Çeşitli ekonomik, toplumsal, sağlık ve eğitim gibi alanlarda oluşturulan kamu politikaları, genellikle “hükümetler” tarafından hayata geçirilmektedir (Eren, 2014: 269-270).

Yürütme organında yer alan “hükümet”, kamu politika oluşumunda oldukça etkilidir. Heywood, (2012: 30) hükümetleri, ülkeden ülkeye değişiklik göstermekle birlikte “devletin beyni” olarak tanımlamaktadır. Özellikle “bürokratların da atamasını” yaptığı düşünülecek olursa hükümetlerin rolünün büyüklüğü daha iyi anlaşılmaktadır. Hükümetin kamu politikalarına etkisinde, “içyapısındaki değişkenler” son derece önemlidir. Örneğin parlamenter sistemlerde hükümet, “başbakan ve bakanlıklardan” oluşmaktadır. Bakanlıkların atamasını da “başbakan” yapmaktadır. Böylece anlaşılmaktadır ki başbakan “yürütme organının” başıdır ve gerek siyasal açıdan; gerekse kamu politikalarının belirlenmesinde önemli yetkilere sahiptir. Kamu politikası uygulamaları her hükümette farklı bir şekilde karşımıza çıkabilmektedir. Bazı hükümetler için kamusal sorun olarak kabul edilen bir olgu, diğer hükümet için sorun olmayabilir. Böyle bir durumda da herhangi bir kamu politikası geliştirmemektedir (Nacak, 2015: 98-100).

Birkland’a göre “hükümetin büyüklüğü ve karmaşıklığındaki artış, vatandaşların; çeşitli çıkar gruplarının isteklerde bulunması ve artan ekonomik

harcamalarına bağılı olmaktadır”. Diğer bir deyişle vatandaşların devlet politikalarından taleplerde bulunması, büyük bir devlet kurumu varlığını ortaya çıkarmaktadır (Birkland, 2019: 112).

Yürütmenin “kamu yönetimi” kısmı; yani “bürokrasi” de kamu politika oluşum sürecinde çok önemli bir etkidir. Bunun en önemli iki sebebi; bürokratların politikaların hazırlanıp uygulanabilmesi için gerekli olan “teknik bilgi ve uzmanlığı” elinde bulundurması ve politikaların “uygulama” aşamasında da bürokratların rol alması durumudur (Yıldız ve Sobacı, 2015: 20). Kamu sorunu karşısında kamu politikası uygulanma kısmında bürokratların teknik bilgilerinden yararlanılması sonucu bürokratlar, siyasal iktidarın neredeyse en önemli yardımcısı haline gelmektedir. Bürokrasi normalde, hükümetin aldığı kararları yerine getirmekle yükümlüken; ara sıra bu kararlar içerisinde doğrudan yer alan ve siyasal iktidarı da etkileyerek politika ve siyasal alanda da önemli bir nitelik kazanmaktadır (Eryılmaz, 2015: 278).

Bürokrasi, kavramsal açıdan genellikle “hastalık”, “idare”, “örgütlenme biçimi” ve “alınan kararları uygulamaya koyan personel” olarak öne çıkmakla birlikte ilk olarak Sümerlerde görülmüştür (Öztaş, 2019: 1-22). Günümüzde ise devlet işlerinde önemli bir güç haline gelmiştir. Bürokratların en önemli otoritesini sağlama aracı, siyasilerin bilmediği “teknik bilgiler” ve “uzmanlıklardır”. Zaman zaman bürokratların siyasi yöneticiler için “gerekli verileri gizleyerek”, kendi çıkarları doğrultusunda hareket ettiği de görülmektedir. Bürokratlar, sahip olduğu “örgüt ideolojisi” gücüyle sürekli bir konuma sahiptir. Özellikle “gelişmekte olan ülkelerde” en iyi çözümleri üretebilmeye yönelik elinde bulundurdıkları teknikler ve uzmanlıklarla bürokrat, halktan çok daha üstün bir konumdadır. Ayrıca “teknik bilgi gerektiren” bütçe işleriyle de uğraşmaları, bürokrasi olgusunun gücünü daha da arttırmaktadır (Eryılmaz, 2015: 278-279; Hughes, 2014: 522-523).

(Birkland, 2019: 110-111)’a göre, bürokratlar toplum tarafından genellikle “olumsuz” bir şekilde kullanılmaktadır. Yalnızca “kamu kurum ve kuruluşları” değil; “karmaşık bir teşkilatta çalışan herkes” bürokrattır. Hiyerarşi, kurallar bütünü ve ast-üst ilişkisinin olduğu bir sistemden oluşan bürokrasi; “eğitim, sağlık, devlet kurumları” gibi yerlerde görülmektedir.

İdari işlerle meşgul olan ve kamu politikası kapsamında atanmış üst düzey personel (memur-kamu görevlileri) “bürokrat” olarak adlandırılmaktadır. Yalnızca hükümet tarafından hazırlanamayacak kadar çok olan düzenlemeler için yürütme organı, bürokratlara birçok yetki vermektedir. Bu durum toplum adına önemli yetkileri elinde barındıran bürokratların, kamu politikası içerisinde etkinliğini artırmaktadır (Howlett vd., 2020: 73-74).

Kamu politikası oluşturulurken birçok uygulamada, bürokrasi içerisinde yer alan personelin “rolü ve etkileri” toplumdaki karmaşıklığın büyümesiyle iyice artmaktadır. Bürokratların etkilerinin artmasının sebebi de; gerekli olan “teknik bilgi, uzmanlık ve zaman” açısından hükümetin binlerce ayrıntıyla baş edemeyeceği içindir (Dye, 2012: 55-59). Özetlemek gerekirse; kamu politikası oluşum ve uygulama sürecinde yürütme organının kanadı olan bürokrasi, “teknik bilgi ve uzmanlığıyla hükümeti etkilediği” ve hükümet de, “bürokratların atamasını yaptığı ve kamu politikalarında doğrudan rol aldığı” için çok önemli iki aktör olarak karşımıza çıktığı söylenilebilir.

1.2.2.1.3. Yargı Organı

Hukuk devletlerinin gereği olan yargı organı, “alınan kararların ve uygulamaların denetiminde ve herhangi bir hukuki tartışmalarda” devreye girmektedir. Hükümetin “yargı erki”, yasama ve yürütme erklerinin yanında “hukuk kuralları gereği” varlığını sürdürmesi gerekmektedir. Her devletin kendine ait bir yargılama sistemi mevcuttur. Ne kadar farklılık gösterse de genel anlamda yargılama niteliği taşıyan “mahkemeler” de bu bağlamda hükümet uygulamalarında da denetim mekanizmasına sahiptir. Ayrıca bağımsız mahkemelerce denetim yetkisi bulunan yargıçların da siyasetin etkisinden uzakta bir işlev sürmesi daha demokratik bir sistem için değinilmesi gereken önemli bir noktadır (Bilgili ve Demirkapı, 2014: 179; Heywood, 2015: 388-389).

Yargı fonksiyonun yasama ve yürütme işlerinin birbirinden bağımsız olması, birçok devlet tarafından “demokrasinin gereği” olarak görülmektedir. Kuvvetler ayrılığı ilkesi “yasama, yürütme ve yargı” organlarının birbirlerinin görev alanına müdahale etmemesi olarak adlandırılmaktadır (Ağaoğulları, 2014: 499). Kuvvetler ayrılığının teorisinin kurucusu, “Charles-Louis de Secondat olan Montesquieu” olarak

kabul edilmektedir. Montesquieu kuvvetler ayrılığı teorisini “Kanunların Ruhu” adlı yapıtında “İngiliz Anayasası” başlığı altında açıklamaktadır. Montesquieu,” üç temel kuvvetin birbirinden bağımsız olması gerektiğini” savunmaktadır. “Kanun yapma(yasama), kanunları uygulama(yürütme) ve uyuşmazlıkların çözülmesinin(yargı) birbirinden etkilenmeden, demokratik bir şekilde geliştirilmesi için kuvvetler ayrılığı zorunlu bir ilkedir”. Bu ilkenin anayasal devlet için önemi, “devletin başındaki kişilerin, onlara verilen yetkiyi kötüye kullanabilmesi ya da kişilerin durumu lehlerine kullanabilecek şekilde hareket etmesi ihtimallerinden ötürü bu bağlamda güçlerin bağımsız olması, denetim mekanizmasını arttırmakta ve gücün tek elde toplanmasını engellemektedir” (Gözler, 2016: 31-34).

Yargı organı, hukuka uygun olmadığı düşüncesiyle doğrudan “idari ve yasal mevzuatta denetim yetkisine sahip olduğu için kamu politikalarına da etki edebilmektedir. . Türkiye’de “Anayasa Mahkemesi, İdare Mahkemesi, Bölge İdare Mahkemeleri ve Danıştay” gibi mahkemeler idari yargı teşkilatında mevcuttur. Anayasa mahkemesi; “Anayasaya uygunluk denetimi”; İdare mahkemeleri “İdare organında görevli olup Danıştay’ın görevine girmeyen konularda”; Bölge İdare Mahkemeleri “idare ve vergi mahkemeleri arasındaki anlaşmazlıklarda”; Danıştay “idari davalarda yüksek mahkeme” olarak görev yapmaktadır (Çağlayan, 2015: 32-42; Gözler ve Kaplan, 2015: 340-342). Mahkemelerin elinde olan “iptal etme, düzenleme ve denetim” yetkisi doğrultusunda, yapılacak kamu politikalarındaki tasarıları ve uygulamaları da etkilediği için etkili bir aktör oldukları görülmektedir.

1.2.2.2. Gayri resmî Aktörler

Kamu politikası oluşum sürecinde resmî aktörler kadar gayri resmî aktörlerin de bu süreçte yer alması oldukça önemlidir. Demokratik toplumlarda, politika oluştururken “çok aktörlü katılım” bir zorunluluktur. Başka bir deyişle; “çok örgütlü toplumlar, demokrasinin bir gereğidir”. Bu bölümde, gayri resmî aktörler başlığı altında, “siyasi partiler”, “seçmenler”, “medya”, “baskı grupları” ve “düşünce kuruluşları” incelenmiştir.

1.2.2.2.1. Siyasi Partiler

Siyasi partiler, çoğu ülkede bulunan ve “iktidarda olmak için çalışan” yasal bir şekilde örgütlenebilen gruplardır. Siyasal partiler, “demokratik” bir toplumun gereği olarak görülmektedir. Siyasal partilerinden beklenen işlevlerden en önemlisi; vatandaşların taleplerini gündeme taşıyarak politika oluşum süreçlerine katkıda bulunmalarıdır (Aliefendioğlu, 1999: 96-106; Howlett vd., 2020: 75-76). Halkın taleplerine karşılık etkili bir program geliştirdikleri takdirde, kamu politikası başarılı bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Siyasal partiler, toplum taleplerini gündeme getirerek politikaya etki etmesinin yanı sıra; toplumu ve iktidarı da etkileyebilmektedir. Kendi amaçlarına uygun bir politika izleyen siyasal partiler, sistemin en önemlilerindendir (Özdemir ve Atılgan, 2018: 239-340). Siyasal partilerin politikaya etkisine örnek olarak; Yeşiller Partisinin doğayı temel alarak, çevreyle ilgili sorunlarını gündem yapmasıyla, halkın desteğini alarak çevreyle ilgili politikalar oluşturulmuştur (Nacak, 2015: 108).

Toplumsal isteklerini ve eksiklerini meclise ileterek; adeta hükümet ile vatandaş arasında köprü olan siyasal partilerde, “yolsuzluk” konusuna da değinmek gerekmektedir. Yolsuzluk yapılan bir siyasal parti içerisinde “kamusal yetkiler kötüye kullanılarak; bireysel çıkarlar göz önünde bulundurulmuş” demektir. Örneğin; bir partinin iktidara geldikten sonra kadrolara sadece kendi yandaşlarını doldurması durumu bir siyasal yolsuzluktur ve adaletsizliğe yol açmaktadır. Yolsuzluk sonucu ortaya çıkan durum, “demokratik yönetimin” ve dolayısıyla da toplumun aleyhinedir (Aktan ve Acar, 2021: 9-17). Diğer taraftan, yolsuzluğun olmadığı siyasal partiler, başarılı bir şekilde politika oluşum süreçlerine katılarak; halkın sesi için önemli işlevleri yerine getirmektedir.

1.2.2.2.2. Seçmenler (Vatandaşlar)

Seçmenler, diğer bir deyişle “siyasal partiler içerisinde yer alan vatandaşlar”, demokratik yönetimlerin en önemli aktörlerindendir. Seçmenler, kamu politikası oluşum sürecine demokratik yönetimin getirdiği sistem sonucunda katılabilmektedir. Seçimlerde halkın söz sahibi olmadığı “totaliter rejimlerde” kamu politikasına katılım söz konusu olmamaktadır (Göçöğlu, 2014: 14-15).

Demokratik rejimlerde halk, seçimlere katılarak kamu politikalarına dolaylı yönden etki edebilmektedir. Ancak “dört ya da beş yılda aralıklarla yapılan seçimler vatandaşların katılımını etkilemekte olup; kamu politikalarına katılım etkisini de kötü yönde etkilemektedir” (Eryılmaz, 2013: 133). Seçimle politikalara katılabilen vatandaşların, demokratik rejimlere olan “ilgisizliği” ya da “seçimlerin geniş aralıklarla yapılması” sonuç olarak vatandaşların kamu politikaları oluşum sürecindeki etkilerini de aşağıya çekmektedir.

1.2.2.2.3. Baskı Grupları

Baskı grupları, kamu politikasını dolaylı yoldan etkilemekte olan örgütlü gayri resmi aktörlerdendir. Baskı gruplarının katılımı, “demokratik ve modern toplumların gereği” olarak görülmektedir. Baskı gruplarının ülkede bulunan vatandaşların ve çeşitli kesimlerin taleplerini gündeme getirerek demokrasinin gelişiminde rolü önemlidir. Vatandaşların taleplerini gündeme getirmenin yanı sıra, bilgileri yayarak; “çeşitli yerlerdeki kesimlerin bilgilendirilmesinde” de rol almaktadır. Baskı grupları, ülkenin demokratikleşmesi yönünde baskıcı hükümete karşı muhalefeti ve toplumu organize ederek de denetleme mekanizmasını arttırmaktadır. Siyasal iktidarla olan ilişkisi doğrultusunda da kamu politikalarına etki edebilmektedir (Acar, 2019: 247-248).

Baskı gruplarının işlevleri ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Siyasal ve kültürel yapı bu noktada çok önemli unsurlardandır. Örneğin “demokratik yönetimlerde protestolar daha ön planda ortaya çıkmakta olup totaliter bir yönetimde bunu yapmak mümkün değildir”. Ayrıca STK gibi aktörlerin gelişmediği ülkelerde vatandaşlar çeşitli baskı gruplarına girmeye çekinmektedir (Atılgan ve Aytekin, 2012: 259-260).

Baskı grupları hükümet politikalarını vatandaşların taleplerine göre şekillendirmek için hükümete baskı kurmalıdır. Kamu politikaları oluşturulurken, halkın asıl ihtiyaçlarını çözüm üretme sürecinde yeterince hükümete baskı yapılmaması kamu yönetimi bağlamında da istikrarsızlık yaratmaktadır (Çevik, 2004: 58-59). Özellikle geleneksel yönetimin anlayışında örgütlenme bilincinin eksik oluşu, iletişim ve teknik anlamdaki eksiklikler gibi nedenlerle çıkar grupları başarılı olamamıştır. Ancak 1990’lı yıllardan itibaren “yönetişim” kavramıyla birlikte çıkar

gruplarının, kamu politikalarındaki yeri ve önemi artmıştır (Eren, 2014: 275; Nacak, 2015: 113-114).

1.2.2.2.4. Düşünce Üretim Kuruluşları (Think Thanks)

Düşünce üretim kuruluşları diğer ismiyle think thank'ların, "kamu politika oluşum sürecinde karar alıcılar üzerinde etkisi ve halkı mevcut konularda aydınlatarak etkileyebilme mekanizmaları" bulunmaktadır. Düşünce üretim kuruluşlarının etkisi, "yerel", "bölgesel" ya da "ulusal" nitelikte olabilmekte ve çoğunlukla araştırmacılardan oluşmaktadır. Ayrıca elinde bulundurduğu teknik bilgilerle karar alıcılara önerilerde bulunarak; politikaya yön verebilmektelerdir (Özgüzel ve Çetintürk, 2016: 65).

Politika süreçlerinin giderek karmaşıklaşan yapısı, gündemdeki sorunları dile getirerek karar vericileri etkilemekte olan düşünce üretim kuruluşlarının bilgisine olan ihtiyacı arttırmaktadır (Köseoğlu ve Köktaş, 2017: 549). Düşünce üretim kuruluşları, toplum ile devlet arasında "ara buluculuk" görevi yapmakta ve herhangi bir kâr gütmeye amaçları bulunmamaktadır. "Bağımsız" ve "yeniliğe açık" sistemleriyle halkın ihtiyaçlarına uygun politikayı üretme, geliştirme ve uygulama süreçlerinde uzmanlıklarıyla karar alıcıları etkilemektedir (McGann, 2005: 3; Zariç, 2012: 3-17). Bunların yanı sıra düşünce kuruluşlarının farklı alanlarda fonksiyonlarına örnek verilecek olursa: (McGann, 2007: 5-8).

- Kamu kurumlarında güven ortamının gelişmesine katkı sağlamak,
- Politika gündemini belirleme ve değerlendirmek,
- Aktörler arasında politika sistemi oluşturmak,
- Toplumun politika konularında daha etkili olmasını sağlamak gibi önemli etkileri bulunmaktadır.

Düşünce üretim kuruluşları, ilgili konularda vakıf ve üniversitelerdeki bulguları da temel alarak soruna uygun ortak bir çözüm yaratmaya çalışmaktadır. Kamusal sorunlarda geliştirdikleri plan ve eylemler neticesinde politika oluşum süreçlerine etkileri bulunmaktadır (Dye, 2012: 42-43; Howlet vd., 2020: 81). Düşünce kuruluşları, elinde bulundurduğu "uzmanlık" ve sorunlara çözüm bulma aşamasında "kendi çözüm sistemini oluşturma" becerisiyle politikaya etki eden önemli gayri resmi aktörler arasında yer almaktadır.

1.2.3. Yerel Aktörler

Uluslararası ve ulusal anlamda kamu politikası aktörlerini incelediğimizde daha çok üst düzey devlet adamlarının sahada ve ön planda oldukları görülmektedir. Yerel politikalar, il mülki sınırlarına bağlı yerel yönetimler tarafından yönetilmektedir. Yerel yönetimler, yerel toplulukların genel ihtiyaçlarına hizmet etmek için merkezi hükümet dışında kurulan demokratik, kendi kendini yöneten kamu kurumlarıdır. Özellikle Türkiye’de 2014 yılından sonrasında “30” il büyükşehir belediyesi olmuş ve Büyükşehir Belediyelerine birçok politika yetkisi tanınmıştır (Kavruk, 2016: 381-382, Özel, 2015: 41).

Bu bölümde kamu politikalarını “yerel” anlamda inceleyeceğiz. Kamu politikalarının yerel düzeyde oluşmasında ve uygulanmasında “Belediye başkanı”, “belediye meclisleri”, “belediye encümenleri”, “belediye bürokrasisi”, “valilik”, “kaymakamlık”, “kent konseyleri”, “yerel basın”, “STK” ve “kamu kurumundaki çeşitli meslek grupları” gibi aktörler rol almaktadır. Takip eden kısımlarda bu aktörlerin yerel kamu politikası oluşum sürecindeki etkileri açıklanmıştır (Uçar, 2003: 73-74).

1.2.3.1. Belediye Başkanı

Belediye Başkanları, belediyelerin yönetiminden sorumlu olmakla birlikte, yerel kamu politikasının en güçlü aktörü olarak görülmektedir. Özellikle ülkemizde yürütme organının, yasama organından daha baskın olması ve yürütme organına karşı sorumlu olan “belediye başkanları” kamu politikası oluşum sürecinde güçlü bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Savaşkan, 2020: 77; Uçar, 2003: 74; Azaklı ve Özgür, 2005: 300-302).

5393 sayılı kanununa bağlı olan Belediye başkanının görev ve yetkilerinden kısaca bahsedilecek olursa (md.38-40):

- Belediye başkanı, belediye teşkilatının amiri olmakla birlikte, belediye yönetiminden sorumlu ve belediyenin çıkarlarını korumakla yükümlü en yüksek kamu görevlisidir.

- Belediye başkanı, belediyenin idare edilmesinde, kurumsal faaliyetlerde, personelin ve kurumların performanslarını incelemede ve değerlendirmede stratejik planlara uygun bir şekilde yerine getirmektedir.
- Belediye meclisinin ve encümenin başkanlığını yaparak, verilen kararları uygulamaya geçirmekte yetkilidir.
- Belediye personelini tayin etmektedir.
- Belediyenin gelir ve alacaklarını izlemektedir.
- Bütçeyi uygulamakla yükümlüdür.
- Halkının refahı ve mutluluğundan sorumlu olmakla birlikte; muhtaç, engelli ve yoksul kimseler için de özel olarak ayrılan ödenekleri yönetmek ve belde halkının huzuru için gerekenleri yerine getirmekle yükümlüdür.
- Belediye başkanının göreve belirli sebeplerle gelemediği durumlarda “başkan vekili”, başkanlık yetkilerini kullanılır.

Görüldüğü üzere belediye başkanlığı makamı birçok önemli yetki ve sorumlulukla donatılmakta olup; yürütmenin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Belde halkından sorumlu olan ve belediyenin amiri niteliğindeki “belediye başkanı”, yerel kamu politikalarının oluşturulmasındaki en temel ve en güçlü aktördür. Belediyenin tüm faaliyetlerinden sorumlu olması politikaları yönetebileceği anlamına gelmektedir. Bir politika kabul edilip; uygulanacağı zaman belediye başkanının onayından geçmektedir. Bu bağlamda belde halkı adına önemli kararların alınması neticesinde yerel politikaların uygulanması en çok Belediye başkanını ilgilendirmektedir.

1.2.3.2. Belediye Meclisleri

Belediye teşkilatının karar organı, “belediye meclisleridir”. Meclis üyeleri belirlenirken “nüfus sayımına” göre farklılık göstermektedir. Meclis toplantıları, “her ayın ilk haftası olmak üzere öncesinden belirlenen bir günde” bir araya gelmektedir. Meclis yılda bir ay tatile girebilmektedir. Bütçe görüşmesi nedeniyle toplanan meclisin görüşme süresi en çok “yirmi” gün, diğer sebeplerle yapılan toplantıların süresi ise en çok “beş” gündür. Meclis toplantıları halka karşı kapalı olmamakla birlikte, “başkanın” ya da “üyelerin salt çoğunluğuyla” kapalı toplantı da yapılabilmektedir.

Oylar “gizli”, “işaretle” ya da “okunarak” yapılmak üzere eşit çıkan oylar sonucunda, meclis başkanının bulunduğu tarafın görüşü kabul edilmektedir. Başkanın katılmadığı toplantılara, “başkan vekili” vekâleten görev alabilmektedir (Eryılmaz, 2015: 196-197; 5393 Belediye Kanunu, md.20-22). Belediye meclislerinin kısaca görev ve yetkileri şunlardır (5393 / m.19):

- Belediyenin çalışmalarını, imar plânlarını ve performansını değerlendirip, onaylamak,
- “Bütçe” ve “kesinhesabı” onaylamak,
- Belediye başkanı ile encümeni arasındaki uyuşmazlıkları sonuca bağlamak
- Belediye mevzuatının, “yap-işlet” ya da “yap-işlet-devret” modelleriyle oluşturulmasına ve belediyeye tabi şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek,
- “Şartlı bağışları” kabul etmek,
- Katı atık yönetiminden sorumlu olmak,
- Toplu taşımaların kurulmasından ve işleyişinden sorumlu olmak,
- “Bütçe içi işletme” ve “6762 sayılı Türk Ticaret Kanununa” bağlı birtakım ortaklıkların inşa edilmesine, gayrimenkul yatırım ortaklığına ya da ortaklıktan ayrılmaya hüküm vermek,
- “Meydan”, “cadde”, “sokak” ve “park” gibi çeşitli yerlere isim vermek, düzenlemek ve değiştirmektir.

İl, ilçe ve nüfusu on bini aşan belediyelerde “plan ve bütçe” ile “imar komisyonlarının” oluşturulması gereklidir. Meclis, üye sayısı “en az üç” ve “en fazla beş” olmak koşuluyla, “gizli” oyla “ocak” aylarında yapılmaktadır. Komisyonun toplanma amacı ise, belediyenin bir önceki yıla ait gelir ve giderleriyle alakalı hesap kayıt ve işlemlerinin denetimi yapmaktır (5393, md.25).

Belediye meclislerinin çalışmasına ilişkin esas ve usuller, “İçişleri Bakanlığı” aracılığıyla düzenlenmektedir. Meclisin feshedilmesi durumunda da İçişleri Bakanlığı önemli rol oynamaktadır. Meclis kendisine verilen belirli süre içerisinde ve kanuna bağlı sorumlulukları yapmadığı takdirde çalışmalarını ihmal ederse feshedilir.

Yapacağı fesih bildirimiyle birlikte “Danıştay’ın” verdiği karar sonucu meclis feshedilmektedir. Kararın çıkmasından önce, İçişleri Bakanlığının istediği takdirde yapılacak toplantıları daha sonraya da erteleyebilmektedir. Feshedilen meclisin yerine seçilecek olan meclis gelene kadar çalışmalar “belediye encümeninin memur üyeleri” aracılığıyla yürütülmektedir (5393, md.19; Berkün, 2017: 588: 590).

1.2.3.3. Belediye Encümeni

Belediye encümeni, belediyenin hem “yürütme” hem de “danışma” organıdır. Belediye encümeni:

- “İl belediyelerinde” ve “nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde”, kendi üyeleri içerisinde bir yıl geçerli olacak ve gizli oyla “üç” üye seçmektedir. Ayrıca “malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri” içerisinde de bir yıl için seçilecek “iki” üye olmak üzere toplamda “yedi” kişiden oluşmaktadır.
- Diğer belediyelerde, meclisin her bir yıl için “kendi üyeleri” içerisinde bir yıl geçerli olacak “iki” üye, “malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri” arasından ise seçeceği “bir” üye olmak üzere toplamda “beş” kişiden oluşmaktadır (5393 Belediye Kanunu, md.33).

Belediye başkanının bulunmadığı toplantılar için, belediye başkanının yetkilendireceği “başkan yardımcısı” ya da “encümen üyesi”, encümene başkanlık etmektedir. Üyelerin de teklif edebileceği gibi, encümen toplantısının gündemini “belediye başkanı” belirlemektedir. Kararlar “bir hafta içerisinde” değerlendirilerek sonuca bağlanılmaktadır. Karar alınmasında birim amirleri fikir belirtebilmektedir. Ancak oy verme hakkı yoktur. (Eryılmaz, 2015: 198; 5393 Belediye Kanunu, md.33). Belediye encümeninin görev ve yetkilerini kısaca özetlenecek olursa (5393, m.35):

- Yıllık çalışma programında bulunan faaliyetlerle ilgili “kamulaştırma” kararlarını almak ve gerçekleştirmek,
- Yasalarda öngörülen cezaları vermek,
- “Stratejik plân” ve “yıllık çalışma programı” ile “bütçe ve kesinhesabı” değerlendirip belediye meclisine fikir sunmak,

- Taşınmaz malların “satışı, trampası ve tahsisi” ile ilgili meclis kararlarını gerçekleştirmek; en fazla üç yıl olmak şartıyla kiralanmasına karar vermek,
- “Vergi”, “resim” ve “harçlar” haricinde mahkeme konusu olan belediye uyuşmazlıklarının anlaşma aracılığıyla tasfiyesini kararlaştırmak,
- Umuma açık alanların başlangıç ve bitiş saatlerini belirlemek,
- Diğer kanunlarda belirtilen ve encümenin sorumlu tutulduğu görevleri yerine getirmektir.

1.2.3.4. Belediye Teşkilatı

Belediye örgüt veya teşkilatlarını, mevcut bünyesinde bulunan “kadrolu personel” sayısına (norm kadro) uygun bir biçimde, “zabıta birimleri, fen işleri, yazı işleri, imar ve şehircilik” gibi hizmet birimleri oluşturur. Norm kadro “genel sekreterlik, daire başkanlığı ve müdürlükleri” içermektedir. Belediyelerin bulunduğu “coğrafi konum, fiziksel yapı, sosyal-kültürel yapı, ekonomik durumu ve ileriye dönük gelişimi” göz önünde bulundurularak, bünyelerindeki norm kadrolarına ve standart koşullarına uygun bir biçimde oluşturulmaktadır. “İtfaiye, kentsel dönüşüm, kent tarihi ve tanıtımı, hukuk müşavirliği, sağlık hizmetleri, imar, ulaşım planlama ve insan kaynakları” gibi ihtiyaca yönelik birimleri de daha iyi hizmet verebilmek amacıyla oluşturulmaktadır (Eryılmaz, 2015: 200-209).

“12.11.2012” yılında belediyeleri son derece etkileyen “6360” sayılı kanun yerel yönetimlerde reform nitelikte sayılabilmektedir. Genel olarak yasanın getirdiği yenilikler şu şekildedir: (Eryılmaz, 2015: 204-205).

- “Nüfusu 750.000’den fazla olan iller büyükşehir belediyesine dönüştürülme kararı alınmıştır”.
- “14” büyükşehir belediyesi daha eklenerek Türkiye’deki büyükşehir belediye sayısı “30”a çıkarılmıştır. Büyükşehir belediyesinin sınırları ise “il mülki sınırlar” olarak kabul edilmiştir.

- “Büyükşehir belediyelerine bağlı olan köyler kaldırılarak mahalleye; belde belediyeleri ise mahalle olarak bulunduğu ilçenin belediyesine bağlanmıştır”.
- Büyükşehir belediyelerinde “il özel idaresi” kaldırılmıştır.
- Büyükşehir içerisinde yer alan “bucak teşkilatı” kaldırılmıştır.

Kısacası yalnızca “büyükşehir belediyesi” ile “ilçe belediyelerine” yer verilmiştir (Kavruk &Çetin, 2018: 453).

1.2.3.5. Kent Konseyleri

Kent konseyleri, STK’ların çeşitli kamu kurumlarının, mahalle muhtarı temsilcilerinin, noterlerin ve üniversitelerin hukuk çerçevesinde katılımı sonucu “belediyeler” tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu kuruluşlar, “kent sakinlerinin haklarının korunması, vatandaşlar arasında hemşerilik bağlarının ve sosyalleşmenin arttırılması, doğayı koruma ve geliştirme, yardımlaşma amaçlı faaliyetlerin uygulanması, açık bir yönetim düzeninin sağlanması” gibi çeşitli yerel politikaların gerçekleşmesine hizmet etmek için kurulmuşlardır. Kent konseyleri sivil toplumun gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Demokrasinin gelişmesinde ve yerel politikaların oluşumunda çeşitli paydaşlara söz hakkı verilmesinde önemli bir organdır. Çünkü kent konseyleri katılımcılığı etkin kılmak için kurulan bir organdır. STK’lar ve yerel kuruluşlar arasındaki iş birliğinin önünü açmak için kent konseyleri kurulmuştur. Kent konseylerinin varlık amacı, sivil ve resmi aktörlerin ortak ruhu ile politikalar geliştirmektir. “5393 Sayılı Kanun” ile sağlanan hükümler, STK’ların stratejik planların geliştirilmesinde istişare ve iş birliği yapmalarına ve ihtisas komitelerine katılmalarına izin vermektedir. Ancak ihtisas kurullarında oy hakları yoktur (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006: md. 1-8).

Tezin konusu olan STK’lar, kent konseylerine giderek fikir belirtmekte ve bu yöntemle yerel kamu politikalarına etki edebilmektedir. Ancak kent konseylerinin etkin bir şekilde çalışması için belediyelerin STK gibi gayri resmî paydaşları davet etmesi ve fikir sorması gerekmektedir. Ayrıca bu durumun “uygulama” kısmında da görülmesi oldukça önemlidir. Çünkü bazı illerde kent konseyleri başarılı bir şekilde gerçekleştirilememektedir. Bu durum da çok aktörlü yapıyı, demokratik yönetimi ve katılımcılığı zedelemektedir (Öz, 2021: 80).

1.2.3.6. Valilik

İllerde, devlet adına hareket eden en üst mertebedeki idari yönetici validir. Birçok yetki ve sorumlulukları bulunmaktadır. Vali, büyükşehir belediyelerinde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığının başkanı görevini üstlenir. İlin genel yönetiminin düzen ve denetimini, kararname ve yasaların uygulanması, bunlara göre tedbir alınması valinin görevidir. Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, yükümlü oldukları işler için valilere görev yükleyebilirler. Bununla birlikte valiler, Cumhurbaşkanına karşı sorumludurlar. Kendi il sınırlarının içindeki bütün kolluk kuvvetlerinin amiri, valilerdir ve görev yeri değişikliği yapabilme yetkisine sahiptirler. Kamuda suçu önlemek, güven içerisinde yaşayabilmek ve düzenin sağlanması gibi konularda gerekli önlemlerin alınması valinin sorumluluğundadır (5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu, 1949: Md. 9-10).

1.2.3.7. Kaymakamlık

Kaymakam, valinin emirlerini yerine getirmekle yükümlüdür. İlçeyle ilgili işlerin yürütülmesinde “kaymakam” sorumludur. İlçeyi bağlayan konularda vali, kaymakamı görevlendirmektedir. (5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu, 1949: Md. 31).

Kaymakam ilçelerdeki sorunların giderilmesine ve yeni politikaların geliştirilmesinde görevlidir. Bu durumda yerel politikaların oluşumunda, kaymakam ilçe bazında etkili olup; valinin astı olarak yer almaktadır. İlçelerdeki yetki ve sorumluluklarından da anlaşılacağı üzere yerel kamu politika süreçlerine aktif katılım yapabilen bir organ olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.2.3.8. Medya (Yerel Basın)

Kitle iletişim araçları içerisinde etkili bir şekilde yer alan medyanın teknolojinin gelişmesiyle hayatımıza daha çok nüfuz ettiği görülmektedir. Kitle iletişim araçları, “devletler ve vatandaşlar arasında olan ilişkilerde, toplumun sorunlarını dile getirmede ve bu sorunlara çözüm üretmede iki taraf arasında oldukça önemli bir rol oynamaktadır”. Gazeteciler, köşe yazarları gibi kitle iletişim araçlarına dâhil olgular “kamusal problemlerin bildirilmesinde” oldukça etkilidir. Problemlerin

nasıl oluştuğu ve nasıl çözülebileceği hakkında da bilgi verebilmektedir. Toplumsal sorunların medya araçları tarafından belirlenip; göz önünde tutulması devlet yöneticilerinin dikkatini çekerek çözüm geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Genellikle mecliste görüşülen kamusal sorunlar “medyada görölmüş olan sorunlardan” oluşmaktadır (Howlett vd., 2020: 83).

Medya içerisinde yer alan özellikle “televizyon”, gündemin belirlenmesinde önemli rol oynayarak siyasa ve kamu politikasına nüfuz etmektedir. Medya, “kamuoyunun dikkatini çekerek gündem yaratabilmekte çok güçlü bir aktördür”. Seçmen ve karar vericilerin hareketlerine bile yön verebilmektedir. Ayrıca, topluma hükümet politikalarını da yansıtarak bu süreç içerisinde kendilerini de katmaktadır (Dye, 2012: 42-59).

Kamu politikasını etkileyen medya faktörünün, yerel yönetimlerdeki karşılığı: “yerel basındır”. Yerel basın “il, ilçe ve beldelerde” olmak üzere belirli aralıklar içerisinde yereli ilgilendiren yayın yapan basın organlarıdır. Yerel çevreyi ilgilendiren, genellikle “okul, ticaret, ulaşım, hastane” gibi çeşitli alanlarda yapılan değişiklikler hakkında halka bilgi vermektedir (Büyükbaykal, 2005: 83-84). Bu bağlamda yerel basın, kamu politikaları bağlamında yapılan ya da yapılamayan faaliyetleri halkın yakından takip edebilmesi için önemli rol oynamaktadır. Özellikle gelişmiş ölkelerdeki yerel basın organlarının gelişmeleri sağlıklı bir şekilde aktarması halkı daha bilinçli kılmıştır. Yerel basın faktörünün gelişmekte olan ölkelerde etkili bir şekilde kullanılması son derece önemlidir. Yerel basının üç önemli ana aktöründen bahsedilecek olursa (Gezgin, 2007: 177-178):

- İdare eden ve edilen ilişkisi içerisinde gelişen kamu politikalarını “doğrudan” ve “güvenilir” bir şekilde sunmak,
- “Yerel yönetim ve yurttaş bilinci” oluşturmak. Halka, yönetimi “denetleme fırsatı” vermek,
- “Demokrasi bilincinin” oluşturulmasında önemli rol oynamaktadır.

Yerel basının, “bölgesel” nitelikte olması sadece o bölgenin gelişimine katkıda bulunulması demektir. Bireyin yaşam sürdüğu çevre hakkındaki politika gelişmeleri kendisi için merak uyandırmakta ve duyarlılık kazanmaktadır. Bunların sonucunda ortak bir fikir dayanışması ve bölgenin gelişmesinde önemli adımlar atılmış olunur.

Yerel basının etkili olduğu bir olaya örnek olarak: Ulusal “Kurtuluş Savaşı” esnasında o zamanın yerel gazeteleri zaferin kazanılmasında çok etkili bir araç olmuştur. Yerel basının etkisi, ülkenin gelişiminde çok önemlidir. Bu sebeple yerel basın arkasında durulacak bir aktördür.

Basın kamu politikalarına olumlu bir şekilde yön verebildiği gibi, bazen vatandaşların manipüle olmasına sebep olabilmektedir. Örneğin: terör örgütleri mensubu üyeler, gerçek olmayan bir haberi kamunun vicdanıyla oynayacak şekilde yansıtarak, propaganda ve iç karışıklığa sebep olabilmektedir (Ayhan ve Çakmak, 2018: 8). Bu doğrultuda haberin nereden alındığı ve güvenilirlik seviyesinin bilinmesi çok önemlidir.

Sonuç olarak yerel kamu politikasının bir aktörü olan basın, “demokrasi ve özgürlük” taleplerinin artmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Özellikle, teknolojinin gelişmesiyle birlikte internete olan yoğunluğun artması, medya aktörünün etkisinin daha da büyüdüğünü göstermektedir. Özellikle bir “kamuoyu oluşturma” sürecinde internet araçlarının çok etkili olduğu görülmektedir (Çıldan vd., 2012: 8; İsbir, 2016: 161; Solmaz vd., 2013: 31). Çeşitli kitlelere kadar ulaşabilen “kitle iletişim araçları” aracılığıyla daha bilinçli bir toplum uyandırabilmek mümkündür.

1.2.3.9. Yerel Siyaset

Ulusal kamu politikası alanında da bahsedildiği üzere siyasi partiler kamu politikası oluşum sürecinde etkili aktörlerdir. Siyasi partiler, “iktidarı meşru yolla ele geçirmek” için halkın ihtiyaçlarını yerine getirmeyi amaçlayan kamu politikaları sunmaya çalışmaktadırlar. Gerek ulusal gerekse yerel anlamda halkın ihtiyaçları doğrultusunda kamu politikası geliştirerek iktidarı ele geçirmek en büyük hedeflerindendir. İktidarı ele geçiren parti, kamu politikası alanında da gücü ele geçirmiş demektir (Uçar, 2003: 88-90).

Yerel siyaset, yerel yönetimlerde genel kamu politikalarından farklı olarak, kendi karar organlarına sahip olması için uygulanan siyasi sistemdir. Söz konusu belirli bir çevreyi ilgilendiren faaliyetleri yönetilmektedir. Yerel siyasetin konusu belirli bir bölgede bulunan halkın ihtiyaçlarıyla ilgilenmektir. Böylelikle kapsamı, ulusal değil bölgeseldir (Eryılmaz, 2015: 225).

Yerel siyasete örnek olarak “büyükşehir belediyeleri, il ve ilçe belediye başkanları seçimlerini” verebilmektedir. Belediye başkanları, ulusal kamu politikalarıyla değil; başkanı olduğu şehrin politikalarından sorumlu tutulmaktadır.

Demokratikleşme anlamında yerel siyaset önemli bir olgudur. Özellikle daha yaşanılabilir bir çevrenin oluşturulması, kültürel, sağlık ve ulaşım gibi alanlarda yerel kamu politikalarını en uygun şekilde halka dağılmasında yerel yönetimin siyasi teşkilatı önemli rol oynamaktadır.

1.2.3.10. Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları

Yerel kamu politika oluşum sürecindeki bir diğer aktör grubu da “kamu kurumu niteliğindeki” meslek kuruluşlarıdır. Kamu kurumu harici mesleklerle uğraşanların oluşturduğu örgüt olmakla birlikte, “anayasada” kamu kurumu niteliğinde sayılarak, “kanunlarla” düzenlenip kurulurlar. Ayrı bir “kamu tüzel kişiliklerine” sahiptirler. Ayrıca özel “bütçe” ye sahiplerdir. Merkezin gözetimine tabi (vesayet denetimi) olmakla birlikte, özerk örgütlerdir. (İsbir, 2016: 137-138; Sezen, 2020). Yerel anlamda bazı kamu kurumu niteliğindeki mesleki kuruluşlara örnek verilecek olursa:

- KOSGEB: Açılımı, “T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı” olan KOSGEB’in kuruluşu, 20 Nisan 1990 tarihidir. Küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinin ekonomik ve sosyal alanda desteklenerek rekabet ortamı oluşturulmasında ve bu işletmelerin faaliyetlerinin arttırılmasına yardımcı olmak amacıyla kurulmuştur (Ökten, Aydın ve Ekinci, 2007: 54).
- YİKOB: Açılımı, “Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları” olmakla birlikte kuruluşu, “2014” yılında “6360” sayılı kanunla gerçekleşmiştir. Kuruluş amacı ise büyükşehir belediyelerinde toplumun ihtiyaçlarının gerçekleştirilmesi için “il özel idarelerini” kapatarak yerine valiye bağlı “Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarının” getirilmesidir (Taşcıer, 2018: 658-659).

- DOĞAKA: Açılımı “T.C. Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı” olmakla birlikte, kuruluşu, “2006” yılında “5449 Sayılı Kanun” ile gerçekleşmiştir. Merkezi Hatay ilindedir. Amacı, bölgedeki yerel kaynakların, ulusal politikalara uygun bir şekilde etkin kullanılmasını ve sürdürülebilirliğini sağlamaktır. Bölgelerarası gelişme dengesizliklerinin giderilmesinde politika üretmektir. “TR 63, Düzey 2 Bölgesinde” yer alan “Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye” illerini kapsamaktadır (Urhan ve Sandal, 2013: 213-214; dogaka.gov.tr; hatay.gov.tr)
- Ticaret ve Sanayi Odaları: Ticaret ve sanayiinin genel çıkarlara uyumlu olması şartıyla gelişmesine yönelik çalışmak, ticaret ve sanayiye ait çeşitli araştırmaları yapmak, toplum ile arasında güven ortamı oluşturmak amacıyla kamu kurumu niteliğinde “tüzelkişiliğe” sahip meslek kuruluşlarıdır (tobb.org.tr, 2567/6 md.- 3277/1 md.).
- Mimarlar Odası: “15 Aralık 1954'te İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde” kuruluşu tam anlamıyla gerçekleşmiştir. Mimarlık çevresi etrafında kamu politikaları gerçekleştirmek; gerçekleştiren “çevre ve kamu yararını” da göz önünde bulundurarak mesleğin genel çıkarlarını korumak amacıyla kurulmuştur (Cengizkan, 2009: 909-910).
- Esnaf ve Sanatkârlar Odası: Kuruluşu “2005” yılında “5362” kanunu ile gerçekleşmiştir. Esnaf ve sanatkârlar ile birlikte çalışanların “meslekî ve teknik gereksinimlerine yardımcı olmak, meslekî çalışmalarında genel menfaatlerine uyumlu bir şekilde destek olmaktır”. Ayrıca toplum ile arasında “güven ortamı” oluşturmaktır (5362 sayılı kanun md.1).

Kamu kurumu niteliğindeki mesleki kuruluşların yerel yönetimlerde görev alanları geniş olmakla birlikte yerel düzeyde gelişim ve etkinlik alanında oldukça büyük öneme sahiptirler. Ayrıca yerel kamu politika oluşum süreçlerinde katılımları demokratik bir toplum ve güven ortamının oluşması açısından da oldukça önemli kuruluşlardır. Katılımlar düzeyleri ve yerel politikalara etkililik dereceleri de önem arz etmektedir.

1.3. Yerel Kamu Politikası Oluşturma Süreci

Kamu politikası süreci, “düzensiz” ve “karmaşık” aşamalar içerisinde gelişen bir olgudur. Bu süreç içerisinde yer alan “resmi” ve “gayri resmi” aktörlerin olduğu daha önceki bölümlerde incelenmiştir. Bu bölümde ise, kamu politikası oluşum sürecinin nasıl ilerlediği hakkında bilgiler yer almıştır.

Politika problemleri, kamunun eylemleri neticesiyle izlenebilecek, henüz tamamlanmamış ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçların giderilmesi için iyileştirme olanaklarıdır (Dunn, 2004: 72). Politika süreçleri ise içerisinde “çözülmesi gereken problemleri, geliştirilen çeşitli fikirler, kurum ve aktörlerden” oluşan bir sistem içerisinde gelişmektedir. Yerel, ulusal ve uluslararası alanda küreselleşmiş olan politikanın gelişim süreçleri alt sistemlerle birlikte “karşılıklı iletişime dayanan” süreçten oluşmaktadır. Çoğu zaman bir ülkede yapılan kamu politikası diğer ülkeyi de etkilemekte ve bu şekilde politika aktarımı da gerçekleşmektedir (Çiner, 2015: 300; Howlet vd., 2020: 97). Bu sürecin anlaşılması önemli olduğundan birçok bilim insanı da süreci anlamak adına çeşitli yöntemler sunmuştur (Kaptı, 2016: 153).

Politika süreçlerinin kademeler halinde incelenmesi düşüncesi ilk olarak Lasswell tarafından gerçekleştirilmiştir. Çok disiplinli ve kuralcı bir yöntem izleyen Lasswell, 1956'da yedi aşamalı bir politika süreci modelini ortaya koymuştur. Bunlar: “istihbarat”, “terfi”, “reçete”, “çağrı”, “başvuru”, “sonlandırma” ve “değerlendirmedir”. Sonlandırmanın değerlendirmeden önce gelmesi başta olmak üzere modele birçok itiraz edilse de genel anlamda başarıya ulaşmıştır. Lasswell'in modeli politika süreci tipolojilerinin başlangıç noktası olarak kabul edilmektedir (Fischer, Miller ve Sidney, 2017: 43-44).

Kamu politikalarını oluşturan karar verme sürecinin tanımını, gelecekle ilgili planlamaların yapılacak işlerle alakası mümkün olan uygulamalar olarak tanımlayabiliriz. Karar ise, bir fikrin onaylanması, faaliyete geçmeden önceki son aşamadır. Karar verme eylemi “sivil oluşumu, bireyleri ve resmi kurumları”; kısacası toplunda yer alan tüm birimleri kapsar. Geleceğe yönelik bütün plan ve programlar karar verme sürecinin bir parçasıdır. Ani karar vermek olası bir eylem olduğu gibi, uzun planlar gerektiren durumlarda vardır. Örneğin: Kurumsal faaliyetlerde onaylanması gereken konular ve onay vermesi gereken kişi veya birimler olduğundan

dolayı karar verme süreci doğal olarak uzayabilmektedir. Karar vermek kişilerin sosyal hayatlarında, kurumlarda, şirketlerde olduğu gibi bütün sosyal ve kurumsal oluşumlarda en fazla yapılan eylemlerden birisidir. Kamu politikaları bağlamında “politikaların uygulanması ve yürütülmesi” konusunda önem az eden “karar verme eylemi kapsamlı ve çok yönlü incelendikten” sonra yapılmaktadır. Kamu idarecileri, hizmetleri konusunda kararlar verirken, uygulama şekli ve hangi kitlelere nasıl hizmet verebilecekleri gibi kanunları göz önünde bulundurmaktadırlar (Çevik, 2016: 161-162).

Yerel kamu politikası oluşturma sürecinin ana aktörleri yerel yönetimlerdir. Yerel yönetimler, yerel halkın ihtiyaç ve taleplerinden sorumlu, seçimle oluşturulmuş organları olan ve yerel nüfusa sahip siyasi nitelikli idari yapılardır. Yerel yönetimler, merkezi yönetim haricinde ve daha çok yerel halkın genel ihtiyaçlarını karşılamak için kurulmuştur. Özerk olması sebebiyle, yasal bir çerçeve içinde bağımsız kararlar alabilmektedirler. Yerel yönetimler, kamu politikalarını formüle etme ve uygulama yeteneğine sahip bir devlet idari kurumudur. Böylece “yerel kamu politikaları” kavramı ortaya çıkmaktadır (Özel, 2015: 40-42).

Bu bölümde yerel kamu politikası süreci anlatılırken, ilk olarak “problem tanımlama ve kamuoyunda gündem oluşturma”; daha sonra “hedeflerin ve çözüm önerileri alternatiflerinin belirlenmesi”, “politikanın belirlenmesi / uygulanması” ve son olarak da “uygulamanın değerlendirilmesi” şeklinde ele alınmıştır.

1.3.1. Problem Tanımlama ve Kamuoyunda Gündem Oluşturma

Merriam-Webster problemi, “bir şaşkınlık, sıkıntı veya sıkıntı kaynağı” olarak tanımlamıştır (Birkland, 2019: 10). Bir problemin varoluşu ise, “olumsuzlukların varlığını ve bu olumsuzlukların gündeme gelerek çözüme kavuşturabilme ihtiyacını” doğurmaktadır. Bu sebeple, kamu politikası oluşturma süreçlerinin en temel ve önemli kısmı “bir problemin tanımlanarak gündem oluşturulma” kısmıdır. Çünkü “anlamlandırılmamış ve gündeme gelememiş” bir problemin politika süreçleri içerisine dâhil olması imkânsızdır. Problemin tanımlanması, problem odaklı en “uygun ve elverişli” çözümlerin alınabilmesi ve gündem oluşturulması açısından politikanın temelini oluşturmaktadır (Akdoğan: 2015: 214; Durna: 2015: 57; Tamzok, 2007: 17-18).

“Kamuoyu oluşturmak” yerel, ulusal veya uluslararası arenalarda gerçekleşebilmektedir. Toplumda düşünmeye yönelik faaliyetlerin ve bilincin artmasını ifade etmektedir. Kamuoyu oluşturmak, fikir alışverişleri ve birbirlerinin düşüncesinden etkilenen insan grupları demektir. Bu fikirler zamanla değişebilir ve gelişebilir nitelikte de olduğu görülmektedir. Kitle iletişim araçları bu ortamın kurulmasında çok etkili bir yöntem olarak karşımıza çıktığı görülmektedir (Öztekin, 2007: 106-110). Yerel kamu politikaları oluşturulurken öncelikle yerel halkın problemleri ve ihtiyaçları tanımlanmaktadır. Yerel yönetimler, bu bağlamda başlıca aktörlerdir. Yerel kamu politikalarını uygulayabilmekte ve yasalar çerçevesinde devletten bağımsız hareket edebilmektelerdir (Özel, 2015: 42-44).

Bir sorunun tanımı, “mevcut olan memnuniyetsizliği” ifade ederek gündem oluşturmadan önce en önemli adımdır. “Gündemin oluşturulması problemin ne kadar iyi ifade edildiğini ve önem derecesine bağlı olarak değişebilmektedir”. Problem ne kadar “güçlü ve etkili” bir şekilde tanımlanırsa gündeme o denli etkili bir şekilde düşecektir. Yapılan en büyük hatalardan biri yanlış anlaşılan sorunları çözmeye çalışmaktır (Demir, 2016: 147). Rochefort ve Cobb'a göre problemin dile getirilmesi, aynı zamanda “tanımlanması”, “açıklanması” ve en önemlisi de “ikna etmesidir” (Portz, 1996: 372-382).

Politika oluşum üzerindeki temel durum, “bir şeyin gerçek anlamda problem olup olmadığı, problemin ölçütü ve bunlardan kimlerin etkilendiğiyle ilgilidir”. Schattschneider problemin tanımlanmasının, süreç içerisinde “nasıl yol izleneceği konusunda” oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadır (Birkland, 2019: 230). Tanımlanmış bir problemin gündem oluşturmak için önemli bir hale gelmesi, “ihtiyaç ve problemin tanımlanış şekliyle” de doğrudan orantılıdır. Ayrıca problemler, karar alıcılar tarafından “ele alınabileceği gibi ele alınmamayı da tercih edebilmektedirler”. Bu noktada çeşitli “baskı ve çıkar grupları”, “vatandaşlar”, “kamu görevlileri, siyasal partiler, bürokrat” gibi aktörler problemleri gündeme taşıyabilmektedirler. Gündem belirleme de “medya” çok etkili bir aktördür. Ayrıca aktörler problemleri gündeme getirirken bunu, “bilimsel toplantılarla yapabileceği gibi; zaman zaman protesto ve propaganda” gibi yöntemleri de seçebilmektedir. Özellikle bir ülkenin vatandaşları gündem oluşturmak için sosyal medyayı aktif bir şekilde kullanmaktadır. Buna en iyi örnek olarak “Twitter”, görsel bir uygulama olarak da “Instagram” verilmektedir

(Akgül ve Kaptı, 2010: 81; Eren, 2014: 265; Tamzok, 2007: 19; Yılmaz, 2016: 101-103).

1.3.2. Hedeflerin ve Çözüm Önerileri Alternatiflerinin Belirlenmesi

Problemlerin tanımlanmasının ardından, toplumsal ve siyasal anlamda gündeme getirilmesinden sonraki aşama “hedeflerin ve çözüm önerileri alternatiflerinin” belirlenmesidir. Mevcut çözülmesi gereken ihtiyaç ve sorunları gidermeye yönelik alternatiflerin belirlenmesi yani; hedef doğrultusunda izlenilecek yöntemlerin, kimlerin hangi doğrultuda hareket edeceğine dair olan kısım sürecin ikinci aşamasında yer almaktadır. Kamu politikaları disiplinine yaptığı katkılarla bilinen Alexander Simon, bu kısmı “satranç” oynamayla eşdeğer tutmaktadır (Çelik, 2016: 111).

Kamu politikası kararları alınırken, bu kararları “kimlerin ve neden” aldıkları, politika araştırmacıları için en temel ve önemli araştırma konusunu oluşturmaktadır. Politika yapıcılar sorunu belirleyip gündem oluşturduktan sonra çözüme kavuşturmak için “olası tüm alternatifleri inceler, değerlendirir ve en uygununu seçmeye özen gösterir”. Bu esnada kamu çıkarlarının göz önünde bulundurulması önemli bir beklentidir (Smith ve Larimer, 2009: 49-50).

Politika çözüm alternatiflerinin belirlenmesinde çok aktörlü katılım önemlidir. Özellikle bu aşamada teknik bilgi ve uzmanlığın gereksinimi bürokrasinin son derece önemli bir işleve sahip olduğunu göstermektedir. Ancak eğitimin yaygınlaşması ve teknolojik gelişmelerle birlikte bu durum kontrol altına alınabilmekte ve diğer katılımcıların da görüşleri göz önünde bulundurulmaktadır. Bu bağlamda yerel yönetimlerle diğer aktörlerin politika oluşturma süreçlerinde fikir birliklerinin oluşabileceği “kent konseyleri” gibi organlar yer almaktadır. Yerel anlamda, halkın ihtiyaçları belirlendikten sonra, “çözüm önerileri alternatifleri” belirlenmektedir (Nacak, 2015: 2088-89; Özer, 2015: 40-45).

Politikanın tanımlanması ve gündeme getirilmesinde rol oynayan aktörler; ayrıca hedef ve çözüm önerilerinin belirlenmesinde de etkili olabilmektedir. Bu safhada araştırılıp geliştirilen çözüm önerileri alternatifleri arasından “ortak bir alternatif” belirlenmeye çalışılmaktadır. Bulunan çözüm alternatifi neticesinde, “yetkilerin hangi aktörler tarafından ne şekilde kullanılacağı; hangi katılımcılara ne

derecede sorumluluk verileceği; kaynakların belirlenmesi; tüzük, yasa ve yönetmelik gibi yasal düzenlemeler” de bu safhada gerçekleşmektedir (Tamzok, 2007: 21-22). Politika süreçlerinin temel aşamalarını oluşturan, iyi belirlenmiş hedef ve çözüm alternatifleri neticesinde, diğer bir aşama olan “politikanın belirlenmesi ve uygulanması” safhaları da daha etkili ve sağlıklı olacaktır.

1.3.3. Politikanın Belirlenmesi / Uygulanması

Politika alternatiflerinin belirlenmesi sonrasındaki aşama, ihtiyaçlara uygun, izlenilecek bir politikanın belirlenmesidir. Sürecin tamamlanmasına doğru, politikanın uygulanması aşaması ise, “parlamento kararıyla belirlenen politikanın hayata geçirilmesi aşamasıdır” (Eren, 2014: 266).

Politikanın “belirlenmesi ve uygulanması” aşaması son derece önemlidir. Politikasının uygulanması aşaması, “kamudaki bir sorunun belirlenip; gündeme taşınmasından itibaren seçilen politikanın kanunen de işleme geçirilmesi aşamasından sonraki işlemdir”. Politikanın uygulanması aşaması da en az süreç kadar karmaşıktır. Özellikle “toplumun genelini ilgilendiren bir politikanın uygulanma süreci, sadece bir kısmını ilgilendiren konulara oranla daha kolay sağlanabilmektedir”. Olası “teknik sorunlar” da süreci tamamen kötü yönde etkileyebilmektedir. Ayrıca uygulanan politikanın, “teknik açıdan doğru uygulanması bir yana, uygulayan aktörlerin gerekli sorumlulukları yerine getirmesi” de süreçte çok önemli bir etkidir. En uygun politikanın belirlenmesi ve politikanın uygulandıktan sonraki sonuçları gözlemlendiğinde, belirlenen hedeflerle örtüşmeme dâhilinde olumsuz sonuçlara sebep olacaktır. (Kaptı ve Alaç, 2015: 229-240).

Politikanın uygulanma aşaması gerekli kaynaklarla birlikte, ihtiyaçlara uygun ve belirlenen hedef dâhilinde örtüşmesi son derece önemlidir. Aksi takdirde tüm politika girişimi boşa gitmiş olacaktır. Daha çok teknik bilgi ve uzmanlık bilgilerinden yararlanıldığından dolayı süreçte her ne kadar “bürokratlar” etkili olsa da “sivil toplum kuruluşları”, “baskı grupları”, “vatandaşlar” gibi aktörler de katılarak sağlıklı bir politika geliştirme ortamı sağlanmaktadır.

Yerel düzeyde alınan kararları toplumun beklentileri, yönetim sistemlerinin genel ilkeleri ve ortak uygulamaları belirler. Kararlar, günlük olarak aceleyle ve yerel politika yapımında uygulanabilirliği tartışılmadan alınırsa, olumsuz sonuçlara sebep

olmaktadır. Bu bağlamda yerel aktörlerin uygulama kısmını önceden hesaplayabilmesi oldukça önemlidir (Özer, 2015: 44-45).

1.3.4. Uygulamanın Değerlendirilmesi

Kamu politikası sürecinin son aşaması olan uygulamanın değerlendirilmesi kısmı, “belirlenen hedefler” ile “gerçekleştirilen uygulamalar” arasındaki benzerlik ve farklılıkların ortaya konulmasını ifade eder. Uygulanan politikanın, “kamunun ihtiyaçları” doğrultusunda gerçekleştirilmesi gerekmektedir ve değerlendirme aşamasında da uygulamanın sonuçları ölçülmektedir. Toplumda olumlu bir etki yaratmayan sonuçlar “iptal edilip durdurulabileceği gibi yeniden de tasarlanabilmektedir”. Oluşabilecek olumsuz sonuçları en aza indirebilmek için “politika uygulayıcılar arasındaki iletişim, güven sağlanmalı” ve süreç “şeffaf” bir şekilde yürütülmelidir (Dye, 2012: 17; Yıldız ve Sobacı, 2015: 25).

Uygulanan politikaların değerlendirilmesi, “aktörlerin denetlenmesi ve hesap verilebilirliği açısından” da son derece önemlidir. Politikaların değerlendirilmesi politika uygulayıcılarının “ne ölçüde” ve “ne kadar etkili bir şekilde” hedefe ulaştığını bize göstermektedir (Akgül ve Kaptı, 2010: 84). Değerlendirme aşamasında politikalar, “nesnel”, “sistematik” veya “deneysel” gibi çeşitli yöntemlerle, “neden-sonuç” ilişkisi içerisinde incelenebilmektedir. Bu aşamada politikanın “taleplere yanıt verip vermediği”; planlanan “hedefe yakınlığı” ölçülmektedir. Dye, değerlendirme aşamasına yönelik *“kuşun kanatlarını kaç defa çarptığını değil, ne kadar uzağa uçtuğunu bilmeliyiz”* demektedir ve tüm faydanın “gelecek” zamanlarda da etkisini sürdürebilmesinin öneminden bahsetmektedir (Tamzok, 2007: 25-30).

Politikanın değerlendirilmesi aşamasında, değerlendirenlerin “objektif” bir bakış açısıyla toplumun ihtiyaçlarına uygunluğunu “etik kurallara” uygun bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Değerlendirenlerin, sadece kendi dünya görüşlerine uygun bir şekilde politikaları incelemesi sonucunda, uygulamanın başarısı ve toplumsal faydanın gerçekleşip gerçekleşmediği anlaşılamamaktadır (Nacak, 2015: 94).

Yerel politika geliştirmenin bir parçası olarak kararlar alınırken, uygulanabilirliği de aynı aşamada dikkate alınması gerekmektedir. Yerel yönetim önce bir karar verir ve sonra bunun nasıl uygulanabileceğini düşünür ve bu da zaman

kaybına yol açmaktadır. Bu ana sorunlardan biri olarak görülmektedir. Son olarak da politikaların yerel topluluklara ne ölçüde fayda sağladığı da paydaşlar tarafından değerlendirilmesi gerekmektedir (Özer, 2015: 42-47).

1.4. Yerel Kamu Politikası Oluşturma Sürecinde Karşılaşılan Problemler

Bir politika üretim süreci, oldukça karmaşık ve birden çok aktörün bulunduğu bir sancılı süreçtir. Politika üretimi, halkın istek ve ihtiyaçlarının sonucu gerçekleşmelidir. Burada gerek yerel gerekse ulusal anlamda söz konusu politikacıların halk ile iletişimi ve halkın ihtiyaçlarının anlaşılması, güçlü ve etkili bir politika için çok önemlidir. Bu noktada halk ile politikacı arasındaki iletişimin güçlü olması kamu politikası oluşturulmasında gerek duyulan temel olgudur. Halkın etkin olmadığı ve halkın ihtiyaçlarının anlaşılmadığı noktada yapılan kamu politikaları ne yazık ki tek başına bir anlam ifade etmeyecektir. Özellikle, bölgesel anlamda gerek duyulan “yerel politikacılara” bu noktada büyük sorumluluklar düşmektedir. Aktörlerle halk arasındaki iletişim kopukluğu yerel kamu politikasında başarısızlığa götürecek önemli bir nedendir.

Yerel politikaların oluşumunda en güçlü aktör olan büyükşehir belediye başkanı başta olmak üzere belediye başkanlarının halk tarafından seçilmesi demokrasinin bir gereğidir. Fakat belediye başkanlarının halkın ihtiyaçları karşısında kayıtsız kalması ve ihtiyaçların gereğinin yapılmaması kamu politikasında başarısızlığa sebep olmaktadır. Halkın dolaylı yoldan yönetime etkisi olsa da, doğrudan etki edebileceği bir ortam oluşturulmamıştır. Çözüm önerisi olarak; “halkın politika üretim sürecine katılımını sağlayacak olanakların geliştirilmesi” gerekmektedir (Sadioğlu, 2014: 659-663). Böyle bir uygulama sonucunda belediye başkanlarının da halka karşı hassasiyeti artacaktır.

Yerel politikada oluşan diğer bir kısıtlama ise devletin sahip olduğu güçlü yetkilere sahip olmamasıdır. Belediyeler devlete mali bakımdan bağımlı ve şehrin nüfus oranına göre bütçe vergi gelirlerinden pay almaktadır. Bu durumda yerel politika oluşturulurken faaliyetlerin uygulanması, finansal kaynağın durumuna göre değişkenlik göstermektedir (Kavruk, 2016: 380).

Yerel politika oluşturma süreci, küreselleşen dünya ile birlikte “profesyonel analize” ve “teknik bilgiye” daha çok gereksinim duyulmaktadır. Özellikle yerel

politikacılar, küreselleşmeyle birlikte oluşan problemlere yönelik politika geliştirilmesinde ve çözülmesinde yeterli olamamaktadır. Çözüm önerisi olarak; yerel politikada “çok aktörlü bir yönetim sistemi” getirilmedir (Akman, 2018: 82-83). Profesyonel analiz ve teknik bilgiyi sağlayacak uzman ve araçların geliştirilmesi gerekmektedir.

Bir diğer problem olarak; yerel yönetim sisteminin “tekdüzeliğini” örnek verilebilir. Merkezi yönetimin, yerel yönetimler üzerinde baskın ve güçlü yetkilere sahip olması yerel politika oluşum sürecinin etkinliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Yerel yönetimlerde örgütler arası ilişkilerin açık bir şekilde “tekrar düzenlenmesi ve belirleyiciliklerin olması” gerekmektedir (Sadioğlu, 2014: 663).

Politika oluşum sürecindeki karşılaşılan önemli başka bir sorun ise “yolsuzluk” konusudur. “Tarafsız hizmet sunulmaması, yapılan politikaların sadece belirli bir kesimin çıkarlarına yönelik olması, adaletsizliğe yol açan politika planları, kaynakların gereksiz kullanımı sonucunda kaynak israflarına yol açılmasını” kısaca yolsuzluk olarak adlandırabilmektedir. Özellikle yerel yönetimlere tabi olan belediyelerde yolsuzluk vakalarına çok sık rastlanılmaktadır. Yolsuzluk sorunlarını önlemek için “şeffaflık” ve “hesap verilebilirlik ön planda tutulmalı ve “sosyal kontrol” arttırılmalıdır (Çevik, 2015: 276-282).

Son olarak yerel politikadaki “sivil, politik, ekonomik ve idari” alanlardaki tüm aktörlerin politika oluşum süreçlerinde yeterince etkili olmaması yapılan kamu politikalarının gücünü ve etkisini azaltmaktadır. Özellikle halk ile iç içe olan Sivil Toplum Kuruluşları gibi önemli yerel kamu politikası aktörlerinin özellikle politika oluşum süreçlerinde söz sahibi olması gerekmektedir. Başarılı bir kamu politikası oluşturmak için çok aktörlü bir katılım şarttır. Çözüm önerisi olarak; bu durumun önü “yasalar ile daha açık bir şekilde belirlenmeli” ve “sosyal kontrol” arttırılmalıdır (Sadioğlu, 2018: 659).

2.BÖLÜM

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE YEREL KAMU POLİTİKASI OLUŞTURULMASI SÜRECİNDEKİ ROLLERİ

2.1. Sivil Toplum Kuruluşu Tanımı ve Gelişim Süreci

Bu bölümde öncelikle tez çalışmasının ana unsurlarından olan sivil toplum kavramı açıklığa kavuşturulmuş, sivil toplum kuruluşuna ilişkin açıklamaların ardından da STK'ların gelişim evreleri, fonksiyonları ve rolleri üzerinde durulmuştur.

2.1.1. Sivil Toplum Kavramını Anlamak

Sivil toplum kavramı, en genel anlamıyla bireyler tarafından “kendi hür irade ve istekleri” doğrultusunda anlaşılarak oluşturdukları bir yaşam sistemidir. Farklı çeşit sivil toplum kavramlarının açıklamalarına birçok yerde rastlanmaktadır. Sivil toplum ifadesi kavramsal olarak ilk defa “Locke” tarafından 1690 yılında kullanılmıştır. “Locke” ve “Descartes” düşüncesinde “sivil toplum ile politik kavramını” ayırttıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra yazında “Hegel” ile “Marx’ın” bu düşünceye karşı çıkarak; sivil toplumun, “piyasa sistemine” bağlı olduğunu vurgulandığına rastlanmaktadır. Ancak Hegel’in bazı kaynaklarında sivil toplumu “bencil çıkarların gerçekleştirilmesi ve kaos ortamı için kurulan topluluk” olarak yorumlamasının yanı sıra; zaman zaman sivil toplumu destekleyen ifadelerde bulunduğu da görülmektedir (Küçükömer, 2013: 148; Onbaşı, 2005: 17-20; Özgüzel ve Çetintürk, 2016: 65).

“Aristoteles” de sivil toplum kavramını “*societas civilis*” kavramlarıyla “eşitlerin birlik olduğu topluluk” olarak yorumlamıştır. Jean Bodin de sivil toplum ile devleti birbirinden ayrı tutarak yorumlayan düşünürlerden biridir. Genel olarak bakıldığında sivil toplum kavramını gündeme taşıyan düşünürlerin benzer düşünceye sahip oldukları anlaşılmaktadır. Örneğin, Eduard Bernstein sivil toplumu, “hükümetin güçlerinden bağımsız ve kişilerin kendine özgü fikirleri istedikleri gibi yönlendirebilme” olarak tanımlayarak sivil topluma olumlu değerler yüklemiştir (Onbaşı, 2005: 13-21; Özer, 2008: 88; Savran, 2020: 9). Bu tanımdan yola çıkıldığında

sivil toplum olgusunun demokrasinin bir gereği olarak görüldüğünü saptayabilmek mümkündür. Dolayısıyla sivil toplum, kısaca “gereksinimlerin karşılandığı toplum” olarak değerlendirilebilir (Küçükömer, 2013: 147-148).

Sivil toplum olgusu Roma hukukunda, “sivil toplumun yurttaşlarından yani; eşitlerinden” oluşmaktaydı. Kamu hukukunda “sivil toplum” kaynak alınır (Küçükömer, 2013: 140).

Sivil toplum, devlet ile halk arasındaki ilişkilerin hukuki düzene göre belirlenmesi sonucunda devlet, sivil toplum ile idare edilir. Sivil toplum kavramı kuramsal anlamda çok sayıda bilim insanı tarafından yorumlanmıştır. Ancak modern anlamda “Hegel” ve “Gramsci”, sivil toplumun politik anlamı dışına çıkarak kavramı popüler hale getirmiş iki düşünürdür. “Gramsci ve Marx” tarafından sivil toplum, iktisadi açıdan ele alınırken siyasal anlamda sivil toplumun, “Non-Governmental Organizations” (NGOs) yani “Hükümet Dışı Kuruluşlar” bağlamında değerlendirildiği görülmektedir. Bu doğrultuda, modern anlamda sivil toplum devlet ile birey arasındaki bir araç olmaktan çok “devletin toplumun beklentilerini ve gereksinimlerini yönetime dâhil eden” bir yapıyı ifade ettiği söylenebilir (Çaha, 2005: 13-17; Savran, 2020: 200).

“1789 Fransız Devrimi”, “sanayileşme” ve “küreselleşme” gibi gelişmeler STK’ların gerekli bir yapı haline dönüşmesine ve bireysel hakların da ön plana çıkmasına sebep olmuştur (Eren, 2017: 46; Onbaşı, 2005: 12-15). Sivil toplum Batı Avrupa’da ise 19. yüzyılın ikinci yarısında sanayileşme ile modernleşmenin sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu dönemde daha çok Katolik ve Protestan inanç kurumları, inançlardan bağımsız kuruluş ve işçi faaliyet kapsamında gelişen STK’lara da rastlanmaktadır (Özgüzel ve Çetintürk, 2016: 67-72).

Dünya bankasına göre sivil toplum kuruluşları, toplumsal barışı ve yaşam standartlarını yükseltmek için faaliyet gösteren, alım gücü, ekonomi, halkın temel ihtiyaçlarını karşılayabilmeyi kendisine görev edinmiş yönetimden bağımsız olarak çalışan kuruluşlardır (Demiral, 2007: 9).

Gunn (2004: 3)’a göre STK’lar, kuruluşlarında bulunan üyelere yardım ve hizmet gösteren ile gönüllülerin oluşturduğu yardım kuruluşları tarafından sağlanan kamu faaliyetleri olarak ayırmıştır.

Habermas (2018: 43-45)’a göre STK’lar bireylerin “gönüllü” bir şekilde hükümetlerden bağımsız bir araya gelerek oluşturdukları topluluklardır. STK’lar toplum menfaatlerine göre hareket etmektedir. Kamu yararına göre hareket eden STK’lar da bulunmaktadır. Ancak bu iki kavram birbirine karıştırılmamalıdır. Toplum yararı “ülkede yaşayan herkesin”; kamu yararı ise “mevcut sistemin” korunmasıdır.

2.1.2. Sivil Toplum Kuruluşları ve Gelişim Evreleri

Sivil toplum kuruluşları, kâr amacı taşımayan, devletten bağımsız hareket eden, faaliyet alanlarına göre çeşitlilik gösteren kuruluşlardır (Claiborne, 2011: 89). STK’ların küresel anlamda ifade edildiği yer “26 Haziran 1945” yılında BM’dir. STK’ların gelişme evrelerini ise Steve Charnovitz şu şekilde göstermektedir (Doğar, 2019: 29):

Aşamalar	Tarih
Ortaya Çıkışları	1775- 1918
Sorumluluk Almaları	1919- 1934
Çözümleri	1935- 1944
Resmîleşmeleri	1945- 1949
Duraklama	1950- 1971
Yoğunlaşma	1972- 1991
Güçlenme	1992-

Şekil 1: STK’ların Gelişim Evreleri

Sivil toplum ve devlet ilişkisi, her toplumun kendine özgü oluşturdukları normlara bağlı olarak farklılık göstermektedir. Örneğin demokratik olmayan toplumlarda sivil toplum, “devletin çizdiği sınırlar içerisinde” etkinlik sağlarken; demokratik toplumlarda sivil toplum örgütleri ön plandadır. Demokrasi kavramı ve sivil toplumun çok yakından bir bağı bulunmaktadır. Bununla birlikte “küreselleşme”, “çok kültürlülük” ve “çoğulcu kurumsal alan” gibi dünyada yayılan “sosyal ve siyasal” dinamikler sivil toplumu besleyen öteki modern kavramlardır (Çaha, 2005: 13-17; Tosun, 2005: 41-50). STK’ların geçmişten şu zamana kadar, “insan, “çocuk” ve “işçi” haklarının savunulması gibi birçok alanda mücadele verdiği görülmüştür (Arıbaş, 2016: 303). Gelişmiş bir sivil toplum, “demokratik yönetim” sisteminin benimsenmesini ve devamlılığını sağlamaktadır. Örgütlenen sivil toplum kuruluşlarının halkın isteği ve ihtiyaçlarına yönelik yaptığı çalışmalarda; “insan haklarının uygulanması”, “hukuk kuralları”, “kadınların siyasete katılımı”, “basın özgürlüğü” ve “yönetimin hesap vermesi” gibi konular yer almaktadır. Bireyler, sivil

toplum sayesinde kendilerini daha iyi ifade edebilme becerisini geliştirmektedir. Toplumdaki “çoklu yapının gelişmesini”, “düşünce birliğini” ve bu “düşünce özgürlüğün artmasına” da olanak sağlamaktadır (Keser ve Hışım, 2016: 220-221).

Sivil toplum olgusunun geliştiği topluluklarda, gerekli olan kurumların varlığını toplumun kendisi anlayabilecek bir bilince sahiptir. Sivil toplumun amaçlarına ulaşabilmesi için de “çift taraflı sivil disiplini” oldukça gereklidir. Toplumun “kendini sayma bilinci” ve “bölgeler arasındaki mesafenin eşit bir şekilde dağılmasını” sağlamaktadır. Toplumun da STK'lara güvenmesi ve güven bilincinin de oluşturulması gerekmektedir (Karataş, 2008: 90; Küçükömer, 2013: 225-226).

Ülkemizde “sivil toplum kuruluşları” (civil society organizations) olarak adlandırılan “üçüncü sektörler” (third sectors) dünya genelinde birçok terimle ifade edilmektedir. Bunun sebebi, “örgütlerin kuruluş amaçlarının veya aktörlerin politikalara “ne şekilde etki ettiğiyle ve organizasyonların nasıl tanıtılmasıyla” ilgilidir. Sivil toplum kuruluşlarının en yaygın olarak bilinen terimlerinden biri; temeli Birleşmiş Milletlere dayalı olan ve uluslararası alanda ifade edilen "hükümet dışı kuruluşlar" (non-governmental organizations)dır. STK'lar Birleşmiş Milletler'den önce kendilerini “dernekler topluluğu ya da birliği” olarak adlandırmaktaydı (Kütting, 2009: 230-231).

1980 yılından itibaren, Amerikan kültürüne bağlı yayılma ile beraber sivil toplum, İngilizce kaynaklara göre “Non-Governmental Organizations” kavramını ifade etmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) üçüncü sektörü ifade eden bu kavram, ayrıca “Uluslararası Kalkınma Ajansı” (USAID) için de kullanılmaktadır. Kimileri tarafından ise sivil toplum kuruluşlarının, “hükümet dışı” olarak tanımlanmasını, “somut olmamakla” ve “anlam ifade etmediği” düşüncesiyle eleştirmektedir (Çaha, 2005: 13-17; Eren, 2017: 37-38; Lewis, 2005: 33-34). 1990 yılından itibaren Türkiye'de STK'lar küreselleşmeyle birlikte güçlenmiş ve etkinlikleri artmaya başlamıştır (Karakuş, 2006: 71). Türkiye'de STK'ların gelişmesinde en büyük etkenlerden biri de “AB'ye girmek için yapılan reformlardır”. 1999'da gerçekleştirilen Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'deki STK'lar için önemli bir dönüm noktası olmuştur. Böylece Türkiye'deki STK'ların mevzuatı AB kriterlerine uyarlanmış ve proje fonlarından yararlanma hakları elde etmişlerdir (Çaha, 2016: 321-324; Öz, 2021: 1). Diğer yandan sivil toplum kuruluşları genellikle “İngiltere” de

Hristiyanlık diniyle ilgili değerlere bağlı örgütlenenlerin kullandığı "gönüllü kuruluşlar" (voluntary organizations); ticarete bağlı olmadıklarını ispat etmeleri halinde "finansal menfaatler" elde etmek için ABD'de "kâr amacı gütmeyen kuruluşlar" (non-profit organizations) gibi birçok terim literatürde önümüze çıkmaktadır (Lewis, 2005: 33-34).

Sivil toplum kuruluşlarının varlık amaçları kurulan örgütlerin kendine özgü misyonuna bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Yukarıda da verdiğimiz örneklerle ilaveten STK'ların varlık amaçları "sosyal, ekonomik, dini veya tamamen hayır işleriyle" ilgili olabilmektedir. STK'lar, kimi zaman "toplum yararına" kimi zaman "daha iyi yaşam standartlarını" hedeflemekte ve "toplum bilincinin" oluşmasına katkı sağlamaktadır.

2.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Fonksiyonları ve Roller

Viegas'a göre STK'lar ile devletlerin arasındaki ilişki "yukarıdan aşağıya" ya da "aşağıdan yukarıya" doğru gerçekleşmektedir. Yukarıdan aşağıya olan bağlantıda en üst kısımda belirleyici rol oynayan "devlet" vardır. Aşağıdan yukarıya olan bağlantıda ise STK'ların çokluğu ve devlet ile arasındaki ilişkiler daha da karmaşık hale gelmektedir. Örneğin STK'ların örgüt biçimini kendilerinin belirleyebilme özgürlüğüyle birlikte, vatandaşları da politika süreçlerine dâhil ederek demokratik sisteme daha çok yaklaşmaktadır (Viegas, 2013: 177).

Kütting (2009: 232)'e göre "STK'lar" ile "özel gönüllü" kuruluşlar çok benzer yapılardadır. Ancak STK'lar "politika aktörlerini etkilemesiyle", özel olan gönüllü kuruluşlardan ayrılmaktadır. STK'lar, halkın yönetimde söz alabilmesi, görüşlerini ve fikirlerini sunabilmesi yönünden demokrasiyle bir bütün halindedir (Özgüzel ve Çetintürk, 2016: 75). STK'ların aktif katılımlarının olması toplum için çok önemlidir. Bu yüzden en uygun ortamın yaratılması gerekmektedir (Kahraman, 2018: 141). Lester ve Helmut (1992: 124-156)'a göre STK'ların ortak özelliklerini:

- Gönüllülüğün esas alınması,
- Topluluğun kurumsallaşmış olması,
- Hükümetten bağımsız hareket etmesi,
- İdari bağımsızlığa sahip olması
- Kâr amacıyla hareket etmemesi olarak özetlenmektedir.

Kaldor, STK'yı dört gruba ayırarak incelemiştir. Bunlar “sosyal hareketler”, “hükümet dışı organizasyonlar (NGOs)”, “sosyal organizasyonlar” ve “milliyetçi ve dini gruplar” diye kategorilendirilmiştir. Sosyal hareketlerin kuruluş amaçlarını; “yoksul ve dışlananların özgürleşmesi”; hükümet dışı organizasyonları, “kalkınma ve insancıl destek”; sosyal organizasyonları “üyelerin menfaatlerinin korunması ve isteklendirilmesi”; milliyetçi ve dini grupların ise bu inançların kuvvetlendirilmesi için olduğunu ifade etmektedir. Kaldor’a göre sosyal hareketlerin organize ediliş biçimi, “sıkı olmayan yatay koalisyon bağları” üzerine kurulu iken; hükümet dışı organizasyonlar “bürokratik ve gayri resmidir”. Sosyal organizasyonlar, “dikey ve hiyerarşik ağlar” şeklinde örgütlenirken; milliyetçi ve dini gruplar da benzer şekilde fakat “daha sıkı bağlar” ve “karizmatik lider” örgüt biçimi görülmektedir (Kaldor, 2003: 12).

STK’lar içerisinde “dernekler, vakıflar, sendikalar ve odalar” yer almaktadır. Ancak bunların yanında STK’lardan bahsedilirken “gönüllülük”, “toplumsal yükümlülük”, “hürmet”, “çevre” gibi kavramlar akla gelmektedir. Örneğin özellikle “çevre politikaları” alanında STK’lar uluslararası düzeyde çok etkili rol oynadıkları görülmektedir (Kaya, 2015: 487-490).

Sivil toplum kuruluşlarının fonksiyonlarını maddeler halinde sıralanacak olursa: (Kalkınma Bakanlığı, 2018: 1-4; Demiral, 2007: 20-22)

- Birden çok bakış açısı ve ortak amaca hizmet edenlerin bir araya gelip oluşturduğu kuruluşlar olduğu için, politika süreçlerinde “toplumsal katılım düzeyini” arttırmaktadır.
- “Sanat, kültür ve eğitim” gibi hemen her alanda hizmet etmektedirler. Kendi alanında uzmanlaşmış bireylerin de topluma yakın bir kuruluş olması politikalara katılması gereğinin bir göstergesidir.
- “Reformcu” ve “modern düşünce” yapısıyla sorunların çözümüne katkı sağlamaktadırlar.
- Örgütlenme serbestliğine de bağlı olarak STK’lar demokrasinin bir parçasıdır.
- Kültürel değerleri ve sivil ön planda tutarak bu değerlerin geliştirilmesinde ve kalıcı olmasında rol oynamaktadır.
- Halkın istek ve ihtiyaçları doğrultusunda hareket eder.

- Amaçlarında toplumsal hedeflere odaklanıp; bu doğrultuda hareket etmektedir.
- Sivil toplum kuruluşları topluma “yerel”, “ulusal” ve “uluslararası” düzeyde de yardımda bulunmaktadır
- Farklı yapıda birçok görüşü barındıran sivil toplum kuruluşları aynı zamanda “çeşitliliği” de ortaya koymaktadır.
- Toplumda güven seviyesini arttırarak; “toplumun politikalarda etkili olmasına” ve böylece “demokrasinin gelişmesine” de katkı sağlamaktadırlar.

“Devlet yetersizliği teorisine” göre heterojen olmayan toplumlarda sivil toplum kuruluşlarına daha az talep olmaktadır. Örneğin “Danimarka”, “İsveç” ve “Norveç” gibi İskandinav ülkelerinde talepler zaten devlet tarafından toplumun ihtiyaçlarına göre yeterince karşılandığı için sivil toplum kuruluşlarına gerek duyulmamaktadır. Homojen olmayan toplumlarda ise halk ihtiyaçlarını devletin gerçekleştirmesi için baskı yaparak STK’lara başvurmaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2018: 9). Gelişmiş ülkelerde ise STK’ların yaptığı aktiviteler uluslararası bir düzey kazanmaktadır. Bu nedenle STK’lar özellikle gelişmekte olan devletler için çok önem arz etmektedir. Çünkü STK’lar toplum ihtiyaç ve gereksinimlerinin hükümetlere duyurulmasında önemli bir araçtır. Gelişmiş ülkelere nispeten, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere daha çok uzmanlık ve teknik kaynakların yardımı yapılmalıdır (Sarıpek, 2017: 91).

Bir diğer örnek olarak STK’ların fonksiyonel sınıflandırılmasını Salamon ve Anheier (1996: 16) çalışmasında şu şekilde yapmıştır:

Tablo 1: STK’ların Faaliyet Alanlarına Göre Sınıflandırılması

1	Kültür ve Reaksiyon
2	Eğitim ve Araştırma
3	Sağlık
4	Sosyal Hizmetler
5	Çevre
6	Kalkınma ve konut

7	Hukuk, savunuculuk ve Politika
8	İş ve profesyonel meslekler
9	Hayır araçları ve gönüllüğü artırma
10	Uluslararası çalışmalar
11	Din
12	Diğer

Özet olarak; STK’lar tabloda da görüldüğü üzere birçok alanda etkilidir. “Çevreden sağlığa; eğitimden sosyal hizmetlere, uluslararası çalışmalardan yerel çalışmalara” kadar etkinlik ve fonksiyon alanları vardır. Kendi alanlarında ve belirli grup çıkarlarına da yönelik çalışmalar yapan STK’ların kamu politikasında, özellikle de yerel kamu politikasında olması gerekmektedir.

STK’lar, özellikle gelişmekte olan ülkeler için toplumun ihtiyaçların devlete baskıyla yaptırabilme konusunda örgütlenmelerine olanak vermektedir. Bir politika konusu gerek ulusal gerek yerel gerekse de uluslararası anlamda olsun, STK’lar politika süreçlerinde söz sahibi olmalıdır. STK’ların demokratik toplumların gereği olması da bundan kaynaklanmaktadır. Farklı düşünce yapılarının birleşmesiyle oluşan STK’ların, çeşitliliği de ortaya koyması çok önemlidir. Çünkü tekdüze sistemi reddedip; politikaların uygulanmasında birden çok aktörün rol oynaması, uygulanan politikaların güç ve etkililiğine etki etmektedir.

2.3. Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkinlik Alanları ve Yapısı

Sivil toplum kuruluşları, yapısına göre Osmanlı’da “lonca”, “tekke” ya da “vakıflar” şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Günümüz Türkiye’sinde ise sivil toplum kuruluşlarının birçoğunu “dernekler” oluşturmaktadır. Derneklerin yanı sıra “sendika”, “vakıf” ve “oda” şeklinde örgütlenen sivil toplum kuruluşları bulunmaktadır. STK’lar hem çeşitlilik bakımından hem de etkinlik alanları bakımından gün geçtikçe gelişmektedir (Doğan, 2021: 49).

2.3.1. Dernekler

Sivil toplum kuruluşlarından en yaygın görülen, dernekler; “ekonomi”, “toplum”, “eğitim” ve “sağlık” gibi hemen hemen her alanda etkinlik alanlarına sahip olup “tüzük” etrafında kurulmaktadır (Kopuz, 2021: 107-108). Türk tarihinde derneklerin kurulmasına ilk kez onay veren anayasa; “1924 Anayasası” olmakla birlikte, 1961 Anayasası da derneklerin Anayasal dayanak bulmasında ve etkinliklerinin artmasında önemli katkılar sağlamıştır. Ancak 1980 Askeri Darbesiyle örgütlenmeleri durdurulmuş ve STK’ların gelişmesi duraklamıştır. 1984 yılından sonra tekrar örgütlenme aşamalarına girip yeniden gelişmeye devam etmişlerdir (Biber, 2006: 32-34; Gönel, 1998, s. 2-5’den aktaran Yaşaroğlu, 2017: 9-10).

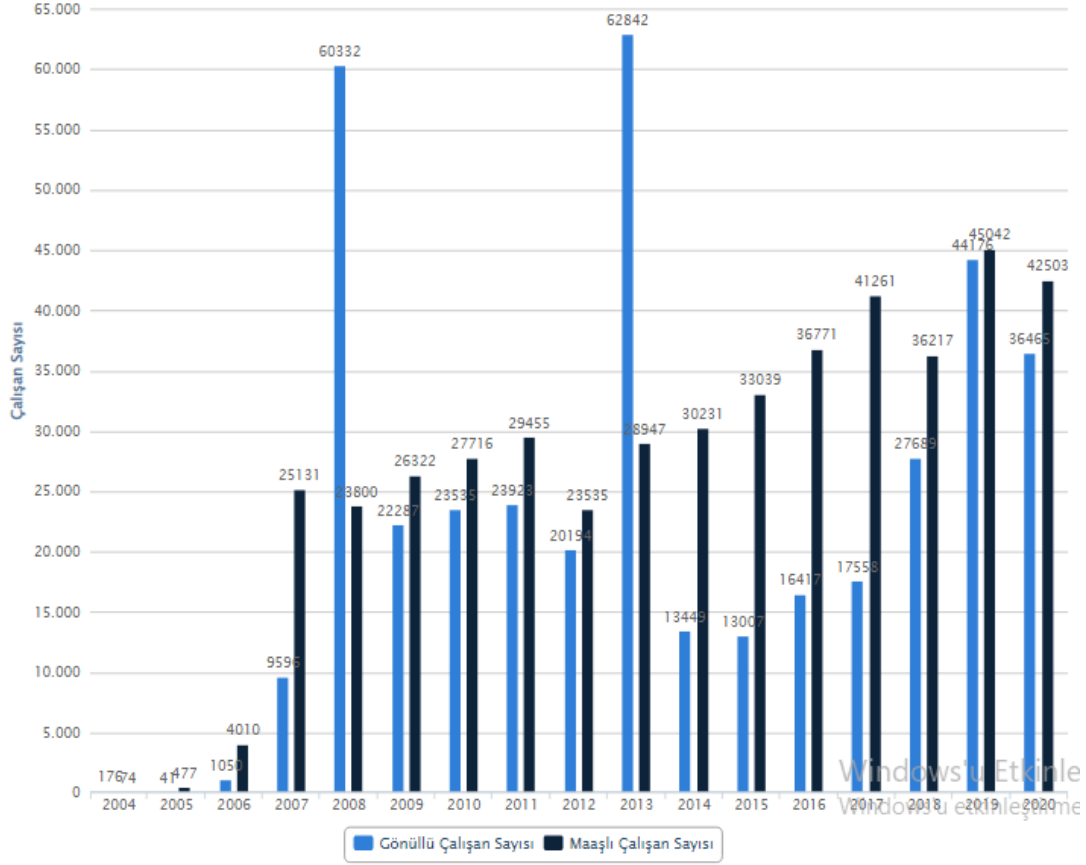
Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte STK’ların da bu teknolojileri yoğun bir şekilde kullandıkları görülmektedir. Türkiye’de STK ile alakalı bilgilerin, işlemlerin, istatistik ve mevzuatın bulunduğu web sitesinin görünümü şu şekildedir:

Şekil 2: T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü Web Sitesi

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplum Genel Müdürlüğü DERBİS kaynağından alınmıştır.

Resimde de görüldüğü üzere Türkiye’deki STK’lara internet üzerinden kolayca erişilmektedir. Dernekler faaliyet yürütürken kimileri “gönüllü” kimileri ise “maaşlı” çalışmaktadır. Bu grupları Türkiye kapsamında incelenecek olursa:

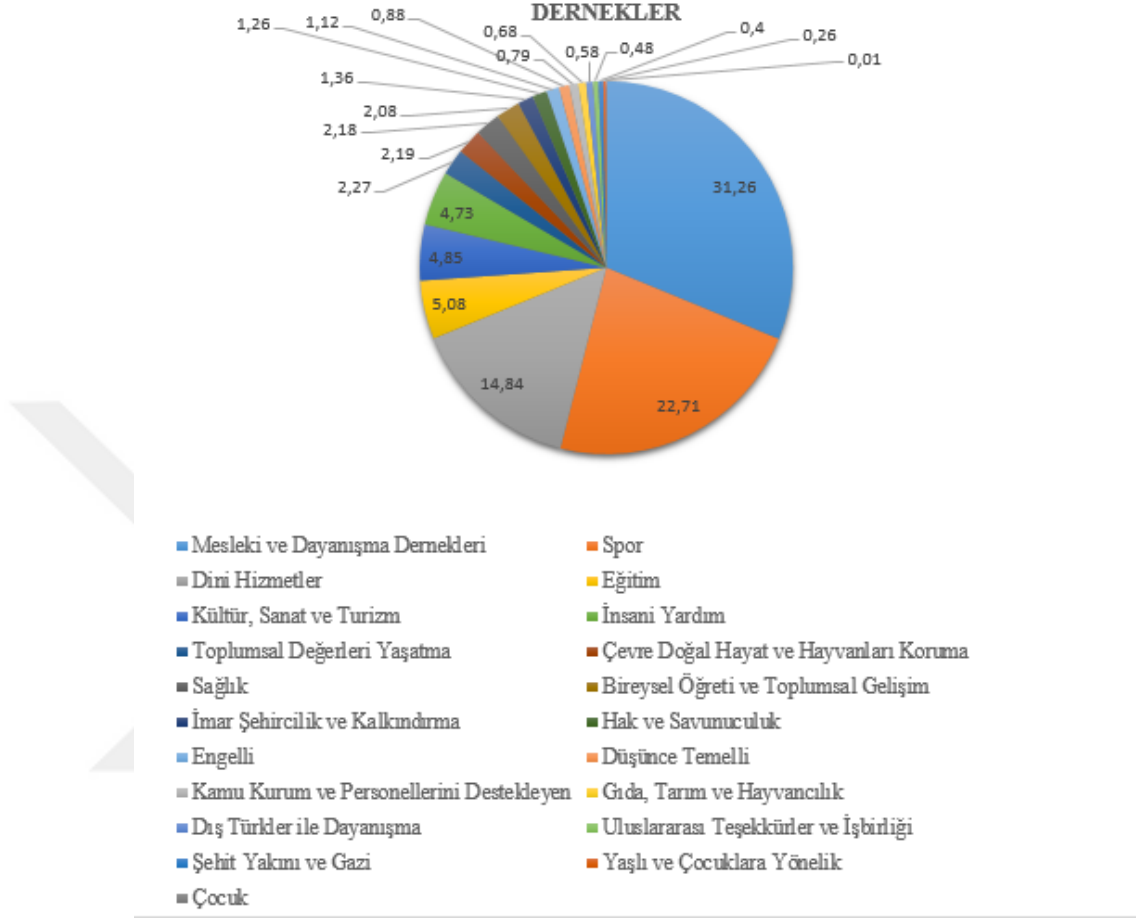

Grafik 1: Gönüllü ve Maaşlı Çalışan Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplum Genel Müdürlüğü DERBİS kaynağından alınmıştır

Derneklerin fonksiyonlarına dağılımının yanı sıra gönüllü ve ücret karşılığında çalışmalarını da gösteren tabloya (DERBİS) göre 2016'dan bu yana en fazla gönüllü bireylerin derneklerde çalıştığı yıl 2019'dur. Geçmiş yıllarda daha çok maaşlı çalışanların olduğunu görülmektedir. DERBİS verilerine göre gönüllü çalışanların, maaşlı çalışanlara oranla daha fazla çalıştığı yıllar ise 2013 ve 2008 yıllarıdır. Son yıllara doğru ise maaşlı çalışan bireylerin sayısı gönüllü çalışanların sayılarına oranla artmıştır. 2019 yılında ve hemen hemen aynı şekilde 2020 yılında da maaşlı çalışan oranının arttığını görülmektedir. Dernekler faaliyetlerine göre gruplara ayrılmaktadır. Faaliyet alanlarına göre Türkiye bağlamında derneklerin gruplandırılması aşağıda incelenmektedir.

2.3.1.1. Derneklerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı

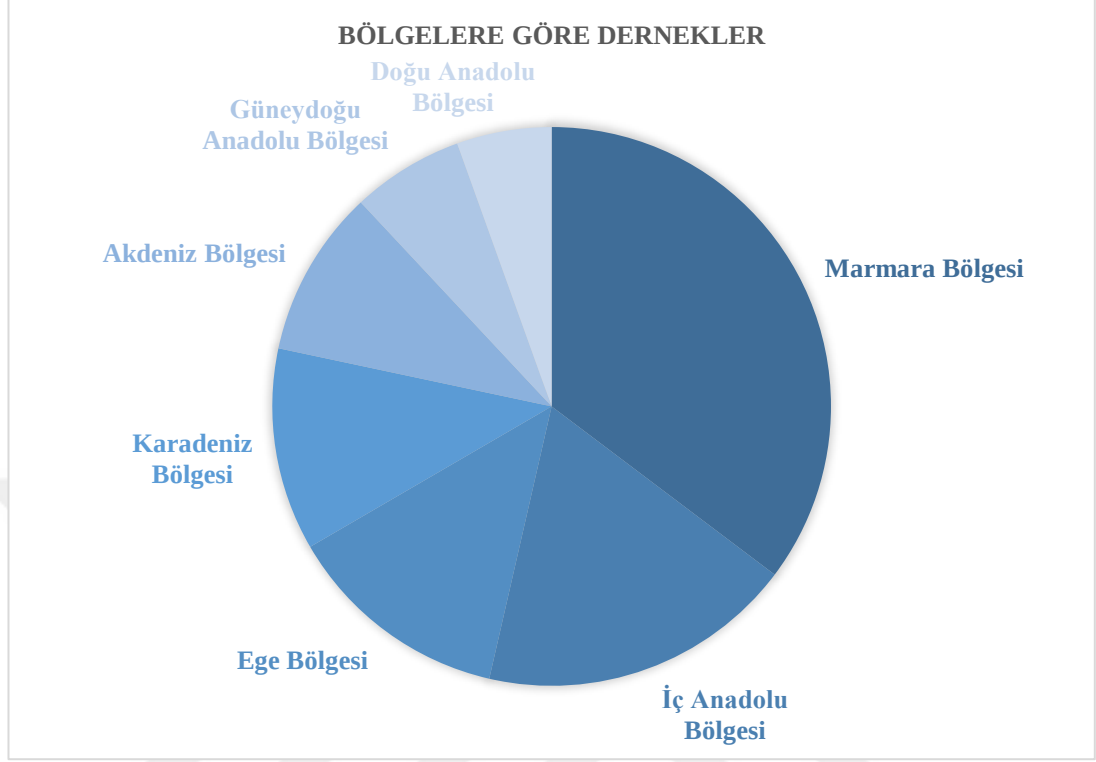

Grafik 2: Faaliyet Alanlarına Göre Derneklerin Dağılımı

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplum Genel Müdürlüğü DERBİS kaynağından alınmıştır.

Derneklerin Türkiye genelinde fonksiyonlarına göre dağılımını gösteren grafik incelendiğinde derneklerin yoğunlaştıkları alanların “mesleki ve dayanışma dernekleri, spora ve dini hizmetler” gibi alanlar oldukları görülmektedir. Derneklerin en az etkin olduğu alan ise “çocuk ve yaşlılara” yönelik alandır. En az hizmet verilen ve en çok hizmet verilen paydalar arasında büyük oran farkı vardır. Ayrıca “eğitim”, “hak ve savunuculuk”, “çevre”, “kültür, sanat ve turizm” gibi alanlarda da derneklerin faaliyetlerinin artması gerekmektedir. Çünkü gelişmiş bir toplum için saydığımız ve tabloda gösterilen faktörlerin ön plana çıkması ve paydalar arasında uçurum olmaması gerekmektedir. Derneklerin yürüttüğü çalışmaların her alanda toplum ihtiyaçlarına göre eşit şekilde dağılımın olması kamu politikalarına da olumlu şekilde yansiyacaktır.

2.3.1.2. Derneklerin Bölgelerine Göre Dağılımı

Grafik 3: Coğrafi Bölgelere Göre Dernek Dağılımı

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplum Genel Müdürlüğü DERBİS kaynağından alınmıştır.

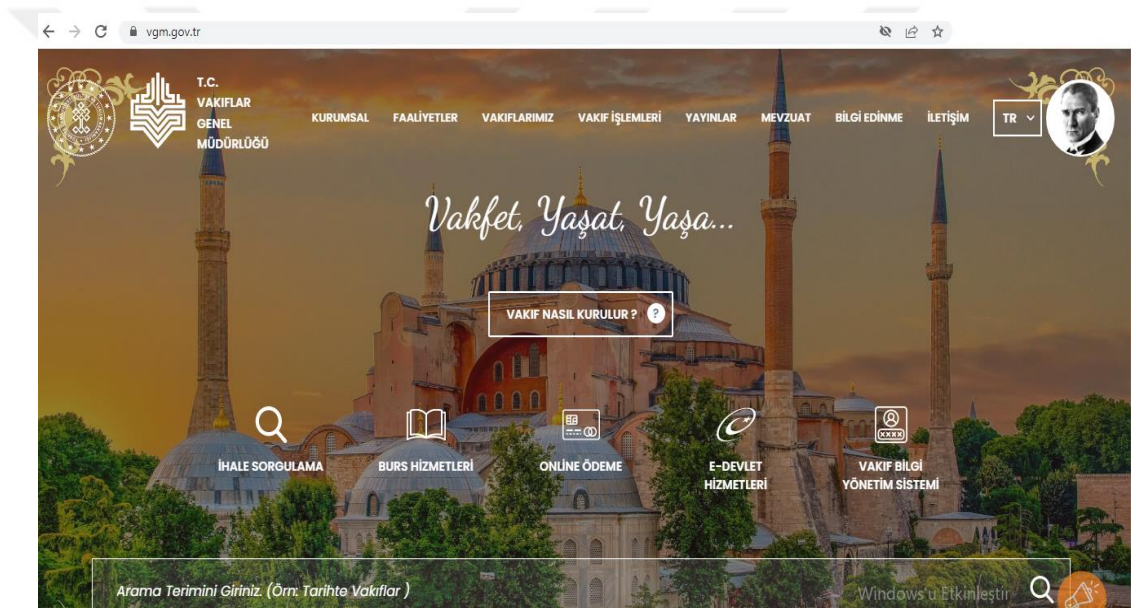
Türkiye’deki dernekleri bölgeler arasındaki dağılımına göre incelendiğinde en fazla faaliyetin %35 oranla “Marmara” bölgesinde; en az faaliyetin ise %6 oranla “Doğu Anadolu” bölgesinde olduğunu görülmektedir. “Akdeniz, Ege ve Karadeniz” bölgeleri ise hemen hemen aynı paydaşlara sahiptir. STK sayılan derneklerin her bölgede eşit koşullarda etkinlik sağlamaları gerekmektedir. Bölgelerarası dengesizliğin giderilmesi adına politikalar geliştirilmeli ve STK’lar her bölgede bilinçlenmelidir.

Dernekler Bilgi Sisteminin yayınladığı diğer bir tabloya göre dernek sayılarının yıllar içerisindeki değişimi incelendiğinde; 2000 yılından itibaren sadece 2003 yılından 2004 yılına geçişte bir azalma görülmektedir. Grafiğe göre her yıl dernek faaliyetleri gittikçe artmaktadır. Ancak en çok artışın olduğu yıl olarak 2013 yılından 2014 yılına 5.894 derneğin arttığını görülmektedir. 2013 ve 2007 yıllarında da dernek sayılarının artışları fazladır. 2021 ve 2022 yıllarında da artış görülmektedir. Ancak bu

artış oranları birbirine yakın rakamlar olmak üzere önceki yıllara kıyasla fazla değildir (DERBİS & T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplum Genel Müdürlüğü İstatistikleri).

2.3.2. Vakıflar

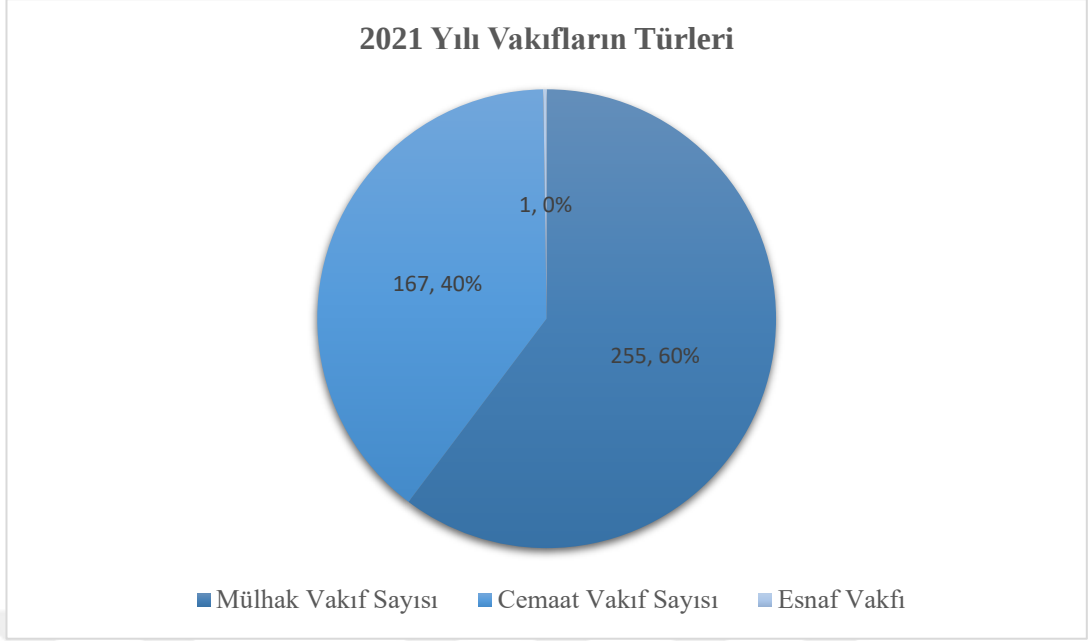
Sivil toplum kuruluşları adı altında kurulan “vakıflar” ise toplumsal dengelerin sağlanmasında ve sosyal birlik-beraberliğin sağlanmasında etkili olan gönüllü ve kamu yararına çalışan tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır. Vakıflar “Vakıflar Genel Müdürlüğü” aracılığıyla denetlenmektedir (Kestellioğlu, 2020: 115-116). Türkiye’de vakıflara ait ve vakıflarla ilgili işlemlerde bulunmak için resmî sitesinin görünümü şu şekildedir:

Şekil 3: T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğü Resmî Sitesi

Kaynak: (vgm.gov.tr)’den alınmıştır.

Görüldüğü üzere vakıflara ait bilgilere internet üzerinden ve herkes tarafından kolayca erişilmektedir. Bunların ardından vakıfların türlerine göre alt başlıklar incelenecek olursa:

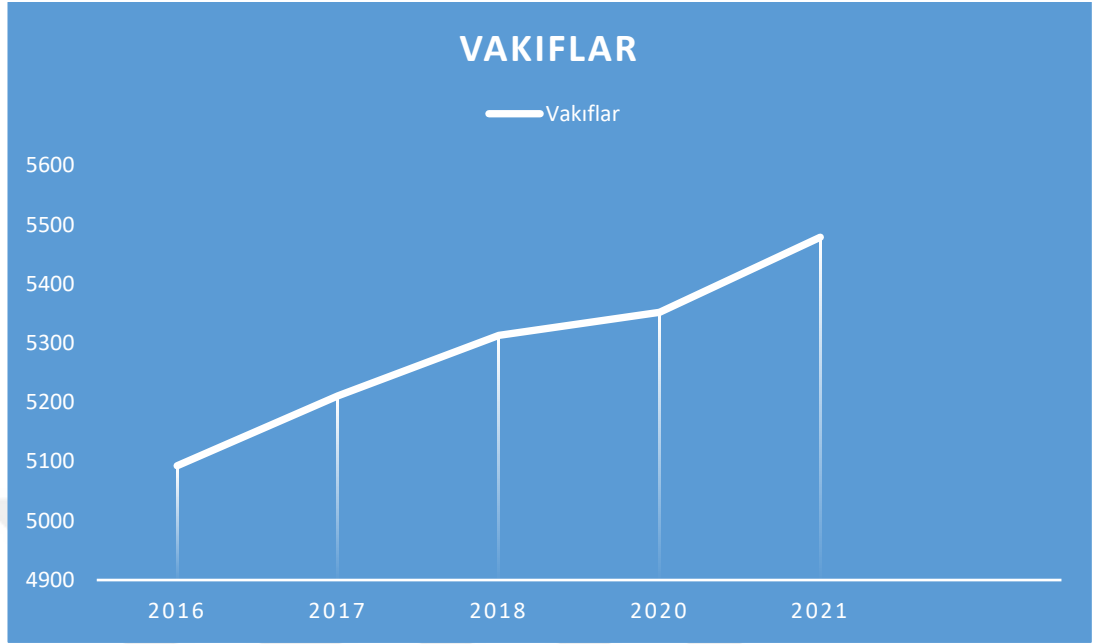
Grafik 4: 2021 Yılı Vakıf Türlerine Göre Dağılımı

Kaynak: T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğünden alınmıştır. (cdn.vgm.gov.tr)

Grafikte görüldüğü üzere “mülhak vakıf” sayısı en fazla olmakla birlikte “esnaf vakfı” ise en düşük oranla görülen vakıf çeşididir. Bununla birlikte 2021 yılına “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları” ile “Çevre Koruma Vakıfları” da eklenmiştir.

Vakıflar çeşitlerine göre “hibe veren, sosyal, ticaret, operasyon” vakıfları olarak sınıflandırılabilir (Kalkınma Bakanlığı, 2018: 10-12). Bununla birlikte vakıfların yıllara göre dağılımını gösteren tabloyla birlikte vakıfların gelişimini şu şekilde gösterilebilir:

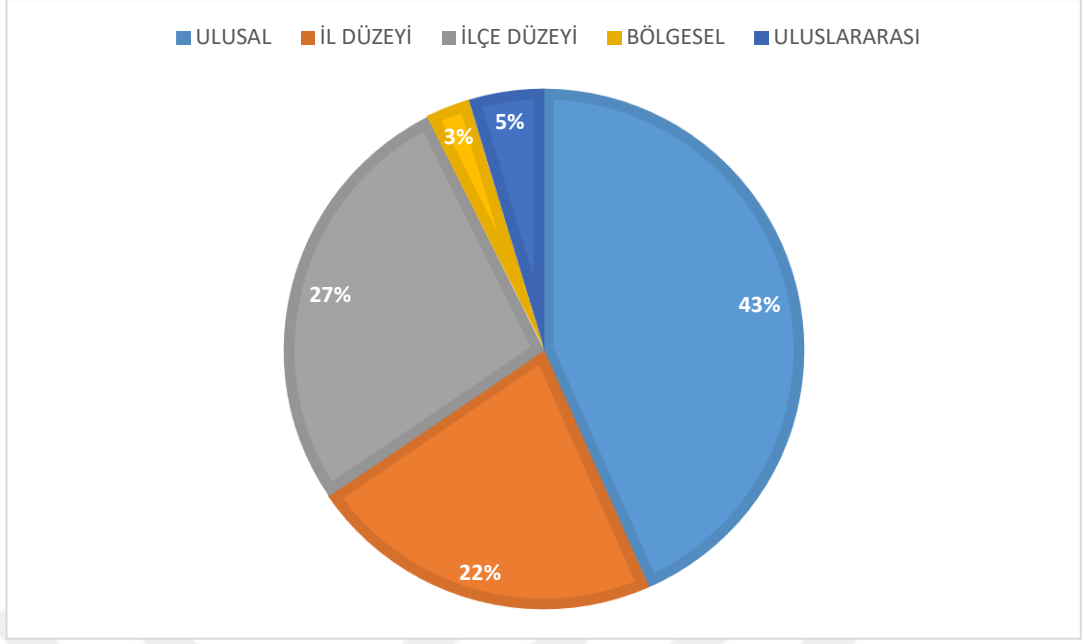
2.3.2.1. Vakıfların Yıllarına ve Faaliyetlerine Göre Dağılımı

Grafik 5: Vakıfların Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğünden alınmıştır. (cdn.vgm.gov.tr)

Türkiye’deki vakıfların sayılarını son beş yıla göre incelendiğinde vakıf sayılarının her geçen yıl artmış olduğu görülmektedir. Yeni kurulan vakıfların dağılımının önemini belirtmekle birlikte bunlar; “ulusal”, “il”, “ilçe”, “bölgesel” ve “uluslararası” çapta olabilmektedir. Yeni kurulan vakıfların 2020 yılındaki faaliyet alanlarına göre dağılımı şu şekildedir:

Grafik 6: Yeni Kurulan Vakıfların Faaliyetlerine Göre Dağılımı

Kaynak: T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğünden alınmıştır. (cdn.vgm.gov.tr)

Yeni kurulan vakıfların faaliyetlerine göre dağılımına bakılacak olursa; %43 oranla en fazla ulusal düzeyde faaliyet gösterdikleri söylenebilir. En az bölgesel, ondan bir az daha fazla ise uluslararası alanda faaliyet yaptıkları görülmektedir.

2.3.3. Sendikalar

Sendikalar da vakıf ve dernekler gibi STK adı altında kurulmaktadır. En bilindik tanımıyla açıklanacak olursa; çalışanların (memur, işçi vb.) hak ve özgürlüklerini korumak ve sürdürmek amaçlı kuruluşlardır. Ayrıca “ekonomik ve toplumsal yararı” gözetmek ve bunu geliştirmek adına kurulmaktadır. Kurulurken önceden izin almalarına gerek yoktur. Herkes sendikaya üye olabilmekte ve üyelikten çıkabilmektedir. Sendikalara ait her türlü işlemler için de “Sendikalar Bilgi Sistemi” mevcuttur (Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, 2012: Madde 25). Doğan, 2021: 209; Kestellioğlu, 2020: 116; Seğer, 2009: 28-30).

Şekil 4: Türkiye Sendika Sistemi Resmî Resmi Sitesi

Kaynak: <https://sendika.org>

Görüldüğü üzere sendikalara ait bilgilere internet üzerinden ve herkes tarafından kolayca erişilmektedir. Web sitesinin ana sayfasında da anlaşılacağı üzere sendikalar birtakım “grev ve toplu hareketler” ile birlikte medyayı da kullanarak politikalara etki etmeye çalışmaktadır. Sendikaların kanun sınırları dâhilinde grev hakkı bulunmaktadır. Grev hakkı işçilerin bir bütün olarak işe ara verme ya da tamamen iş bırakma haklarını ifade etmektedir (Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, 2012: Madde 60-66).

İlk defa Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (İHAS), 1948 yılında sendikaların haklarını dile getirmektedir. Sendikaların diğer STK’lardan farklı olarak “siyasetle” de bağlantıları olmaktadır. Sendikalar da kendi aralarında “dinsel”, “reformist” ve “sınıf sendikacılığı” gibi çeşitli alanlarda birleşmektedirler. Kendi alanlarında faaliyet göstermektedirler. Üyelerinin menfaatlerini gözetin sendikaların çalışma durumu ülkede değişen ekonomik (işsizlik, enflasyon), sosyal alanlardaki durumlara da bağlıdır. Sendikalar politikalara etki etmek amaçlı, çeşitli yollarla görüş ve dileklerini dile getirmektedir. Ancak tarihsel sürece baktığımızda en etkili yolun “birlik olarak yapılan eylemler” ve “grevler” oldukları görülmektedir. Sendikaların grev kararı alma hakları vardır. (Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, 2012: Md. 2–67; Gemici, 2008: 62-67; Gülmez, 2008: 164-165). Sendika resmî web sitesinin ana sayfasında da sesini eylem yaparak duyurmaya çalışan bir sendikayı görülmektedir. Sendikalar bu yolla hükümetlerin başta ücret politikaları olmak üzere çalışanlara yönelik sosyal ve ekonomik haklarına ilişkin politikaları yönlendirebilmektedir.

2.3.4. Odalar

Türkiye’de odaların kuruluşu T.C. Ticaret Bakanlığına bağlı bir şekilde gerçekleşmektedir. “Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)” gerekli dönüşler yaptıktan sonra, odaların kurulması ya da kurulmaması hakkında kararlar gerçekleşmektedir. STK’nın diğer bir çeşidi olan odaların da tüzel kişilikleri bulunmakta ve mesleki kuruluş olarak görülmektedir. Odaların birtakım yetkileri ve görevleri şunlardır:

- “Mesleki iş birliklerini desteklemek, ilerletmek ve çeşitli mesleki kararlar almak,
- Ticaret ve sanayinin, deniz ticaretinin kamunun menfaatleri çerçevesinde hareket etmesini sağlamak,
- Toplum ile ilişkileri güçlendirmek ve güven ortamını sağlamak,
- Taşınır-taşınmaz mal alım-satımlarına,
- Toplumsal etkinliklerin yapılmasında ve teşvik edilmesinde rol oynamak,
- Bağışlarda bulunmak,
- Burs vermek,
- Okul ya da sınıf yaptırmaktır” (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2019).

Mesleki kuruluşlar olarak görülen odaların, fonksiyon ve faaliyetleri incelendiğinde, yerel kamu politikalarına etki edebilecek potansiyelde oldukları görülmektedir.

2.4. Sivil Toplum Kuruluşlarının Karşılaştığı Sorunlar

STK’ların yürütülmesinde karşılaşılan birtakım sorunların genelinde “maddi” sıkıntılar ön plana çıkmaktadır. Kira, fatura ve istenilen faaliyetlerin yapılması için gereken maddi miktarın karşılanamaması neticesinde birçok STK zorluk çekmektedir. STK’larda maddi sorumlulukların yalnızca birkaç kişi üzerinde olması önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca maddi konulardaki yetersizlik STK’ların yerel aktörlerle de ortaklık çalışmalarında eksik kalmasına neden olmaktadır (Öz, 2021: 58-60).

STK'lar genellikle proje fonlarına başvurmakta ve proje fonları neticesinde faaliyetlerini gerçekleştirebilmektedir. Başvurulan fon çeşitleri genellikle “özel ya da Avrupa” fonları tarafından karşılanmaktadır. Bu durumda örgüt amaçlarıyla uyuşmayan özel sektörden gelen fonlar örgütün varoluş amaçlarını zedelemektedir. Örneğin bir çevre koruma kuruluşunun, çevreye zarar veren sanayicilik hareketleri gerçekleştiren özel bir firmayla anlaşma yapması demek tamamen örgütün amaçlarına aykırı çaba göstermesi demektir. Bu durum halkın güvenini ve kendi benlik saygılarına da zarar vermektedir. STK'lar bu konuda hassas ve dikkatli olması gerekmektedir (Tekeli, 2017: 155-158).

STK'ların maddi konuda “devlet desteği” almaları, STK'ların varoluş amaçlarına zarar vermemelidir. Halk yararına çalışan ve kâr amacı olmayan kuruluşlar devlet tarafından gelen yardımlarla daha çok faaliyet gerçekleştirebilir (Aydın, 2001: 89). Bu yardımlar “üye sayısı” kadar ya da uygulamada ne kadar “aktif” olduklarına göre belirlenebilir. Bu noktada maddiyat temelli bir mevzuat eksiliği görülmektedir.

Diğer bir sorun olarak STK'ların “üye ve gönüllü” sayılarındaki sıkıntılardır. STK'ların varoluş amaçlarının herkes tarafında tam olarak bilinmemesi bireylerin STK'lara üye ya da gönüllü olmalarını engellemektedir. Bu bağlamda katılımcılık bilincinin geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca “insan kaynağı sıkıntısının” yanı sıra üyelerin ve yöneticilerin de amaçlarına yönelik “nitelikli” bireylerden oluşması gerekmektedir. Ancak nitelikli yöneticilerin olması örgütü güzel yönetebileceğinden ötürü başarıya götürebildiği öngörülmektedir (Kılınç, 2019: 1091-1105).

STK'larda karşılaşılan diğer bir sorun “iletişim eksikliğidir”. Gerek örgütün içinde gerekse de örgütler arası iletişimin güçlü olması gerekmektedir. STK'ların iş birliği içerisinde olması hatta diğer kamu aktörleriyle (Belediye, Valilik, diğer kamu kuruluşları vb.) birlikte hareket etmeleri yapılan politikaların kalitesini arttırabilmektedir. Ayrıca kamu yararına hareket eden STK'ların halk tarafından kolayca iletişime geçebilmesi oldukça önemlidir. Bu durumun uygulamadaki başarısı alan araştırması kısmında gözlemlenmiştir.

STK'ların toplumun faydasını gözeterek faaliyet gerçekleştirmesi gerekmektedir. Bazı durumlarda “liyakatsizliğin” bir sonucu olarak uygulamada işler bu şekilde yürümektedir. Bu durum sonucu olarak, STK'lara olan güvenin kırılmasına neden olmaktadır. STK'ların da daha şeffaf ve hesap verilebilir olması

gerekmektedir. Çok aktörlü, demokratik ve katılım bilincinin yerleşmesi gerekmektedir.

2.5. Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Kamu Politikası Belirleme Sürecindeki Rolü

STK'ların fonksiyonları ve işlevleri geçmiş başlıklar altında açıklandığı gibi “ekonomiden sağlığa; eğitimden insani yardıma; kültürel etkinliklerden ortak meslek mensuplarına” kadar geniş bir alana hitap etmektedir. STK'ların günümüzde alanlarının genişlemesiyle birlikte etki alanları yerel, ulusal ve uluslararası arenalarda görülmektedir (Gedikkaya, 2016: 114). Devletin politika oluşturma süreçlerinde paydaş olarak STK'nın bulunması daha verimli bir zemin oluşturacaktır (Eren, 2016: 250). STK'lar hükümet tarafından denetlenmemekte ya da siyasi parti gibi hareket etmemektedir. Kamu politikası oluşum süreçlerinde “uzmanlıkları ve teknik bilgileriyle” de kamu sektörüyle iş birliğinin aktif olduğu görülmektedir. Çok aktörlü yapıların etkinliklerin görüldüğü ülkeler üzerinde, özellikle demokrasi açısından düşünüldüğünde de kamu politikalarına katılım sürecinde devlet ve toplum arasında önemli bir rol oynamaktadır (Bulut, Akın ve Kahraman, 2017: 28-29; Demirci, 2018: 33).

Yerel kamu politikası oluşum süreçlerinde 5393 Sayılı Belediye ve 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi kanunları STK'ları ortak paydaş olarak görmektedir. Yerel aktörlerle birlikte STK'ların politika yapımı süreçlerinde iş birliği içerisinde olması gerekmektedir. Örneğin ülkenin geleceğini etkileyebilecek olan bir eğitim politikası oluşturulacağı zaman eğitim ile ilgili kurulan bir STK'nın da fikrinin alınması gerekmektedir. Hedeflere ulaşılmasında en önemli unsur, politikaların en iyi şekilde belirlenebilmesidir (Akbaba, 2016: 84-85; Trowler, 2003: 95). Bu durumun en iyi şekilde oluşabilmesi için de çok aktörlü bir yapı mevcut olduğundan paydaşlar artırılması gerekmektedir.

Avrupa Birliği çok aktörlü bir yapının gerektiğini savunarak; Avrupa Konseyinde STK'ların kamu politikalarının oluşum sürecinde etkin olabilmesi ve daha çok ses getirebilmesi için yayınlanan ortak özellikleri sıralanacak olursa: (Bulut, Akın ve Kahraman, 2017: 28).

- Ortak politikalar yürütenlerin gereksinimlerinin gözetilmesi,

- Gerekli bilgilendirmelerin yapılması,
- STK'ların uzman teknik bilgileriyle birlikte kamu politikası sürecine dâhil olması,
- Reformcu projelerle birlikte toplumsal sorunların çözülmesine yardımcı olmak,
- Faaliyette bulunarak fayda sağlamak,
- Sürecin şeffaflığını artırıcı şekilde hareket etmektir.

STK'lar birbirlerinde farklı özelliklerle örgütlenen topluluklardır. Üçüncü sektör kuruluşları olarak adlandırılan STK'lar birçok çeşit alanda kurulmaktadır. Kimi STK'lar, sadece “gönüllü bireylerden” oluşan, “gayri resmi”, kendi üyelerinin çeşitli ihtiyaçları için çalışan “küçük ölçekli” topluluklardan oluşurken; kimi STK'ların ise çalışan olarak “büyük kitleler” barındıran, “profesyonel çalışma sistemine” sahip olduğu görülmektedir (Lewis, 2014: 4). Örneğin; çevresel konularla ilgilenen STK'lar “çevreyi, doğal kaynakları ve tabiatı koruma” yönünde uygulamaları geliştirmektedirler. Bilgi toplama, çevresel sorunlar üzerine kurumları, devlet yönetim birimlerini ve halkı bilgilendirme, sorunların çözüme kavuşmasını sağlama, kaynakların korunması gibi konular üzerine çalışmalar yürütmektedirler (McCormick, 2005: 83-85).

STK'lar “topluma yakın bir kuruluşlar” oldukları için toplumun neye ihtiyacı olduğunu daha iyi tespit edebilmektedir. Bu nedenle toplumun uygulanan kamu politikalarını benimsemesinde rol sahibi olabilmeleri oldukça önemli görülmektedir (Nacak, 2015: 134-135). Örneğin göç politikalarının oluşturulmasında “hükümet” ve “Göç İdaresi Genel Müdürlüğü” en etkili aktörler olarak görülürken; göç alanında STK'lar da bulunmaktadır (Göksu, 2016: 97-98). Aynı faaliyet alanlarına sahip olan STK'lardan fikir alışverişi yapılması, politikaların yerel halkın menfaatlerine göre düzenlenmesine daha çok katkıda bulunacaktır. Özellikle STK'lar halka yakın özelliğiyle bilinirken, bölgesel alanda kontrolünün daha etkili olduğu düşünülecek olursa bu bağlamda en etkili oldukları alan “yerel kamu politikası” alanıdır denilebilir.

STK'lar, kamu politikalarına çeşitli yollarla dâhil olmaktadır. Bunlardan biri de herhangi bir görüşün toplum tarafından benimsenmesi yani; “kamuoyu oluşturarak” kamu politikalarına dâhil olabilmeleridir. Toplumun tepkisiyle birlikte politika oluşum

süreçlerinde bir yankı yaparak yürütme üzerinde bir “denetim” oluşturmaktadır. STK’ların politika oluşum sürecinde yönetim üzerinde bir denetim oluşturabilmeleri; “hükümetin kendi başına yaptığı hareketlerinin kısıtlanması”, “hesap verilebilirliğe ve şeffaflığa” da ortam hazırlamaktadır. Bunların yanı sıra STK’lar çeşitli “fikir önerilerinde” de bulunarak sürece katılabilmektedirler. Alakalı konularda “teknik bilgi ve uzmanlıklarıyla” da yönetim organları üzerinde etki bırakabilmektedir (Yıldırım, 2004: 46-107).

Salamon ve Anheir’e göre STK’lar gönüllü ve hükümetten bağımsızdır. Politikaların uygulanmasında birçok kurum ve kuruluşun iş birliği içerisinde olması, bu süreçlere etki etmelerine olumlu yönde yansiyacaktır. Ayrıca Lowi (1969), STK’ların bazı zamanlarda politikalara etki etmek amacıyla, alınan kararlara karşı protesto gerçekleştirerek bir takım katılım mekanizmasını harekete geçirdiklerini de vurgulamaktadır (Arıbaş, 2016: 305; Kaptı, 2016: 269).

STK’lar, “duyuru” yoluyla da toplumu ve hükümeti etkileyebilmektedir. Kendi aralarında diğer STK’lar ile “iş birliği” içerisinde gerçekleştirebilmektedir. Bu durum “yerel, ulusal ve uluslararası” alanda da görülmektedir. Birlikte hareket ettiklerinde çeşitli politikaların oluşmasında, engellenmesinde ya da düzenlenmesinde oldukça güçlü kuruluşlardır. Aktif katılımlarının gerçekleşmesi için birbirleriyle bilgi aktarımında bulunmaktadırlar. Ancak kuruluşların “fikir birliğinin” de sağlıklı bir şekilde oluşturulması başarılı bir katılımın gerçekleşmesinde çok önemli bir husustur (Emini, 2013: 47-78). Çok aktörlü olmayan yapıyla oluşturulan politikalar pek sağlıklı olmamaktadır. Sürekli değişen toplum sorunlarıyla mücadele etmek sadece bir aktörün yapabileceği kamu politikalarından ibaret olmamalıdır. Örneğin “Japonya” ve “Çin” gibi ülkelerde STK’lara büyük önem verilmekte ve bu kuruluşlar politikalara dâhil etmektedirler. 1990’lı yıllarda Japonya Dışişleri Bakanlığı ile STK’ların iş birliği içerisinde hareket ettiği görülmektedir. Az gelişmiş ve gelişmemiş ülkelerde ise bu tür iş birlikleri neredeyse hiç görülmemektedir (Babaoğlu, 2015: 177).

Yerel halkın bilgilendirilmesi sonucunda yapılan yerel yönetimlerle olan çalışmalar demokrasi ilkesiyle de uyumlu bir şekilde gerçekleşmiş olmaktadır. Hem yerel hem ulusal alanda kamu politikalarına etki eden STK’lar, daha çok yerel ile iç içedir. Yerel halkın organize edilmesinde önemli bir araç olan STK’lar yerel yönetimlerle iletişim kurarak etkili politikalar geliştirmektedirler. Bu durum politika

yapıcıların sadece hükümet organlarının olmadığına da göstergesidir (Okutan, 2008: 92-106). Nacak (2008: 138) ve Talas (2011: 395-397)'a göre Türkiye'de işlevleri açısından politikalarda en etkili STK'lar şunlardır:

- Müstakil Sanayici ve İş adamları Derneği (MÜSİAD),
- Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA),
- Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD),
- Türk Eğitim Vakfı (TEV).

Yukarıdaki sıralamaya göre STK'lar Türkiye'de hem yerel hem de ulusal anlamda aktif STK'lardır. Eğitimden insani yardıma; iş adamları dayanışmasından çevreye kadar çeşitli gruplara hitap edilmektedir. Bunların yanlarında ticaret ve sanayi odaları, çeşitli vakıflar da son yıllarda politikalarda görülür olmaktadır. Ayrıca çeşitli mesleklerle ilgili olarak Anayasal statüde yer alan kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları da kamu politikaları üzerinde etkili olabilmektedir. Bu yapıların güçlü bir örgütlenme için birbirleriyle iş birliği içerisinde olmaları şarttır. Kingdon (2003, 43-63) STK gibi gayri resmi aktörlerin politika konularını belirlemekte daha etkili olduklarını vurgulamaktadır.

STK'ların "yürüyüş", "miting", "grev" gibi yollarla da politikaları ve siyasal liderleri daha çok etkilemeye çalıştıkları görülmektedir. Ancak bu iktidarı ele geçirmek için değildir. Örneğin 1975'lerde bazı sendikalar "Faşizm karşıtı" mitingler yapmıştır. Bu mitingin amacı yönetim şeklini değiştirmektir. İktidarı ele geçirmek değildir (Çelik ve Aykanat, 2006: 223-225).

3. BÖLÜM

YEREL KAMU POLİTİKASI OLUŞUMUNDA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ETKİLERİNE YÖNELİK BİR ALAN ARAŞTIRMASI: HATAY ÖRNEĞİ

3.1. Hatay’a İlişkin Temel Bilgiler

Hatay ili Türkiye’nin en güneyinde ve Akdeniz bölgesinde yer alan bir ilimizdir. İlk olarak "Antiokheia" adıyla anılan Hatay ili, birçok dönemde önemli bir bölge olarak görülmüş ve 7 Temmuz 1939 tarihinde meclisinde aldığı bir kararla Türkiye Cumhuriyeti’ne bağlanmıştır (Atabey, 2015: 200-201).

“Medeniyetler şehri” olarak da bilinen Hatay ili, birçok kültürü ve dini içerisinde barındırmaktadır. Kültürel açıdan da zengin bir bölge olan Hatay, Hristiyanlar için çok önemli bir ibadet yeri olan “St. Pierre Kilisesi”ni de içinde barındırmaktadır (Tosun ve Bilim, 2004: 135). Ortodoks, Protestan, Katolik kiliselerinin yanı sıra Habib-i Neccar Camii gibi din ve mezheplerin kadim ibadethaneleri bu ilimiz içinde bir arada bulunmaktadır. Bunların yanı sıra St. Simeon Manastırı, Dor Mabedi, Atatürk Evi, Musa Ağacı, Titus Tüneli ve Arsuz Antik Kentiyle Hatay, bir turizm şehri olarak bilinmektedir. İkliminden kültürüne kadar başta “Amanos Dağları” “Asi nehri” ve “amik ovası” olmak üzere birçok zengin kaynağa sahiptir. Merkezi “Antakya” olmak üzere Hatay’ın “15” ilçesi bulunmaktadır (hatay.ktb.gov.tr).

Harita 1: Hatay İlçe Haritası

Kaynak: hatay.ktb.gov.tr

3.1.1. Hatay'ın Demografik Yapısı

Anadolu tarihinin ilk yerleşilen bölgelerinden biri olan Hatay, nüfus büyüklüğü sıralamasında 81 il içerisinde “13.” sırada yer almaktadır. Hatay ilinin, ilçelerine göre nüfus dağılımını Hatay valiliğinin resmî sitesinde yer almaktadır. Tabloya şu şekildedir:

Tablo 2: Hatay İlçelerinin Nüfus Dağılımı

	Erkek	Kadın	Toplam
Antakya	191.747	191.607	383.354
İskenderun	124.396	123.984	248.380
Defne	76.240	78.580	154.820
Dört Yol	62.966	62.172	125.138
Samandağ	59.506	62.717	122.223
Kırıkhan	58.744	58.132	116.876
Reyhanlı	50.683	49.468	100.151
Arsuz	47.204	45.545	92.749
Altınözü	31.002	29.743	60.745
Hassa	28.941	27.578	56.519
Payas	21.554	20.923	42.477
Erzin	20.819	20.644	41.463
Yayladağı	20.134	16.686	37.000
Belen	16.793	16.520	33.313
Kumlu	7.089	6.597	13.686

Kaynak: T.C. Hatay Valiliğinden alınmıştır (hatay.gov.tr).

Tabloda görüldüğü üzere nüfusun en yoğun olduğu ilçe Hatay'ın merkez ilçesi olan Antakya'dır. İkinci en yoğun nüfusa sahip olan ilçe ise, liman ve sanayinin gelişmiş olduğu İskenderun'dur.

3.1.2. Hatay'daki Belediyeler

6360 sayılı Büyükşehir Belediye kanunun tez konusu olan Hatay ili 6360 sayılı kanun ile Büyükşehir olarak sayılmıştır (6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, md.1). Değişiklikle birlikte Büyükşehir ve ilçe belediyeleri birbirinden ayrılmıştır (Tek ve Adıgüzel, 2014: 94). Hatay'daki tüm belediyeleri armalarıyla birlikte bir resimle açıklanacak olursa:

Arsuz Belediyesi

Belen Belediyesi

Defne Belediyesi

Hassa Belediyesi

İskenderun Belediyesi

Payas Belediyesi

Samandağ Belediyesi

Yayladağı Belediyesi

Şekil 5: Hatay'daki Belediyeler

Kaynak: <https://www.turkiye.gov.tr/hatay-belediyeleri> 'den alınmıştır. (Erişim Tarihi: 27.03.2022).

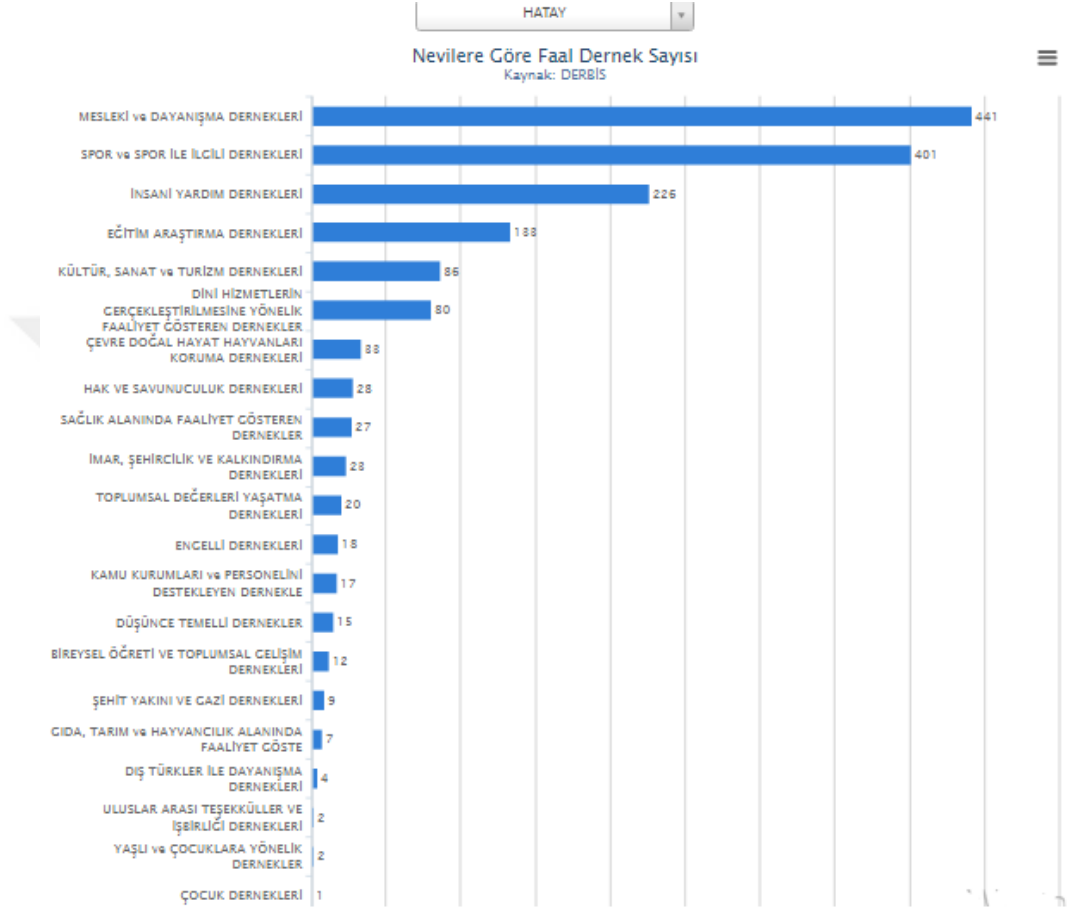
Resmi siteye henüz işlenmeyen ancak Hatay'da mevcut bulunan diğer belediyeler ise şunlardır:

- Antakya Belediyesi,
- Kırıkhan Belediyesi,
- Reyhanlı Belediyesi,
- Kumlu Belediyesi,
- Dört Yol Belediyesi,
- Altınözü Belediyesi,
- Erzin Belediyesi.

3.1.3. Hatay'daki Sivil Toplum Kuruluşları

Hatay ili, bölgesel olarak STK bakımından yoğun bir şehirdir. 1500 faal dernek sayısı ve 70 vakıf bulunmaktadır (T.C. Sivil Toplumla Genel İlişkiler Müdürlüğü, 2021 ve Vakıflar Genel Müdürlüğü, 2021).

Faaliyet alanları ve sayısı yönünden T.C. Sivil Toplumla Genel İlişkiler Müdürlüğünden alınan bilgilere göre “mesleki ve dayanışma dernekleri en üst seviyede olup; bunların altında “spor, eğitim, kültür ve sanat” gibi başlıklar yer almaktadır. DERBİS’in verilerine göre Hatay ili bazında dernek dağılımlarını incelenecek olursa:

Grafik 7: Hatay İli Derneklerin Faaliyetlerine Göre Dağılımı

Kaynak: (<https://www.siviltoplum.gov.tr> / DERBİS).

Mesleki ve dayanışma dernekleri 441 faal dernek sayısı ile Hatay ilinde en çok faaliyet alanına sahip dernek olarak gözükmektedir. Mesleki alanda kurulan derneklerin başında “Hatay Sanayici ve İş İnsanları Derneği (HASİAD)”, “Müstakil Sanayici” ve “İş İnsanları Derneği (MÜSİAD)” gibi STK’lar bulunmaktadır. Bunun ardından “Ticaret ve Sanayi Odası” görüşmeye gidilen STK’lar arasında yer alan bir kuruluştur. Ardından ise spor ve sporla ilgili dernekler 401 kuruluş ve insani yardım dernekleri 226 kuruluş sayısı ile ilk üçte yer almaktadır. Türkiye’de insani yardım dernekleri arasında en üst sırada yer alan “Kızılay’ın” Hatay şubesi mevcuttur. Çevre

ve doğal hayat faaliyetleri arasında yine çok büyük bir kuruluş olan “TEMA vakfı” Hatay şubesi, “Türkiye Tabiatını Koruma Derneği” Hatay şubesi, “Antakya Doğa Sanat ve Turizmi Koruma Derneği” ve bunun gibi birçok dernek faaliyetlerini sürdürmektedir. Kültür ve sanat alanında “Medeniyetler Korosu Derneği” Hatay’ın bilindik derneklerindendir. Bunun nedenini Hatay’ın çok kültürlü bir sosyal yapıya sahip olması şeklinde değerlendirmek yanlış olmayacaktır. Bu çok kültürlü yapıyı barındıran bir STK’dır. Eğitim alanında kurucusunun ve üyelerinin milli eğitimin içinden olan kişilerin oluşturduğu Hatay Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Derneği; sağlık alanında ise bağımlılıklarla mücadele veren, önemli faaliyetlerde bulunan “Yeşilay” kuruluşunun Hatay şubesi bulunmaktadır. Sosyal faaliyetler alanında çalışan kadın sayısının artması misyonunu üstlenen “Hatay Kadın Girişimcileri Derneği” Hatay şubesi Hatay’da kurulan ilk kadın girişimi derneği olarak çok önemli bir role sahiptir. Kalkınma ve konut alanında İç Mimarlar Odası bulunmaktadır. Hak ve savunuculuk dernekleri arasında “Yeryüzü Yaşam İstasyonu”, “Kadınlar Kulübü” ve “İnsan Hakları Derneği” Hatay şubesi mevcuttur. Uluslararası Junior Chamber International (JCI) olarak bilinen “Genç Liderler ve Girişimciler derneği” Hatay şubesi son yıllarda açılmıştır. Dini amaçlı faaliyet gösteren STK’lar arasında “Antakya Rum Katolik Kilisesi Vakfı”, “Antakya Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı”, “Samandağ’ı Vakıflı Köyü Ermeni Ortodoks Kilisesi Vakfı” gibi çeşitli din ve kültürlerden STK yer almaktadır (T.C. Sivil Toplumla Genel İlişkiler Müdürlüğü, 2021 ve Vakıflar Genel Müdürlüğü, 2021).

3.2. Araştırmanın Amacı

Kamu politikası, Türkiye’de 2000’li yıllarda gündeme gelmiştir. Günümüz dünya şartları ve yaşanan gelişmeler neticesinde kamu politikalarının belirlenmesinde birçok aktör rol almaya başlamıştır. Başta “siyasal iktidar olmak üzere, parlamento, bürokratlar, sivil toplum kuruluşları, baskı grupları, medya” gibi resmi ve gayri resmi aktörler politika sürecinde yer almaktadır.

Tez konumuz olan yerel kamu politikalarında ise “belediye başkanı, belediye meclisleri, belediye encümeni, kent konseyleri, yerel basın, kamu kurum niteliğindeki meslek kuruluşları” gibi resmi aktörler etkindir. Yerel kamu politikalarına katılım sağlayan aktörlerin, sürecin gelişmesinde “akılcı ve kapsayıcı” niteliğe taşınabilmesi

büyük önem arz etmektedir. Buna bağlı olarak kamu politikalarının gelişim sürecini incelemek ve alınan kararların topluma etkisi açısından önemini ortaya koymak çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Toplumsal yapının önemli bir unsuru haline gelen, kâr amacı gütmeyen, resmî kurumların dışında kalarak “dernek”, “vakıf”, “sendika” ve “odalar” adı altında faaliyet göstererek bağımsız çalışan ve devletle toplum arasında aracı bir rol oynayan STK’ların 1980 sonrası kamu politikalarında ön plana çıktığı gözlemlenmektedir. Yerel kamu politikalarının gerçekleşmesinde çok aktörlü bir yapı demokrasinin bir gereği olarak görülmektedir. Bu araştırmanın temel amacı, yerel kamu politikasının oluşum sürecinde, bir başka ifade ile yerel düzeyde hayat bulacak faaliyetlere ilişkin merkezi ya da yerel devlet aktörlerinin kara süreçlerinde ve bu kararların uygulanmasında ya da denetlenmesinde STK’ların rolünü incelemektir.

Bu çalışmada her faaliyet alanından bir STK seçilerek; derinlemesine görüşme yapılmıştır. Yukarıda belirtilen temel araştırma amacına ulaşılabilmesi için görüşme yapılan STK’lardan şu konulara açıklık getirmeleri beklenmiştir:

- STK’ların çeşitli misyonları ve faaliyet alanları,
- Yerel kamu politika süreçlerine katılım düzeyleri ve bu süreçte toplum menfaatine faaliyet gerçekleştirip gerçekleştirmedikleri,
- Yerel kamu politikalarına katılım süreçlerinde hangi ölçüde dikkate alındıkları, tartışma ortamının uygulamada özgür bir şekilde gerçekleşip gerçekleşmediğini gözlemlemek,
- STK’ların yerel kamu politikası oluşumu sürecinde nasıl ve ne tür rolleri üstlendikleri,
- STK’ların yerel kamu politikası süreçlerine katılımını zorlaştıran unsurlar,
- STK’ların yerel kamu politika süreçlerine katılımını kolaylaştıran unsurlar,
- Aktörlerin politikalar ile ilgili fikirlerini sunabileceği bir organ olan Kent Konseylerinin, Belediyeler tarafından etkili bir şekilde yürütülüp yürütülmediği,
- STK’ların finansal ihtiyaçlarını nereden karşıladıklarıyla ilgili görüşleri.

3.3. Araştırmanın Önemi ve Kapsamı

Yerel politika belirleme sürecinde sivil toplum örgütleri, toplumun taleplerini dile getirme konusunda da önemli bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel kamusal hizmetlerinde artışa bağlı olarak daha “etkili ve verimli” kararlar alınabilmesi açısından halka yakın bir birim olan STK’ların yerel kamu politikası oluşturulma sürecinde iş birliği içerisinde olması önem arz etmektedir. Buna bağlı olarak yerel kamu politikasının belirlenme sürecinde sivil toplum örgütlerinin “katılım düzeyleri ve karar alma süreçlerindeki engeller” gibi yerel kamu politikalarının topluma etkisi “Hatay” ili örneği üzerinden araştırılıp değerlendirilmiş olması çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Yerel kamu politika oluşumu sürecinde STK’lar, resmi aktörlerce toplantıya çağrılmakta, fikir ve görüş alınmaktadır. Ayrıca uygulama süreçlerine de bizzat katılım hakları vardır. Bu doğrultuda, bazı STK’lar süreçte çok etkiliyken; bazı STK’lar bu süreçlerde diğerleri kadar etkili olamamaktadır. Bunların yanı sıra STK’ların süreçlere katılımı, “uygulama” aşamasında da başarılı bir şekilde gerçekleşip gerçekleşmediği de araştırılmaktadır. Araştırmanın önemi “Hatay ilindeki yerel kamu politikasındaki resmi aktörler ile STK’lar” arasındaki ilişkiyi somut bir şekilde ortaya koymak adına nitel bir araştırma gerçekleştirmektedir.

3.4. Materyal ve Yöntem

3.4.1. Materyal

Çalışmanın materyalleri, sivil toplum kuruluşu çalışanlarına yönelik yapılan “yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ve literatür taraması” sonucu elde edilecek bilgilerden oluşmaktadır.

3.4.2. Yöntem

Çalışmada ana yöntem olarak “nitel alan araştırmasına” başvurulmuştur. Nitel araştırma sonucu elde edilen verilerle ilişki kurmak amacıyla literatür taraması yönteminden de faydalanılmıştır. Çalışmanın kuramsal bölümlerinde yazılı doküman ve belgeler analiz edilmiştir. Yerel kamu politikası alanında yerli ve yabancı kaynaklar taranıp derlenmiştir. Daha sonra STK’ların tarihsel gelişim süreci ve yerel kamu

politikası oluşturulurken rolünü ortaya koymak adına STK'lar alanında da kaynak taraması yapılmıştır.

Alan araştırması bölümünde ise yerel kamu politikası ve STK'lar arasındaki ilişkiyi somut bir şekilde ortaya koymak adına “önceden hazırlanmış ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile hazırlanan sorular” kullanılarak veriler toplanmıştır. Görüşmelerde “Hatay” ilinin sivil toplum örgütleri başkanlarına ya da yetkili kişilere” yönelik sorular yöneltilmiştir. Görüşmeler yüz yüze ve derinlemesine gerçekleştirilmiştir. Anket gibi yöntemlerin çalışmaya uygun olmadığı, açık uçlu soruların çalışmayı daha anlamlı kılacağı varsayımıyla yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği seçilmiştir. Verilerin oluşturulmasında “ses kaydı ve not alma” yöntemleri kullanılmıştır. Ses kaydıyla alınan bilgiler “Google Docs” programı yardımıyla, dinletilerek yazıya aktarılmıştır. Araştırmada 17 soru bulunmaktadır. Araştırmada yöneltilen ucu açık sorular çalışmanın ekleri kısmında yer almaktadır.

3.5. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini gerek kültürel zenginliği gerekse kalabalık nüfusuyla “medeniyetler şehri” olarak anılan “Hatay” ili STK'ları oluşturmaktadır. Örneklemen belirlenmesinde ise Salamon ve Anheier (1996: 16)'in STK'ları 12 gruba ayırarak incelediği başlıklardan yararlanılmıştır. Araştırmanın örnekleminde her faaliyet alanını temsil eden STK'lar seçilmiş olup; seçilen STK'larda çeşitlilik ve Hatay'ı temsil etme özellikleri esas alınmıştır. Görüşülmüş olan STK'lar Hatay'da faaliyet gösteren “dernek, vakıf, sendika ve odalardan” seçilmiştir. Seçilen STK'lar Hatay'da farklı misyon ve çalışma alanlarını temsil eden kuruluşlardan oluşmaktadır. Farklı alanlara hitap eden ve aktif STK'lardan oluşan çalışmamızda, cevapların gerçekliği yansıtması açısından hem köklü ve güçlü görünen; hem de yeni kurulmuş ve aktif olan STK'lar yer almıştır. Ayrıca katılımcılardan alınan verilere ve görüşme sonunda STK'lardan alınan bilgilere göre de görüşülmüş olan STK'lar belirlenmiştir. Görüşülmüş kişiler STK'ların “başkanları”, başkana ulaşamadığı durumlarda “eskiden başkanlık yapmış kişiler, üst düzey yöneticiler veya temsilciler” arasından seçilmiştir. Zaman zaman görüşmelerde, başkan olmak üzere, “başkan yardımcısı, eski başkanlar ve yönetimi kurulu üyeleri” gibi üyeler de hazır bulunmuştur.

Görüşmeleri birkaç STK hariç hepsi kabul etmiştir. Bu durum da bizim için bir çıktıdır. Çünkü topluma yakınlığı açısından bilinen STK’ların görüşmeyi kabul etmesi uygulamada da başarılı olduğunu gözlemlememize olanak vermektedir. Fakat bunların yanı sıra mülakatı sürekli ertelemeye çalışan STK’lar da görülmüştür.

3.6. Veri Toplaması

Verilerin toplanması yarı-yapılandırılmış görüşme kâğıtlarıyla, mülakat şeklinde yapılmaktadır. Nitel araştırma kategorisine giren tez çalışmasında görüşülen STK’ların adresleri ve numaraları Sivil Toplum Genel Müdürlüğünün resmî web sitesinden ve gidilen diğer STK’lardan bilgi alınarak elde edilmiştir. Çalışmada görüşmeler “yüz yüze” gerçekleşmiştir ve STK başkanlarına “açık uçlu sorular” yöneltilmiştir. Görüşmeler STK başkanlarıyla gerçekleşmiştir. Ancak çoğu zaman görüşmelerde sadece başkan değil, “eski başkan, başkan yardımcıları, yönetim kurulu üyeleri” gibi katılımcılar da hazır bulunmuştur. Başkanlarla birlikte mülakat içerisinde görüşülen kişi sayısı 25’dir. Çalışmaya katılanların şahsi bilgileri güvence altına alınmakta olup; kodlama yöntemiyle bilgiler aktarılmıştır. STK’larda görüşülen katılımcılar “S” harfi ile kodlanmıştır. Katılımcılara sayısı kadar “S1”, “S2”, “S3” şeklinde kodlar verilmiştir. Katılımcıların ayrıntılı kodlama tablosu aşağıda ayrıntılı şekilde verilmiştir:

Tablo 3: STK’ların Faaliyet Alanları ve Görüşülen Zaman Dilimi

STK’lar ve Kodları	Faaliyet Alanları	Görüşülen Zaman Dilimi (Dakika)
S1: Hatay Sanayici ve İş İnsanları Derneği (HASİAD)	İş ve Profesyonel Meslekler	60.13
S2: Antakya Medeniyetler Korosu Derneği	Kültür ve Sanat	35.25
S3: Hatay Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Derneği	Eğitim	41.16
S4: Türkiye Yeşilay Cemiyeti Hatay Şubesi	Sağlık	61.20
S5: Hatay Kadın Girişimcileri Derneği (KAGİD)	Sosyal Hizmetler	58.36
S6: İç Mimarlar Odası Hatay Şubesi	Kalkınma ve Konut	29.16

S7: Birlikte Yaşam İstasyonu	Hak ve Savunuculuk	32.16
S8: Türkiye Kızılay Cemiyeti Hatay Şubesi	Hayır Araçlığı ve Gönüllüğü Arttırma	38.19
S9: Genç Liderler ve Girişimciler Derneği Hatay Şubesi (JCI)	Uluslararası Çalışmalar	43.19
S10: Antakya Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı	Din	25.16
S11: Antakya Ticaret ve Sanayi Odası (ATSO)	Oda	32.16
S12: EĞİTİM-İŞ Hatay 1 Nolu Şube	Sendika	58.16
S13: EĞİTİM-BİR-SEN Hatay Şubesi	Sendika	33.17
S14: Hatay Tema Vakfı	Çevre ve Doğa	34.15

3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

Tez çalışmasının sınırlılıklarında en önemli sorun: COVID-19 pandemi döneminde araştırılmış olmasıdır. Zaman zaman sağlık problemleri nedeniyle istenilen bazı katılımcılara ulaşılamamış ya da görüşmeler ertelenmek zorunda kalınmıştır. Diğer sınırlılıklar arasında ise, katılımcıların bazı konularda yeterli bilgiye sahip olmaması ya da tarafsız cevap verememesi durumları sayılabilir. Kimi durumlarda ise kurucuların, yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirttiklerinden ötürü görüşmeler iptal edilmiştir.

Görüşme esnasında katılımcılar tarafından anlaşılmayan terimlerin açıklanmasına dikkat edilmiştir. Katılımcının cevaplarına karşılık zaman zaman daha detaylı sorular sorulmuştur. Görüşülen STK'lara kendi faaliyet alanlarına göre soruları cevaplandırmaları için olanak sağlanmıştır. Katılımcıların sadece “evet” veya “hayır” diyebileceği soru çeşitlerinden kaçınılmıştır.

3.8. Araştırmanın Bulguları ve Analizi

Araştırmanın ilk sorusunda STK'lardan kendilerini kısaca tanıtmaları istenmiştir. Kuruluş amaçlarına ve faaliyetlerine yönelik “Kuruluşunuzun amacını kısaca tanıtabilir misiniz? Hangi alanlarda faaliyet gösteriyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. . STK'lardan alınan cevaplar şu şekildedir:

Tablo 4: Hatay'daki STK'ların Farkındalık Çalışması

STK Kodları	Misyon ve Faaliyet Alanları
S1	Hatay İş İnsanları ve Sanayici Derneği olarak ismimizden de anlaşılacağı üzere, Hatay'ın iş dünyasını temsil eden birçok sektörün içinde bulunduğu Hatay ekonomisinin istihdamını ve üretimini arttırmaya yönelik faaliyetlerde bulunarak lokomotif görevi yapan bir dernektir.
S2	Bir arada yaşama kültürünü insanlara göstermek için oluşturulmuş bir STK'dır. Müzik alanında faaliyetlerini sürdürmektedir. Farklı dillerde ve farklı dinlerde insanlar bir araya gelerek birbirlerinin dinlerindeki ilahi ve şarkıları hep birlikte söylemektedirler.
S3	2015 yılında Hatay ili genelinde Hatay'da eğitimi geliştirmek için neler yapabiliriz sorusuna cevap aramak üzere kurulmuş bir derneğiz. Eğitim, gençlik ve spor ile ilgili sosyal politikalarda faaliyet göstermekteyiz.
S4	Yeşilay, insan onurunu ve saygınlığını temel alan, toplumu ayırım gözetmeden zararlı alışkanlıklardan korumak için çalışan, ahlaki değerleri gözeterek ve bilimsel metotlar kullanarak "tütün(sigara), alkol, uyuşturucu madde, teknoloji, kumar" vb. bağımlılıklarla mücadele eden; önleyici ve rehabilite edici halk sağlığı ve savunuculuk çalışmaları yürüten bir sivil toplum kuruluşudur. Hem yerel hem ulusal hem de uluslararası alanda faaliyetlerimizi göstermekteyiz.
S5	Kadın girişimci sayısını arttırmak ve var olan kadın girişimcilerimize destek olmak amacıyla kurulmuş bir STK'yız ve bu alanda faaliyet göstermekteyiz.
S6	İç mekân tasarımı alanlarında faaliyet göstermekteyiz. Çok kapsamlı otel, havalimanı ofis binaları gibi küçükten büyüğe her yapının mekân tasarımına dâhiliz.
S7	- Üç temel amacımız var. Bunlardan bir tanesi: Hatay'da yaşayan 40 yaşına kadar olan insanların kendilerini geliştireceği ve var edeceği ücretsiz alanlar oluşturmak. Hatay'da bu yönde bir eksiklik olduğunu, genç yetişkinler dediğimiz iş hayatına karışmış insanların Hatay'da verimli zaman geçirecekleri, kendilerini geliştirebilecekleri bir hobi gibi ve kendisi gibi o alanda uğraşan kişilerle ortak bir alanda bulunamadığını fark ettik. - Asıl temel amacımız bir araya gelen bireylerin sivil toplumu tanıtmaktır. Çünkü Hatay'da sivil toplum kuruluşlarının da bilinmediğini düşünüyoruz. İşte bu birlikteliği bir araya getirip sivil toplumu tanıtarak bu enerjiyi sivil sorumluluk projelerine çeviriyoruz. - Üçüncü amacımız da Hatay'da geçmişten beri gelen birlikte yaşam kültürünü hatırlatmak, var etmek ve devam ettirmek. Bu alanlar üzerinde de çalışmalar yapıyoruz.

S8	Kızılay'ın amacı toplumda yardım bilincinin gelişmesine katkı sağlamak ve güvenilir kan teminleri yapmaktır. Bizim faaliyet alanlarımız göç, sosyal, sağlık, uluslararası konularda yardımları ihtiyaç sahiplerine ulaştırmaktır.
S9	- Genç liderler ve girişimciler derneği adıyla Türkiye'de faaliyet göstermekteyiz. Misyonumuz gençlerin yetişmesine hizmet ederek hem toplumsal fayda sağlamak hem de gençlerin aktif vatandaşlık kavramlarını öne çıkarmasını sağlamak ve gençler için küresel bir network olmayı amaçlıyoruz. JCI uluslararası bir dernek olduğu için gençlere özellikle 18-40 yaş arası girişimci gençlere uluslararası bir network sunmayı amaçlıyoruz. 4 alanda faaliyet gösteriyoruz. - Bunlardan biri bireysel gelişim. Üyelerimize sağladığımız kişisel gelişim eğitimleriyle sağlıyoruz. 2. Faaliyet alanımız toplumsal gelişim. Bunu sosyal sorumluluk projeleriyle sağlıyoruz. 3. faaliyet alanımız iş dünyası. Üyelerimiz arasında iş kontakları kurmalarını amaçlıyoruz. Uluslararası fırsatlar alanımız var.
S10	Dini alanda faaliyet göstermekteyiz. Kiliseye ait gayrimenkul yönetimi idaresi konusunda birtakım prosedürler yerine getirmek adına kurulmuştur. Tek amacımız dini yönde faaliyet göstermektir.
S11	Bizim misyonumuz, kendi üyelerimizin hak ve menfaatlerini korumak ve kollamaktır. Kamu menfaatini de korumaktır.
S12	- Bizim varlık amacımız: Demokratik, laik, bilimsel, sosyal ve özellikle de "parasız" bir eğitimi savunmaktır. Eskiden Türkiye'de sadece müzik alanı paralı iken; bugün bu oran %30'lara kadar artmıştır. Bu anlamda biz özellikle parasız eğitimi destekliyoruz. Faaliyet alanlarımız "eğitim". Biz bir eğitim sendikasıyız. - Faaliyet alanlarımız da "okullar, öğretmenler ve öğrencilerdir.
S13	Memur-Sen'e bağlı eğitim bir sen sendikası olarak eğitimcilerin mali haklarını iyileştirmek amacıyla kurulmuştur.
S14	TEMA vakfının ilk çıkış amacı erozyonla mücadeledir. Şu anda birçok çevreyi tehdit eden (iklim krizi, termik santral sorunları) durumlarla mücadele etmek için kurulmuştur.

İlk soruda verilen cevaplar STK'ların kendi faaliyet alanlarıyla alakalı yürüttüğü çalışmalara yöneliktir. Görüşme gerçekleştirilen STK'ların kuruluş amaçlarını ve hangi alanlarda faaliyet gösterdiklerini daha iyi anlamak adına sorulmuş ve tabloda belirtilmiştir.

İkinci soru, görüşülen STK'nın ne kadar aktif ve etkili olduğunu anlamak amacıyla sorulmuştur. STK'lar özellikle az ve çok üyeye sahip olan kuruluşlardan

seçilmiştir. Böylece sadece bir tarafa odaklanılmayıp iki türlü STK çeşidinin de görüşleri objektif bir şekilde alınmaya çalışılmıştır. “Üyelerinizin sayısı ve toplanma sıklığıyla ilgili bilgi verebilir misiniz?” sorusuna yönelik STK’lar şu cevapları vermiştir:

Tablo 5: Hatay’daki STK’ların Üye Sayısı ve Toplanma Sıklığı

STK Kodları	Üye Sayısı	Üyelerin Toplanma Sıklığı
S1	159	Yönetim Kurulu 2 haftada bir toplantı yapmaktadır. Üyeliğe yönelik etkinlikler 1-3 ay arasında yapılmaktadır.
S2	200	Haftanın farklı günlerinden farklı gruplar halinde toplanmaktadırlar.
S3	17	Resmi olarak toplanma sıklığımız yılda bir keredir. Ancak normalde de birlikte çalıştığımız için ayda üç kere toplanmaktayız.
S4	110 üye- 900 gönüllü	Pandemiden dolayı üye toplantıları gerçekleştirilmemektedir. Faaliyetlerimiz ise her gün düzenli şekilde devam etmektedir.
S5	52	Yönetim kurulu 15 günde bir kere; üyeler ise 2 ayda bir kere toplanmaktadır.
S6	34	2 ayda bir kere toplanmaktadır.
S7	Resmiyette 17 üyemiz mevcuttur. Ancak zorunlu üyelik şartımız yok. Yaklaşık 100 resmi olmayan üyemiz mevcuttur.	Pandemi sürecinden önce haftada dört gün dernekte aktivite oluyordu. Maalesef pandemi süreci derneğimizi çok olumsuz etkiledi. Yeni toplanma aşamasındayız. Ayda bir1 ya da iki kere buluşabiliyoruz.
S8	Hatay Kızılay Şubesinde 165 üyemiz bulunmaktadır. Ancak bize bağlı kadın ve gençlik kolları Kızılay’da	Yönetimi kurulumuz haftada bir; üyelerimiz ise her gün toplanmaktadır.

	yaklaşık 300 üye bulunmaktadır.	
S9	30	Ayda bir toplantı oluyor. Büyük üye buluşması dışında da her hafta yönetim kurulu üye toplantımız ve ihtiyaç halinde de ekstra toplantımız oluyor.
S10	1200	Her pazar günü toplanmaktayız. Daha çok bayram gibi özel günlerde bir araya da gelmekteyiz.
S11	8500	Yönetim kurulu toplanma sıklığı her hafta bir keredir. Meclisimiz ayda bir toplanır. Bütçe denetleme komisyonumuz da ayda bir toplanır.
S12	1000	Biz sürekli toplanmaktayız. Her Çarşamba ve Cuma günü okulları geziyoruz. Arkasından toplantı yapıyoruz. Üyelerimize yönelik de sürekli toplantılar düzenliyoruz.
S13	8500	Haftada bir toplanmaktayız.
S14	9901	Birbirimizle sürekli iletişim halindeyiz.

Tabloda da görüldüğü üzere STK'lar üye sayıları 17'den 8500'lere kadar değişmektedir. Bir STK'nın üye sayısı, STK'nın gücünü göstermektedir. Ancak kimi zaman üye sayısı az olan STK'ların faaliyet alanlarında çok etkili olduğu da araştırmada görülmüştür. Bir STK'nın toplanma sıklığı aktiflik derecesini de yansıtmaktadır. STK'ların disiplinli olması, istenilen hedeflere ulaşmasında etkili olmaktadır. Fikir alışverişleri toplantılarla gerçekleştirildiği için toplanma sıklığının düşürülmemesi gerekmektedir. Pandemi sürecinde toplantı gerçekleştiremeyen STK'lar, çevrimiçi (Zoom vb.) toplantılar gerçekleştirebilir. Bu konuda bazı STK'ların daha hassas olması gerektiği görülmektedir.

3. soru, STK'ların yerel aktörlerle iletişimini ve etkililiğini ölçmek amacıyla sorulmuştur. "Hangi yerel kuruluşların kamu politikası oluşturma süreçlerine katılabiliyorsunuz? Bu süreçlerde ne kadar etkili olduğunuzu düşünüyorsunuz?" sorusuna yönelik cevaplar çeşitlilik göstermektedir. Bazı STK'lar bu süreçlerde etkiliyken; kimi STK'lar yeterince etkili olamamakta, kimisi ise hiç katılmamaktadır. Örneğin S1, S5 ve S11 kodlu STK yerel aktörlerle etkili bir iletişime sahip olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca S11 sadece fikir paylaşımında değil, yerel aktörlere de destek

olduğu zamanları dile getirmiştir. Yerel kamu politikalarının oluşumu sürecinde iş birliği içerisinde olduklarını şu şekilde dile getirmiştir:

“HASİAD özgül ağırlığı olan bir dernektir. Kamu politikası üretilmesi konusunda ve özellikle güçlü Hatay lobisinin oluşturulması için diğer STK’lar ile iş birliği yaparak gerek yerel gerek genel idareler nezdinde çözüm önerileri sunup kamu politikalarını buluşturmakta etkin görev almaktadır” (S1).

“Belediye ve Ticaret odasıyla sürekli iletişim halindeyiz. Ticaret müdürlüğü, KOSGEB vb. Kadın girişimcilerimizin de arttığını gözlemleyerek bu süreçlerde çok etkili olduğumuzu düşünüyorum” (S5).

“Kamu menfaati için politika oluşumlarında yerel aktörlerle iş birliği içerisinde oluyoruz. Bazen onlara destek oluyoruz; bazen de onlar bize destek olmaktadır” (S11).

S2 kodlu kültürel ve sanat alanında faaliyet yapan STK, Hatay’ın çeşitli medeniyetleri barındırmasıyla birlikte bu alanlarda çalışmalar yaptığını dile getirmiştir. Bu çalışmaları da yerel aktörlerle iş birliği içerisinde de gerçekleştirdiğini ifade etmiştir:

“STK olarak hem valilik hem büyük belediyelerin birtakım yaptığı organizasyonlara birebir katılmakla birlikte ayrı zamanda T.C. Bakanlıkların tamamının yurtdışı ve yurtiçinden yaptığı faaliyetlere de ortak olmaktadır. Medeniyetler korosu bir mesajı ve misyonu olan bir topluluktur. İnsanlara ister Hristiyan ister Yahudi ister Müslüman olsun bir arada yaşayarak kan akıtmanın gerek olmadığını göstermeye çalıştığımız için izleyici kitlemizde de bunu gözlemledikten sonra “evet, doğrusu budur” diye geri dönüşler alıyoruz” (S2).

Eğitim alanında faaliyet gösteren S3 kodlu STK, yerel kamu politikalarındaki etkisini ise bulundukları “iş pozisyonlarından” dolayı daha rahat bir şekilde gerçekleştirdiğini ifade etmiştir:

“Milli eğitim müdürlüğünün uygulama kısmıyla alakalı konularda görüş bildirip projeler yapabiliyoruz. 2016’da sivil toplumla diyalog toplantısında Avrupa Birliği Bakanlığına sözlü görüş bildirildi. Derneğimizde olan kişiler bulundukları “iş pozisyonunun” avantajıyla yerel politikalara etki edebiliyor” (S3).

Sağlık ve gönüllülüğü artırma alanında faaliyet gösteren S4 ve S8 kodlu STK’lar yerel aktörlerle iş birliğini “ulusal ve uluslararası” düzeyde de etkili olan bir

STK oldukları için yerel aktörlerle daha rahat iletişimlerinin olduğunu dile getirmektedir:

“Valilik, Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyeleriyle birlikte yerel kamu politikası oluşturma süreçlerine katılabilmekteyiz. Ulusal kamu politikasında bağımlılıklar ile mücadele önemli bir yere sahip olduğundan dolayı yerelde de oluşturulmak istenen politikalar ulusal düzeyi destekler nitelikte olacağından etkimiz oldukça yüksektir” (S4).

“Yerel kamu politikası oluşum süreçlerinde çok etkili olduğumuzu düşünüyorum. Valiliklerin, İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü, İl Göç İdaresi ve İçişleri Bakanlığına bağlı çalıştayların toplantılarına katılarak fikirlerimizi sunuyoruz” (S8).

Eğitim alanında faaliyet gösteren S12 ve S13 kodlu iki sendikada yerel kamu politikası süreçlerine katılmakta ve yerel aktörlerle iletişim içerisinde olduğunu belirtmektedir. S12 ek olarak görüşlerine uygun hareket etmeyen aktörlerle iş birliği içerisinde olmadığını dile getirmiştir:

“Hem Antakya Belediyesini, hem Defne Belediyesini, hem de Hatay Büyükşehir Belediyesini yaptığımız bütün sosyal etkinliklere ve eylemlere davet etmekteyiz. Onların yapmış olduğu birçok çalışmaya STK olarak katılmaktayız. Bizde hiçbir ayırım yoktur. Bizi ziyaret etmek isteyen tüm herkesle görüşmekteyiz. Sadece çok sert çizgilere sahip olan bazı STK’lar ile iş birliği yapamıyoruz. Ama bunun dışında ortak paydamız olduğu zaman iş birliği içerisindeyiz. Gruplar arttıkça, sayı olarak artıyorsunuz ve çıkardığınız ses çok daha etkili oluyor” (S12).

“Dönem dönem Büyükşehir belediyesinin, ilçe belediyelerinin ve valiliklerin yaptığı eğitimle ilgili toplantılara katılmaktayız. Eğitime destek vakfı adı altında STK'lardan oluşan bir kuruluşumuz var. Burada ilimizdeki eğitim faaliyetleriyle ilgili görüşlerimizi belirtiyoruz. Politika belirlemede il ve ilçe milli eğitimle de birlikte dönem dönem bir araya gelerek çalışanların ya da öğrencilerimizin haklarıyla ilgili görüşmelerimiz olmaktadır” (S13).

Yerel aktörlerle iş birliği içerisinde hareket eden STK’ların yanı sıra yerel kamu politikalarına katılmayan ya da katılmayı tercih etmeyen vakıf ve dernekler de bulunmaktadır. S7 ve S9 kodlu STK’lar, herhangi kamu politikası çalışmalarında resmi aktörlerden davet almadığını ve bu süreçlerde de etkili olmadıklarını dile getirmiştir:

“Hiçbirine katılamıyoruz. Herhangi bir davet de almadık” (S7).

“Hiçbirinin faaliyet planı safhasında yer almadık. Belki de bu Hatay’da yeni bir dernek olmamızla da alakalı olabilir. Ama şu ana kadar bir davet de almadık” (S9).

S10 kodlu vakıf, ise yerel kamu politikalarına katılmamayı tercih ederek daha çok kendi içinde dini faaliyetlerini gerçekleştirmektedir:

“Katılmıyoruz” (S10).

S14 yerel aktörlerle iş birliği içerisinde hareket ettiğini ancak bazı durumlarda sundukları önerilerinin eylemsel olarak gerçekleşmediği yönünde eleştiri yapmaktadır. Asıl sorunun yereldeki resmi aktörlerin politikaları uygulama kısmında başarıyla gerçekleştirmediklerini dile getirmektedir:

“Hatay Büyükşehir Belediyesi iklim değişikliği ve sera gazı azalımı planı hazırlarken katılım toplantılarına bizzat gittik. Ancak bu görüşler gerçekten politikaya dönüştü mü? Asıl sorun orada. Somut bir örnek olarak konuşmam gerekirse: toplantılarda daha çok ısınmadan dolayı olan bir emisyon tartışılıyordu. Biz tema vakfı olarak asıl solumak için de ciddi bir hava kirliliği sorunu olduğunu ve bunun için de strateji geliştirilmesi gerektiğini belirttik. Bu noktada en çok katkı veren grafikte paydaşımız baya büyük ölçekliydi. Başka bir örnek olarak: Toprak Koruma Kurulu da Hatay Valiliği koordinatörlüğünde içerisinde birçok farklı STK’nın bulunduğu bir yapıdır. Bunun da içerisinde yer almaktayız” (S14).

Diğer bir sorumuz STK’ların süreçlere katılım yollarını tespit etmek amacıyla sorulmuştur. 4. soru: “Kuruluşunuz hangi yollarla yerel kamu politikası oluşturma süreçlerine katılmaktadır”? STK’ların verdiği cevaplar çeşitlilik göstermedir. STK’ların faaliyet gösterdikleri alanlara göre kurumlarla olan iletişimleri de değişiklik göstermektedir. Örneğin eğitim alanında faaliyet gösteren bir STK milli eğitim müdürlükleriyle daha çok iletişim içerisinde olmaktadır; göç alanında faaliyet gösteren bir STK ise daha çok İl Göç İdaresi ile iletişim içerisinde olmaktadır. Genellikle toplantılara “davet” edilmeleri ya da “sosyal medya” aracılığıyla katılım sağlayan S1, S2, S4, S5, S8, S11, S13 ve S14 kodlu STK’lar, bu konuda yanıtları şu şekilde olmuştur:

“Ortak düzenlenen toplantılar, sektörlerin katıldığı toplantıların sonuç raporlarının ilgili muhatapları ile paylaşılması, sosyal medya ve görsel medya vasıtasıyla kamuoyu yaratarak katılmaktadır” (S1).

“Üyeleri seçerken bu misyonu temsil edebilecek bireyler arasından seçtiğimiz için ve bir yerden bir faaliyet olduğu zaman da bize bir davet söz konusu olmaktadır. Bizde davetin, ülkemize katkısını değerlendirip o şekilde iştirak etmekteyiz. Bunun yanı sıra her hafta cuma günü valilik adına organizasyon düzenlemekteyiz” (S2).

“Çalıştaylar, sempozyumlar ve bağımlılıkla mücadele kurulları yapılmakta ve bu alanda yerel kamu politikası oluşturulmaktadır” (S4).

“Bir faaliyet ya da proje gibi politika gerçekleştireceklerinde genelde davetiye alıyoruz ve bu şekilde katılmaktayız” (S5).

“Hatay İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü, İl Göç İdaresi gibi kurumlar bizleri toplantılara çağırmaktadır. Bu toplantılarda fikirlerimizi sunuyoruz. İl Afet Risk Azaltma Planı (İRAP) gibi projelerle katılmaktayız” (S8).

“Hatay Büyükşehir Belediyesi ve Valiliğin toplantılarına aktif olarak katılarak oluşturmaktayız” (S11).

“Biz genellikle sosyal medya üzerinden görüşlerimizi paylaşmaktayız. Biz eğitim sendikası olduğumuz için diyelim ki Hatay ilinde hangi oranda okula ihtiyaç var? Eğitimde aksayan yönler neler? Bunlarla ilgili görüşlerimizi birebir valilik, belediyeler, il ve ilçe müdürlükleri düzeyinde gidip gerçekleştiriyoruz. Mesela nüfus oranına baktığımızda Hatay’da yeterince sınavla alınan öğrenci yoktur. Biz bununla ilgili bir rapor hazırlamıştık. Yerel aktörlere götürüp vermiştik. Bu mücadelemiz neticesinde Antakya’da bir okulumuzu daha ekletmiştik. Birlikte hareket edilirse daha büyük ve etkili bir eğitim ortamı oluşturulabilir” (S13).

“Aktif toplantılara katılım gerçekleştirmekteyiz. Genelde toplantılara çağırılıyoruz. Bizi ilgilendiren çevre gibi konularda dâhil olmaktadır” (S14).

S12 kodlu STK katılım yollarını gerekli kurumlarla görüşerek oluşturmakta ve ardından toplantılara katılarak gerçekleştirmektedir. Toplantı yapmadan önce okullara giderek eğitim ile ilgili sorunları incelediklerini açıklamaktadır:

“Bizim birinci eksenimiz eğitimidir. Bunlarla ilgili öğretmenleri bilgilendirmek açısından bir sürü toplantılarımız oluyor. Okullara gitmekteyiz ve muhakkak toplantı yapmaktayız. Özellikle “öğretmenlerin sorunları nelerdir”? Bunlara yönelik talepleri almaktayız. Bizim çözebileceğimiz şekilde yerel yönetimlerle

görüŖmekteyiz. Bizi aŖan bir durum var ise genel merkezle görüŖüyoruz. STK ya da belediyeleri ilgilendiren bir durum varsa onlarla görüŖüyoruz ve çözüml bulmaya çalıŖıyoruz. Örneğın yakın zamanda öğretmenlik meslek kanunu çıktı. Bu kanun ile ilgili çıkmadan önce biliyorsunuz ki kurullardan geçti. Bu kurullarda bizim başkanımız da katılmıştı ve orada bir konuşma yaptı. Sorunlarımızı dile getirdi” (S12).

S3 kodlu STK politika katılım araçlarında, daha çok mesleki durumunun avantajını kullanarak gerçekleŖtirdiğini dile getirmektedir:

“Bireysel girişler ve mesleki pozisyonlar aracılığıyla informal şekilde katılmaktadır” (S3).

Yerel kamu politikalarına katılmayan S7, S9 ve S10 yer almaktadır. Bu bağlamda S7 eleŖtirel bir yaklaşımla eksiklikleri dile getirmiŖtir:

“Ben başka alanlarda katılabilen biri olarak, STK olarak katılmak istediğimde bunu zorlamam gerekiyor. Yerel aktörlerin bir çevre ya da çocuk hakları alanında belediye ya da valilik bir politika geliŖtireceğinde STK’ları bizim zorlamamıza gerek kalmadan davet etmesi gerekiyor. Ama Türkiye’de STK’ya bakış açısından dolayı bizim gidip kendimizi tanıtmamız gerekiyor. Ama biz Ŗu ana kadar belediyeden talep ettiğımız bütün destekleri alabildik. Sadece yerel kamu politikası oluŖturulurken fikrimiz sorulmamaktadır” (S7).

S7’nin eleŖtirisini incelenecek olursa; haklı bir eleŖtiri olduğunu söyleyebilmekteyiz. Çok aktörlü bir yapının katılımı demek; daha çok fikir geliŖtirmek ve daha çok hedeflere yakınlaŖmak demektir. Demokratik yönetiminde bir göstergesi olarak görülen bu duruma STK’ların dâhil olması gerekmektedir. STK’lar web sitesi üzerinden kolayca bulunabilmektir. Yerel aktörlerin bu yönde daha çok araŖtırıp; toplantılara her STK’yı davet etmesi konusunda hassas olması gerekmektedir. Bunun sonucunda daha demokratik ve çeŖitli bakış açıları geliŖtirileceğini düşünmekteyiz.

STK’lara yöneltilen diğerk bir sorumuz yerel kamu politika oluŖum süreçlerine katılım söz konusunda herhangi bir engel ile karşılaŖıp karşılaŖmadıkları ve bunlar için nasıl bir çaba sarf ettiklerini ölçen bir sorudur. 5. soru: “Yerel kamu politikaları oluŖum süreçlerine dâhil olmanızı engelleyen ya da zorlaŖtıran unsurlar nelerdir? Bunları en aza indirmek için neler yapıyorsunuz”? Yanıtlar her zaman olduğı gibi çeŖitlilik göstermektedir. Kimi STK herhangi bir engel ile karşılaŖmazken; diğerkleri bu

süreçlerde zorlanmaktadır. S1, S2, S5 ve S8 kodlu STK'lar bu süreçlere katılım konusunda engel teşkil eden hiçbir sorunun olmadığını dile getirmiştir:

“Yerel kamu politikasıyla ilgili zorlandığımız herhangi bir konu yoktur. Gerek belediyeler gerek valilik gerek il müdürlükleri kapsamında sorun çözümü konusunda konuyu takip edebilmekteyiz” (S1).

“Herhangi bir engelleyen unsur yoktur. Gerek belediyeler gerek mesleki kuruluşlar olsun 2007'den beri faaliyet gösterdiğimiz için bir talebimiz olunca karşılanmaktadır” (S2).

“Engelleyen bir unsur yoktur” (S5).

“Bu süreçlerde bizi engelleyen hiçbir etken yoktur” (S8).

Sağlık alanında faaliyet gösteren S4, şeffaflığın ve hesap verilebilirliğin artırılması gerektiğini vurgulamıştır:

“Bazı yerel kuruluşların yerel kamu politikası oluştururken gösterdiği gizlilik hassasiyeti oluşum süreçlerini zorlaştırmaktadır. Kararların paylaşılması talebinde bulunmaktayız” (S4).

S11, her politikaya fazlaca dâhil olduğundan dolayı bazen bu durumun sorun olduğunu vurgulamıştır:

“Bazen fazla her şeye müdahil olduğumuz için yerel aktörler zaman zaman bizi davet etmemeyi de tercih edebiliyorlar” (S11).

S13, zorluk çekmediğini ancak iletişimin daha sıkı olabileceğini vurgulamaktadır. Çünkü toplum STK'lara kendisini daha yakın hissetmektedir. Bu sebeple sorunları rahatlıkla STK'lara dile getirebilmektedir. Bu durumu S13 şu şekilde açıklamaktadır:

“Engelleyen hiçbir unsur yoktur. Ancak bazı zamanlar gerek eğitim gerek sağlıkla ilgili olsun bizden görüş alabilirler. Bu iletişim daha çok artırılmalıdır. Eğitimle ilgili yaşanan sıkıntıları değil de; daha çok iyi olanlar bahsediliyor. Sivil toplum kuruluşları amir durumunda olmadığı için toplum bizi daha çok benimsemektedir. Bu durumda bize daha rahat sıkıntılarını anlatabilmekteler. Diyelim ki ekonomik sıkıntıları olan bir birey bize anlatıyor ve biz bunu dile daha iyi getirmekteyiz. Bizi bunlara katmadıkları sürece eksik verilerle karşı karşıya kalacaklardır. Eksik veriler de bizim yanlış kararlar almamıza sebep olmaktadır. Bazen biz kendimiz yerel aktörleri davet ederek bir araya geliyoruz” (S13).

Diğer STK'lardan farklı olarak S3, S7 ve S12 yerel kamu politikalarına katılım konusunda eksiklik gördükleri kanısındalardır. S3 ve S12 bu durumu siyasi durumlara bağlarken, S7 ise aktif bir STK olduğu halde toplantılara çağrılmadığını ve bu konuda aktörlerin daha hassas olması gerektiğini vurgulamıştır:

“Fikirlerimizin dikkate alınmayacağı düşüncesiyle herhangi bir çalışma yapmıyoruz. Bunun sebebi de merkezi hükümetin ve yerel idarenin farklı olması ve buna bağlı siyasi ön yargılardır” (S3).

“STK olarak bizim de bir görüşümüz var. Ama bu süreçte şunu gördük; insanlarımız gerçekten korkuyor. Önceden bir eylem yaptığımız zaman, sayı olarak daha fazlaydık. Son yıllarda birçok öğretmenin açığa alınmasıyla birlikte bu sayı düşmüştür. Bu bizim için bir sıkıntıdır. Ama buna rağmen destekler hala iyi yöndedir. Örneğin biz Ankara’da 15 Temmuz sürecinden sonra ilk eylem yapan sendikaydık. Yani buna rağmen bütün ülkede bulunan şubeler Ankara’da buluştu ve biz orada ortak eylem gerçekleştirdik. Diğer bir örnek olarak, biz sendika olarak yasaların bize verdiği yetkiler doğrultusunda yürüyüş olacağı zaman bildirmek zorundayız. Bu da güvenlik açısından. Biz köprüde yürüyüş yapacağımız zaman o etkinlik alanını çembere alıyorlar. Etrafında güvenliği sağlamak için polis oluyor. Ama zaman zaman izniniz var mı diye bize zorluk çıkarttıkları oluyordu. Valilik boyutu buydu. Ama bu da düzeldi. Şu anlık bir sıkıntı yok. (S12).

“STK’ya bakış açısı, Belediye ya da Valilik bir çalışma yapacağı zaman bilinen bir iki tane belki de iş adamlarının daha çok olduğu, kökleşmiş ama aktif çalışma yapmayan, kâğıt üzerinde devam eden dernekleri ya da vakıfları çağırdığını düşünüyorum. Gençlere, genç çalışmaların yerelde tanıtılması gerekiyor ve ardından güven sağlanması gerekmektedir. Antakya belediyesini ya da Hatay büyükşehir belediyesini düşünelim, Antakya belediyesi normalde pandemiden önce bizim kadar aktif olan bir derneği bilmesi gerekir. Bizim yaptığımız kadın hakları, çocuk hakları, çevre alanındaki çalışmalarda yapılan toplantılara çağırması gerekmektedir. Ama Türkiye’de ve Hatay’da böyle işlemiyor. Sizin illaki kendinizi tanıtmanız ya da bir aracıyla gitmeniz gerekiyor. Mesela siz bizi tez çalışmanızdan dolayı internet sitesinde bile kolaylıkla bulabilirken, onlar çok daha rahat bulabilir ve davet edebilirler. Bunu yapmaları gerekiyor. Kendi açımızdan baktığımda da onlar bunu yapmadığı için maalesef bizim kendimizi tanıtır ilginç bir şekilde güvenilirlik sağlamamız gerekiyor” (S7).

Diğer cevaplardan farklı olarak S9 ve S6 katılımındaki engelleri konusunda yeni bir STK oluşundan ve mesleklerinin kişilerce doğru olarak algılanmamasından

olduğunu vurgulamaktadır. Ancak yapılan etkinliklerde yerel aktörleri de dâhil ettiklerini dile getirmektedir:

“Bu soru bizzat bizim için yazılmış gibi... Bizim mesleğimizin algılanması ve sürece dâhil olması çok zor. Üye sayımızın artması gerekmektedir. Yeni bir oluşum sürecine girmektense, standardı korumayı tercih ediyorlar.” (S6).

“Yeni bir dernek oluşumuz, özellikle Hatay’da böyle işler biraz daha zor oluyor diye gözlemliyorum. Burada STK bilincinin çok oturmadığını düşünmekteyim. Belediyeler ya da diğer kamu kuruluşları iş birliğine biraz kapalı diye düşünüyorum. Bunları en aza indirmek için yerel savunuculuk eğitimi alıyoruz. Hem kendimiz düzenliyoruz hem de üyelerimiz katılabiliyor. İletişim kurmaya çalışıyoruz. Düzenlediğimiz projelerde belediyeyi de paydaş olarak belirlemek istiyoruz. Daha fazla tanınırlık sağlamak istiyoruz” (S9).

S14, bu noktada “hukuki bir eksikliğin” olduğuna vurgu yaparak uygulama kısmında daha çok “resmi aktörlerin” fikirlerinin uygulandığını dile getirmektedir. Mevzuatın daha çok STK’ları destekleyecek şekilde yeniden düzenlenmesini önermektedir:

“Türkiye’de STK’ların katılım mekanizmaları kent konseylerine katılımıyla gerçekleştirilir. Ancak bunun uygulama aşamasına yönelik bir yönetmelik ya da yasal bir çerçeve yoktur. Ya da STK’nın çok sesi çıkacağı noktalarda oy oranı düşük kalıyor. Sonunda yerel ve merkezi idare kendi istediğini yapmaktadır. Hukuki anlamda bir tanınırlık verilmelidir. Sadece görüş verebilen konumdayız. Uygulama kısmında da yasalarda düzenlemelerin olması gerekmektedir” (S14).

6. soru, STK’ların bu süreçlerde yer almasındaki ana sebepleri öğrenmek için sorulmuştur. “Yerel karar organlarının faaliyetlerine katılımınızı kolaylaştıran unsurlar nelerdir”? Mesleki, kültürel ve sosyal hizmetler alanlarında faaliyet gösteren S1, S2, S5, S11 iletişim becerilerinin yüksek ve köklü bir kuruluş olmasından kaynaklandığını dile getirmiştir:

“Derneğin özgül ağırlığının bulunması, dernekte yönetim kademesinde, başkanlık divanında ve başkanlık noktasında oluşan kurumsal hafıza ve iletişim kabiliyeti nedeniyle iletişimimizi sağlam kurabiliyoruz” (S1).

“Medeniyetler korosu bir marka olduğu için ilimizde STK’ların bir toplantısı olduğunda biz ilk üç sırada yer alabilen bir STK’yız” (S2).

“Yerel aktörlerle iyi iletişim içerisinde olduğumuz için birlikte hareket ediyoruz. Etmeliyiz de” (S5).

S4 ve S8 bu süreçlerdeki avantajının yaptıkları faaliyetlerden ve aktiflik derecelerinden dolayı olduğunu belirtmiştir:

“Yerel karar organlarının faaliyetlerine katılımımızı kolaylaştıran unsurlardan biri faaliyetlerimizin uluslararası düzeylerde bile etkili olacak kadar kaliteli olmasıdır” (S4).

“Yaptığımız faaliyetlerden dolayı resmi muhatap olarak görüldüğümüz için yerel politikalara katılım sürecimiz kolay işliyor” (S8).

S11, politikalarda fazla girişimci olduklarından dolayı bu süreçlerde aktif olduğunu belirtmiştir:

“Çok fazla takip ediyoruz. Bu yüzden de bizi davet etmek zorunda kalıyorlar” (S11).

S6, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği’ne (TMMOB) bağlı oldukları için katılımlarının kolaylaştığını dile getirmiştir:

“TMMOB içerisinde olmamız katılımımızı kolaylaştıran bir unsurdur” (S6).

Diğer cevaplardan farklı olarak S3, Hatay içerisinde yer alan bir ilçe belediyesinin davetleri üzerine yerel kamu politikalarına katılımının kolaylaştığını belirtirken; S12 ise Hatay Büyükşehir Belediyesinin katkısının olduğunu dile getirmiştir:

“Antakya İlçe belediyesinin bizi bazı meclis çalışmalarına davet etmesidir” (S3).

“Hatay Büyükşehir Belediyesi bize destek sağlamaktadır. Ancak her ilçe belediyesi desteklememektedir” (S12).

S9 yerel kamu politikalarına katılmamaktadır. Ancak iletişimi sürdürmek için araçlar bulma yoluyla yaptığını dile getirmekte olup; S7 ise bu yönde bir kolaylık olmadığını belirtmiştir:

“Katılımımızı kolaylaştıran herhangi unsur yoktur” (S7).

“Tanıdık vasıtasıyla iletişim kurmak diyebiliriz” (S9).

S13 katılım yollarını kendilerinin zorladıklarını ve kendi çabalarıyla katıldıklarını dile getirmiştir:

“Bazen biz kendimiz yerel aktörleri davet ederek bir araya geliyoruz. Avrupa’da STK’lar seslerini daha iyi duyurabilmekteler. Bizde bu konuda biraz sıkıntı yaşıyoruz. Yerel aktörlerle bir araya gelmek için bazı yollar arıyoruz. Belediye başkanlarını, vali ve kaymakamlık makamlarını ziyaret edip; sıkıntıları dile getirmek gibi... Kısacası biz kendimiz katılımımızı oluşturuyoruz” (S13).

S14 bu konuda resmi aktörleri eleştirerek iş birliğine daha çok yatkın olmaları gerektiğini vurgulamıştır:

“Yerel aktörlerin STK’lar ile iş birliği içerisinde olmaya istekli olması gerekmektedir. Katılımı kolaylaştıran bir mekanizma yoktur” (S14).

7. soru, STK’ların katılım süreçlerinde kararların ne şekilde alındığıyla ilgilidir. “Kuruluşunuz yerel kamu politikası önerilerini nasıl oluşturmaktadır? Önerilerinizin oluşumunda ilham aldığınız kişi, kurum, yol ve yöntemler nelerdir”? Cevaplar, genellikle çevrede gözlemlenen bir durum ya da şikâyetler üzerine politika oluşturma çabalarına girildiğini göstermiştir. Üyeleriyle ve yönetim kurullarıyla birlikte genellikle toplantılarda karar alan S1, S2, S4, S6, S11, S12, S11 ve S13 önerilerini oluşturma şekillerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Üyelerimizden gelen talep ve şikâyetler, globalleşen dünyanın ve oluşan trendlerin takip edilip bu modellerin ülkemiz açısından da uygulanması ve özgün fikirlerin desteklenmesi konularında oluşturulmaktadır” (S1).

“Derneğimiz 200 üye olduğu için ve yerel kamu politikası oluştururken burada çok seslilik söz konusudur. Örneğin topluma faydası olan bir takım duygu ve düşüncelerimizi kendi içimizde harmanlayarak gerekli mercilere iletmekteyiz. Vali Belediye başkanı bu konularda bir şeyler yapmak istediklerinde bizim için örnek teşkil eden kişiler onlar olmaktadır. Örneğin belediye başkanını yaptığı EXPO çalışması önemli bir çalışmadır. Bizim bu çalışma içerisinde yer almamız da ayrıca bir gurur kaynağıdır” (S2).

“Yerelde kamuoyunun bağımlılık konusunda ihtiyaçlarına göre oluşturulmaktadır. Yeşilay Danışmanlık Merkezinin bölgesel ihtiyaç analizi, halkın veya yerel kuruluşların talepleri önerilerimizin oluşumunda etkili olmaktadır” (S4).

“Üyelerimizle birlikte kararlar alıyoruz. Çok seslilik söz konusudur bizde. İlham aldığımız kuruluş ise İstanbul KAGİDER’dir” (S5).

“Eksik gördüğümüz alanları yönetim kuruluyla birlikte çözüm önerileriyle birlikte yapılan toplantılarda sunmaktayız. Örneğin Adliye Denetim Serbestlik birimiyle ilgili başkan vekillerimiz “hapishaneden ceza çekip çıkan insanları tekrardan topluma yararlı bir birey olarak yetişmesine yönelik projeler geliştiriyorlar” (S8).

“Meclis ve komitelerimiz vardır. Bazen üstten aşağıya, bazen de aşağıdan yukarı doğru götürerek politikalar oluşturulmaktadır” (S11).

“Hepimiz sahadayız. Gruplar halinde okullardayız. Bizim politikalarımızı yönlendirenler okullarda çalışan öğretmen ve memurlarımızdır. Bizim sendikamız için söyleyebilirim ki topluma çok açık bir sendikadır. Herkes istediği gibi ziyaret edebilir ve ulaşabilir. Taleplerimizi toplayıp genel merkezimize iletmekteyiz. Bu da bizim üye sayımıza olumlu şekilde yansımaktadır” (S12).

“Biz sendika olarak kendi içlerimizde yönetim kurullarımız var. Yönetim kurulları tartışıyor. Her alandan üyelerimizi topluyoruz ve sorunlarımızı paylaşıyoruz. Herkesten görüş alıyoruz. Örneğin etiğim alanında “öğretmenlerin genel olarak okuldaki sorunları nelerdir?” gibi sorunları yönetim kurullarımızda ve diğer sendikalarda görüşüyoruz. Birlikte değerlendirip sadece yerel aktörlerle de değil merkezle de iletişime geçmekteyiz. Sorular ve çözüm önerileri diye internet üzerinden link ile de üyelerimizin fikirlerini almaktayız. Bu şekilde hem yerelde hem de merkezde sorunlarımızı ve çözüm önerilerimizi tespit etmiş oluyoruz. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim yoluyla da toplantılar gerçekleştirdik” (S13).

S3, S7 ve S9, çeşitli “projelere karşılık verilen hibelerle” faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Ayrıca S7 faaliyetleri diğer STK’larla birlikte gerçekleştirdiğini ve yerel yönetimlerdeki aktörlerle ortak kamu faaliyetinde bulunmadıklarını ifade etmiştir. Ancak S7, yerel kamu politikalarına katılımında görüşme esnasında bulunduğu STK’yı da resmi kuruluşlarla iş birliği konusunda daha katılımcı olabilme bağlamında eleştirmiştir:

“Projeler (hibe) yoluyla kendimizi göstermeye çalışıyoruz. Yereldeki il ve ilçe müdürlükleriyle görüşmeler yapmaktayız” (S3).

“Biz kendimiz STK olarak projeler geliştiriyoruz. Ancak yerel aktörlerle ortak bir şekilde değil. Sosyal medyamızdan ya da direkt belediyeye giderek bizim

bunu ilgili birimlerle görüşmemiz gerekiyor. Bizim de bu konuda eksikliğimiz var. Bu konuda kendimizi de eleştirmemiz gerekiyor” (S7).

“Kamu hizmetlerinden faydalanma anlamında ileride talebimiz olacaktır. Biz sosyal sorumluluk projeleriyle yerele hizmet edecek projeler kapsamında var olacağız” (S9).

S6, iç mimarlık alanında faaliyet gösteren bir kuruluş olup; Hatay’daki mimari yanlışları eleştirmektedir:

“Kent problemlerini inceleyerek oluşturmaya çalışıyoruz. Daha çok yanlışları nasıl doğruya çeviririz diye uğraşmaktayız” (S6).

S14, diğer STK’lar ile iş birliği içerisinde olarak politikalara yön verdiğini ve iş birliği içerisinde olması sonucunda bazı politikaların Hatay’da değiştiğini somut bir örnekle dile getirmiştir:

“Genel merkez üzerinden ilerleyen bir kuruluşuz. Bireysel anlamda ben de akademisyen olduğum için ekibim de akademisyen de mevcut. Bu anlamda akademiden destek alıyoruz. Mesleki bir birikimin de bize kattığı katkılar ile... Farkı STK’lar ile iş birliği halinde hareket ediyoruz. Bunun başarılı sonuçlarına şöyle bir örnek verebilirim: TOKİ projesini millet bahçesine dönüştürülmesi böyle bir örgütlenmeyle olmuştur. STK’lar, iş birliği içerisinde olduğunda toplumda yankısı büyük olmaktadır” (S14).

Alan araştırmasının 8. sorusu olan, “kuruluşunuz yerel politika oluşumu sürecinde hangi aktörlerle daha iyi etkileşim kurabiliyor”? a verilen cevaplar tablodaki gibidir:

Tablo 6: Hatay’daki STK’ların İletişiminin Yüksek Olduğu Aktörler

STK Kodları	İletişiminin Yüksek Olduğu Aktörler
S1	• İl ve ilçe belediyeleri • Vali • İl müdürlükleri • Diğer STK’lar
S2	• İlk olarak diğer kültür ve sanat alanında işlem yapan STK’lar • Belediyelerin kültür ve sanat daireleri
S3	• Antakya ilçe belediyesi • Partilerin gençlik kolları

	Başta hemşeri STK'lar olmak üzere diğer STK'lar (Yeşilay, Kızılay vb.)
S4	- Diğer STK'lar (Kızılay, Hatay Madde Bağımlılığı ile Mücadele Derneği, Hatay Uyuşturucu ile Mücadele Derneği) - Kaymakamlıklar - Belediyeler - Valilik
S5	Ticaret Odası başta olmak üzere hepsiyle iletişimimiz iyidir.
S6	Odalar (Diğer STK'lar)
S7	- Hatay Büyükşehir Belediyesi - Diğer STK'lar (JCI, Medeniyetler Korosu vb.)
S8	- Valilik - İl ve ilçe Belediyeleri - Diğer STK'lar (Yeşilay vb.)
S9	Diğer STK'lar
S10	Yerel kamu politikalarına katılmamaktayız. Her kuruluşla mesafemiz aynı ve saygı çerçevesindedir.
S11	- HASİAD (Diğer STK'lar) - Diğer Odalar
S12	- Hemşeri STK'lar - Hatay Büyükşehir Belediyesi - Defne Belediyesi - Mimarlar Odası - Üniversiteler
S13	- İl ve ilçe müdürlükleriyle - Belediye başkanları - Kaymakamlık - Diğer STK'lar
S14	- İl Milli Eğitim Müdürlüğü - Hatay Barosu - Çevre ve Kent Hukuk Komisyonu - Diğer STK'lar - Defne'nin Geleceği Platformu - Tarım İl Müdürlüğü - Hatay Büyükşehir Belediyesi

Tabloda görüldüğü üzere en çok tekrar edilen aktör “diğer STK'lardır”. Özellikle kuruluşlar kendi faaliyet alanları dâhilinde hareket eden “hemşeri STK'lar” ile iş birliği içerisinde bulunmaktadır. Kimi STK'lar sadece diğer STK'lar ile

iletişimde rahatken; bazıları yerel yönetimlerle de iletişim içerisinde bulunabilmektedir. Buna bağlı olarak yine faaliyet alanlarına göre çeşitli kurumlar da tabloda göze çarpmaktadır. Mülakat anında gözlemlenene göre çoğu STK rahatlıkla ilk olarak “diğer STK’lar” cevabını vermiştir. Ardından yerel yönetimler ve çeşitli kurumlar gelmiştir.

9. soru, STK’ların etki derecelerini kendi bakış açılarıyla cevaplandırmaları için sorulmuştur. “Yerel kamu politika oluşumu sürecinde görüş ve önerilerinizin dikkate alındığını düşünüyor musunuz? Alınıyorsa ne ölçüde alınıyor”?

Tablo 7: STK’ların Yerel Kamu Politikalarındaki Etki Düzeyi

STK Kodları	Etkili	Orta Düzey	Etkili Değil
S1	X		
S2	X		
S3			X
S4	X		
S5	X		
S6		X	
S7			X
S8	X		
S9			X
S10			X
S11	X		
S12		X	
S13		X	
S14	X		

Tabloda görüldüğü üzere 7 aktör etkili, 3 aktör orta düzey ve 4 aktör de etkili olmadıklarını dile getirmiştir. Yerel politikalarda etkili STK’lardan S1, bunun sebebini şöyle açıklamıştır:

“Çünkü bir öneri götürmeden önce olabilirliği yüksek ve toplumsal katkısı olan konular götürmekteyiz” (S1).

S6 etkili olma konusunda kamuoyu oluşturma öneminde vurgu yapmıştır:

“Kamuda yaratılan baskı kadar dikkate alınmaktayız. Bu etkili bir şey” (S6).

Politikalarda etkili olduğunu düşünmeyen S9 ise süreçlerin oluşum evresini şu şekilde eleştirmektedir:

“Politika belirleyiciler bize görüş sormalıdır. Sadece bizim gitmemiz değil, onlardan da talep gelmelidir” (S9).

Bu süreçlerde orta derecede dikkate alındığını ifade eden S13 ise bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Biz kendi önerilerimizi sunuyoruz. Çözüm önerisi bizim baktığımız açıdan diğer aktörlerce dinleniyoruz. Sonra ortak bir yol bulmaya çalışılıyor. Kaideye alınmıyoruz diyemeyiz ancak %100 bizim dediğimiz de olmuyor tabi ki. Bizim de çözüm önerilerimiz destek görmektedir” (S13).

Alan araştırmasının 10. sorusu: “Yerel kamu politikalarının oluşumu sürecinde teklif ettiğiniz önerilerinizin dikkate alınıp alınmadığını hangi yollarla izliyorsunuz”? Buna verilen cevaplar genellikle “üyelerin durumu takip etmesi ve basın yoluyla” dır. S14 uygulamaları bizzat takip ederek incelediğini belirtmektedir:

“Örneğin bu şehrin kültür ve sanat şehri olması gerektiğini söylediğimizde ve kültür merkezlerinin çoğaltılması gerektiğini önerdiğimizde bizim fikirlerimizi ve nasıl olması gerektiğini bize danışmaktadırlar. Biz de bunları yakından takip etmekteyiz” (S2).

“Basın, toplantı notları ve geri dönüşleriyle izleme yapmaktayız” (S4).

“Bizzat hem kendimiz bireysel olarak inceliyoruz hem de medya üzerinden izliyoruz” (S8).

“Basın ve sosyal medya aracılığıyla izlemekteyiz” (S12).

“Uygulamaları üyelerimiz takip ediyor. Sosyal medya ve haber siteleri üzerinden inceleyebilmekteyiz. Şehrin içinden yapılan uygulamaları bazen öğretmen bazen öğrenci bazen de bir veliden duymaktayız” (S13).

“Somut eylemlere bakıp izliyoruz. Beni tatmin edecek hiçbir şey oluşmamaktadır” (S14).

11. soru, STK’ların birlikte hareket etme bilincinin gelişip gelişmediğini ölçmek amacıyla sorulmuştur. “Kuruluşunuz yerel kamu politikalarının oluşum sürecinde diğer STK’lar ile iş birliği yapıyor mu?” sorusuna verilen cevaplar tabloda gösterilmiştir:

Tablo 8: Hatay'daki STK'ların Diğer STK'lar ile İş birliği Seviyesi

STK ve Kodları	EVET	HAYIR
S1	X	
S2	X	
S3	X	
S4	X	
S5	X	
S6	X	
S7	X	
S8	X	
S9	X	
S10		X
S11	X	
S12	X	
S13	X	
S14	X	

Görüldüğü üzere sadece bir STK, faaliyetlerinde kendi içine dönük olduğunu söylemiştir. Ancak görüşme esnasında her STK ile arasının saygı çerçevesinde ve mesafeli olduğunu da dile getirmiştir. Politika anlamında olmasa da birbirlerinin isteklerine değer vererek yardım etme yönünde hareket ettiğini de eklemiştir. Ayrıca S1 iş birliği içerisinde olma sebeplerinde “güçlü Hatay lobisi” oluşturmak için olduğunu belirtmiştir. S2 ise STK bilincinin Türkiye’de daha çok gelişmesi gerektiğini şu cümlelerle vurgulamıştır:

“Evet, iş birliği içerisindeyiz. Özellikle Avrupa’da ciddi anlamda değer verilen STK’lar, Türkiye’de de çoğalmalı ve yerel ile iş birliği içerisinde olmalıdır. 2007’den beri aktif olduğumuz için diğer STK’lara da kendimizi örnek göstermekteyiz (S2).

S7, STK'lar ile daha etkili bir şekilde proje yürütmek için birçok STK'ya ulaştığını ve projelerde birlikte hareket etmek istediğini dile getirmiştir. Böylelikle birçok STK görüşlerini paylaşabilecek ve daha etkili çözüm önerileri bulunacağını ifade etmiştir:

“Evet, birçok STK ile iş birliği yapıyoruz. 12 STK'yı bir araya getirdik. Sadece biz yapalım demedik, Hatay'da bildiğimiz bütün STK'lara mesaj attık. 12 tanesi geri dönüş yaptı. 12 tanesiyle birlikte kampanya yürütüyoruz”. (S7).

İki ayrı sendika olan S12 ve S13 ise iş birliği içerisinde olduğunu vurgulamış. Ancak görüşlerine ters hareket eden STK'larla iş birliği yapmadıklarını dile getirmektedir.

“Sadece çok sert çizgilere sahip olan bazı STK'lar ile iş birliği yapamıyoruz. Ama bunun dışında ortak paydamız olduğu zaman iş birliği içerisindeyiz. Gruplar arttıkça, sayı olarak artıyorsunuz ve çıkardığınız ses çok daha etkili oluyor” (S12).

“Evet. Ancak hepsiyle değil. Dönem dönem kendi alanımızla ilgili, bizimle aynı görüşte olmayan sendikalarla da bir araya gelebilmekteyiz. Birlikte hareket etmeye çalışıyoruz. Eğitime destek platformundaki sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte politika oluşturmaktayız” (S13).

12. soru, STK'lar için finansal bir sorudur. Mali yeterliliğin iyi olması demek; faaliyetlerin daha çok gerçekleştirebilme kapasitesi demektir. “Kuruluşunuzun yerel kamu politikalarının oluşumu sürecine etkili katılımı için yeterli mali kaynaklara sahip olduğunu düşünüyor musunuz? Yerel yönetimler sizlere maddi anlamda katkı sağlıyor mu? Ek bir finansman size yardımcı olur muydu? Bu ek finansmanın nereden gelmesinin faydalı olacağını düşünüyorsunuz” S1, S8 ve S10 ekonomik olarak sıkıntı yaşamadığını dile getirmektedir. S1 ve S8 ek finansmanın her STK için yararlı olabileceğini ve bu ek finansmanın devlet tarafından da yapılacağını öne sürmüştür:

“Ekonomik olarak sorun yaşamıyoruz ve bu yönde bir talebimiz de yoktur. Ek finansman artarsa faaliyet alanları da artar. Ek finansmanın devlet tarafından sağlanmasının daha sağlıklı olacağını düşünmekteyim” (S1).

“STK'mızın yeterli mali kaynaklara sahip olduğunu düşünmekteyim. Biz bağış yoluyla gelirimizi elde etmekteyiz. Yerel aktörler bize ulaşım, lojistik, kan konteynırı gibi destekler sağlamaktadır. Büyük şehir belediyesi 6 tane, Altınözü belediyesi 1 tane

konteynır bağısladı. Kira, fatura vb. değil. Ek bir finansman daha çok faaliyet adına daha iyi olabilir” (S8).

“Yeterli mali kaynaklara sahibiz. Diğer aktörlerden temizlik gibi konularda yardım istediğimizde kimse isteğimizi geri çevirmemektedir” (S10).

S2 finansal sorunların genel olarak Türkiye’deki STK’ların yaşadığı bir problem olduğunu dile getirerek; desteğin STK’nın üye sayısı kadar verilebilmesine yönelik tavsiyede bulunmuştur:

“Maalesef bu Türkiye’deki genel STK’ların yaşadığı bir sorundur. Herhangi bir destek alınmıyor fakat proje bazında birtakım yardımlar almaktayız. Ek bir finansman bütün STK’lar için yardımcı olacaktır. Dernekler il müdürlüğü bazında baktığınızda her STK’ya üye sayısı kadar destek verilebileceğini düşünmekteyim. Bunun insanları daha çok STK’ya çekeceğini düşünmekteyim” (S2).

S3, S5, S6, S7 ve S9 STK finansmanlarının “projeler” aracılığıyla yapıldığını öne sürmektedir. Ayrıca S3 ve S7 Avrupa Birliği projelerine başvurmakta ve bu yönde olumlu yanıtlar almaktadır. S5 de gönüllü sponsor olarak başka bir STK’nın ismini vermiştir. Genel olarak mülakata katılanların birçoğu faaliyetlere olumlu yansıtacağından cevap olarak ek finansmanın yararlı olacağı kanısındadır. Bu konuda S9 da, diğerlerinden farklı olarak, “tanınırlığın da artırılması” açısından ek finansmanın yararlı olabileceğini düşünmektedir:

“Yerel yönetimler sağlamıyor. Ancak talepte de bulunmadık. İçişleri ve gençlik spor yaptı. Avrupa birliği projeleri destek olmaktadır” (S3).

“Projelere gönüllü olan sponsorlar tarafından sağlamaktalar. Ama genellikle Ticaret Odası sponsor olmaktadır. Yeterli mali kaynaklara sahip değiliz. Yeterli mali kaynaklara sahip olduğumuzu düşünmüyorum” (S5).

“Bizim mesleğimizde görsellik ön planda olduğu için ek finansman bize yardımcı olurdu. Doğru bir projeyle ek finansman bulunuyor” (S6).

“Yerelden aktörlerden de bir destek aldık ancak biz daha çok Avrupa birliği projelerine başvurarak desteğimizi sağlıyoruz. Farklı Avrupa birliği fonlarını dağıtan kuruluşlar var. Onların bu alanda işlerini iyi yaptığını düşünüyoruz. Ek bir finansman bize yardımcı olurdu. Belediyelerin çağrı açması gerekmektedir. STK olarak faaliyet planlaması ve bütçe paylaşımı gibi...” (S7).

“Yeterli olmadığını düşünüyorum. Çoğu şey maddi güçle orantılı olmaktadır. Ek bir finansman gerek. Bu bizim tanınırlığımızı arttırır ve politikalarda etkimizi de arttırır. Ek finansmanın sponsorlarla gelmesinin faydalı olacağını düşünüyorum. Desteği üye aidatlarıyla almaktayız. Yerel yönetimler bize maddi kaynak sağlamıyor” (S9).

S4, bazı konularda finansal desteğin merkezden sağlandığını ancak yeterli olmadığını dile getirmektedir:

“Şubemizin yerel kamu politikalarının oluşumu sürecine etkili katılımı için yeterli mali kaynağa sahip olduğunu düşünmemekteyiz. Kira ve personel desteği genel merkezden sağlanıyor” (S4).

S12 ve S13 sendika oldukları için tüzükleri derneklerden farklıdır. Onların da belirttiği üzere yardım yapamaz ve alamazlar. Ancak iki sendika da ekonomik açıdan bir sıkıntıları olmadığını dile getirmektedir:

“Bizim tüzüğümüz direkt yardım yapamıyoruz ve yardım da alamıyoruz. Yer tutmamız gerektiğinde, ya da ses sisteminde yardım sağlıyorlar. Sendika olarak ekonomik bir sıkıntımız yoktur” (S12).

“Sendika olarak ne yardım yapma ne de yardım alma gibi durumumuz yoktur. Bizim yapabileceğimiz destekler bilgi desteği olur. Mesela Kızılay’ın daha farklı bir durumu vardır. Ancak sendikalarda öyle bir şey yoktur. Ek bir finansmana ihtiyacımız yoktur. Genel merkezimiz ve finansmanımız var. Biz gerekli ekonomik güce sahibiz” (S13).

S14 ek finansmanın faydalı olacağı yönünde yorum yaptıktan sonra bunun “yerel yönetimlerden” gelmesinin faydalı olacağını ifade etmiştir:

“Vakfın kendi finansal kaynağı var. Bağışlardan alınmaktadır. Ek bir finansman bize yardım olurdu. Ek finansman yerelin güçlendirilmesini ve bu finansmanın yerel aktörlerden gelmesinin faydalı olacağını düşünmekteyim” (S14).

S11 ise ilginç bir noktaya değinerek finansman konusunda yerel aktörlerin zaman zaman S11’den beklenti içerisinde olduğunu belirtmiştir:

“Mali kaynaklar bakımında iyiyiz. Genelde yerel yönetimler bizden beklenti içerisinde. Ek bir finansmana kimse yok demez.” (S11).

13. soru, STK’lara yerel yönetimlerin gerçekleştirdiği toplantılara katılmasıyla ve basın araçlarını kullanım sıklığıyla alakalıdır. STK’lar belediye meclislerine oy

kullanmadan katılabilmekte ve kent konseylerine de çağrılması gerekmektedir. Basın-yayın organlarını iyi kullanmasını bilmesi ise bir STK'nın tanınırlığına ve etkisine direkt etki etmektedir. "Kuruluşunuz belediye meclisi çalışmalarına ne sıklıkta katılmaktadır? Kuruluşunuz kent konseyi çalışmalarına katılıyor mu? Kuruluşunuz yerel politikalarla ilgili görüş ve düşüncelerini basın-yayın organları vasıtasıyla kamuoyuyla paylaşıyor mu?" sorularına karşılık S1 tümüne katılmaktadır. Çünkü STK'nın içerisinde bulunan üyeler içerisinde kent konseyi üyesi bulunmakta ve dernek başkanı da meclis üyesi olduğu için bu sürece dâhil olmaları daha da avantajlı hale gelmektedir. S8 ise meclis çalışmalarına katılım sağlamamakta ancak kent konseylerinde üyesi olduğu için katılımı bu şekilde sağlamaktadır. S1 basın yayın organlarını da çok iyi kullanmaktayken; S8 siyasi bir duruştan kaçınmak için kullanmamayı tercih ettiğini şu şekilde açıklamıştır:

"Dernek olarak Hatay genelini ilgilendiren her konuya katılmaktayız. Şahsi olarak Defne belediyesi ve Büyükşehir meclis üyesi olduğum için hepsine katılmaktayım. Dernek genel sekreter üyesi olan Serdar Bey, kent konseyi üyesidir. Yönetim kuruluna gerekli bilgilendirmeleri yapmaktadır. Sıklıkla basın-yayın yolu ile kamuoyuna paylaşıyoruz. Kamuoyunu iyi yönetebilmek için..." (S1).

"Meclis çalışmalarına katılmamaktadır. Kent konseylerinde üyelerimiz mevcut. Bizi bilgilendirmekteler. Basın-yayın araçlarını çok kullanmamaktayız. Çünkü siyasi bir duruş sergilemek istemiyoruz. Sosyal medya üzerinden faaliyetlerimizi aktarmaktayız" (S8).

S1, S8 ve S9 kent konseyi üyeliğine dâhil oldukları için toplantıları yakından takip edebileceğini dile getirmektedir. Ayrıca sosyal medya hesapları olduğunu söylemekte ancak basın yayın konusunda S8'de olduğu gibi siyasi duruştan da kaçındığı için kullanmadığını dile getirmiştir:

"Meclis çalışmalarına hiç katılmadık. Kent konseyi gençlik meclis üyeliğine yeni dâhil oldum. İlerleyen süreçlerde orada bulunuyor olacağım. Basın- yayın organlarında politikayla ilgili bir şey paylaşmadık şu ana kadar. Dernek olarak politik duruştan kaçınıyoruz. Sosyal medya hesaplarımız var" (S9).

S2, S3, S4, S7, S11, S12, S13 ve S14 davet aldığı zaman toplantılara katılmaktadır. Meclis çalışmalarına çok fazla katılım gösterilmemekte ancak kent konseyine ortalama yılda bir defa gidilmektedir. Ancak genel olarak bakıldığında çoğu STK yeterli katılımı sağlamamıştır. Bu süreçlerde yerel aktörlerin STK'ları kent

konseyleri gibi toplantılara davet etmesi gerekmektedir. Bu konuda Hatay genelinde bir eksiklik görülmektedir. Son olarak da STK'lar basın-yayın organlarının kullanımına çoğunlukla olumlu bakmakta ve gerekli görmektedir. Bu yönde cevaplardan çıkarım yapılacaksa; STK'larda internet aracılığıyla bir kamuoyu oluşturma çabası görülmüş ve bu alana gerekli önemler verilmiştir:

“Davet aldığımız konularla meclise ziyaret gerçekleştirmekteyiz. Kent konseyi çalışmalarına katılmadık. Var olan kuruluşumuzun içerisinde basın-yayın komitemiz var. Yaptığımız her projeyi yerel ve ulusal basına duyurmaktayız. Bu bizim için çok önemlidir” (S2).

“Sadece bir kere belediye meclis çalışmalarına katılmıştır. Kent konseylerine katılmamaktadır. Evet, basında paylaşıyoruz” (S3).

“Kurumumuz belediye meclisi toplantılarına ve kent konseyine davet edildiğimizde katılım sağlamaktadır. Şubemiz ve merkezimiz yerel politikalarla ilgili görüş ve düşüncelerini basın-yayın organları vasıtasıyla paylaşmaktadır” (S4).

“Belediye Meclisi çalışmalarına katılmamaktadır. Kent konseylerine de nadir katılmaktadır. Görüş ve düşüncelerimizi basın-yayın organlarıyla paylaşıyoruz. Sosyal medyayı çok iyi kullanan bir STK'yız” (S5).

“Hiçbirine katılmadık. Basın yayın organlarını kullanmaktayız” (S6).

“Kuruluşumuz sosyal medyayı iyi kullanmaktadır. Kent konseyi ve belediye çalışmalarına katılmıyoruz” (S7).

“Meclis çalışmalarına dinleyici olarak katılıyoruz. Kent konseylerine davet edilmiyoruz. Basın-yayın organlarını çok sık kullanıyoruz” (S11).

“Meclis çalışmalarına hiç katılmamıştır. Kent konseyi çalışmalarına davet gelirse gidiliyor. Basın ve yayın organlarıyla kesinlikle paylaşmaktadır” (S12).

“Belediye Meclisi çalışmalarına davet edilmedik. Kent konseylerine yılda bir katılmaktayız. Çağırıyorlar. Biz basın-yayını çok iyi kullanan bir STK'yız. Yerel basın diyaloglarımız gayet iyi. Kendi görüş ve düşüncelerimizi aktarmaktayız. Sansüre uğramış değiliz. Rahatça aktarabiliyoruz” (S13).

“Hiçbirine katılmadık. Çünkü onlar da hiç katılımcı değildir. Basın- yayın organlarında paylaşım yapmaktayız” (S14).

Tablo 9: Hatay'daki Basın-Yayın Organlarını Aktif Kullanan STK'lar

STK ve Kodları	Basın-Yayın Organlarını Aktif Kullanmayı tercih edenler	Basın- Yayın Organlarını Aktif Kullanmamayı Tercih Edenler
S1	X	
S2	X	
S3	X	
S4	X	
S5	X	
S6	X	
S7		X
S8		X
S9		X
S10		X
S11	X	
S12	X	
S13	X	
S14	X	

Tabloyu incelediğimizde Hatay'da yer alan 14 STK'dan sadece 4'ü basın yayın organlarında bir şey paylaşmamayı tercih etmişlerdir. Bunun en büyük sebebi ise “siyasi bir izlenim verilmemek” istenmesidir. Diğer 10 STK, kamuoyu oluşturmının önemine vurgu yapmakta ve düşüncelerini basın-yayın organlarında paylaşmaktadır.

14. soru, STK'ların bizzat kamu politikalarındaki rollerini anlamak amacıyla sorulmuş sorudur. “Kuruluşunuz son yıllarda hangi yerel politikalarının oluşumuna katkı sağlamıştır? Hangi girişimlerinizin uzun süreli vadede etkili olduğunu gördünüz?” sorusuna her verilen cevap STK'nın türüne göre çeşitlilik göstermektedir. S1 genellikle tarım ve sanayi alanındaki kamu politikalarına dâhil olmuş ve bu konuyla ilgili düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

“Tarıma dayalı sanayinin ön plana çıkartılması, katma değeri yüksek, markalaşmış ihracata dayalı üretim modeli ve bu konuda oluşturulması ihtisas organize sanayi bölgelerin kurulmasıyla ilgili kamu otoritesi nezdinde ciddi çalışmalarımız mevcuttur. Uzun vadede bunun gerçekleşmesiyle ekonomik bir hamle yapılacağına inanıyoruz” (S1).

S2, kültür alanında faaliyet gösteren bir STK olup; bu alanda STK’ların arttırılması yönünde girişimleri olmuştur:

“Kültür ve sanat konusunda ülkemizde STK’ların çoğalması anlamında bir faaliyetler gerçekleştirdik. Bununla ilgili kültür ve turizm bakanlığına gerekli yerlere kendi duygu ve düşüncelerimizi içeren fikirler sunduk. Anladığımız kadarıyla da ülkede ciddi anlamda bir kültür sanat alanındaki STK’larda bir artış olduğunu gözlemlemekteyiz. Hatay’da da faaliyetlerin yapılabilmesi için salonlara en çok ihtiyaç olduğunu gözlemlemekteyiz. Belediyelere de ilettiğimizde bunu onlar da “ evet önümüzdeki 5 yıllık kalkınma planı içerisinde kültür sanat salonu eklenmesi” bizim için önemlidir demiştir” (S2).

S3 ve S5 ekonomi alanında çalışmalar yapmıştır. S5 kendi alanına göre daha çok kadın çalışanların çoğaltılması faaliyetleri alanında yoğunlaşırken; S3 gençlere yönelik meslek kazanımı çalışmaları yapmıştır. S3 ayrıca stratejik planlamalara da dâhil olmuştur:

“Kadın istihdamı, işveren ve işçi buluşması yaptık. Ayrıca genç istihdam ve genç mesleklendirmesi faaliyetleri yaptık. Meslek edindirme çabamızın uzun vadeli etkisi olduğunu görmekteyiz. Ayrıca dernek üyelerimiz il milli eğitim müdürlüğü 2013-2018 stratejik planının hazırlanmasında ve uygulama takibinde bizzat bulunmuştur. 2018-2023 stratejik toplantıda sadece hazırlanmasında aktif rol almışlardır. Antakya ilçe milli eğitim müdürlüğü 2. Stratejik planının hazırlanması sürecinde bizzat dernek üyelerimiz aktif rol almıştır ve aynı planın uygulanmasında görev almaktadırlar. Yeni büyükşehir belediye kanunuyla defne belediyesinin il kuruluş aşamasında yine stratejik plan toplama toplantısında özellikle hazırlık aşamasındaki paydaş analizinde bulunmuşlardır” (S3).

“Kadın çalışan sayısı, görevlerde yer alan kadın sayısı arttırmaya yönelik politikalar yaptık ve işe de yaradı. Kadınların satış yapabileceği pazarlar araştırıldı ve kadınların bu pazarları bulmalarına destek olundu. İstanbul Boğaziçi Üniversitesinden girişimciler çağırıldı ve buradaki genç girişimcilerle buluşturuldu. Kütüphane ve kitap kampanyaları gerçekleştirildi” (S5).

S4 ve S11 şehrin planlamasında birtakım değişikliklere dâhil olmuştur:

“Şehirde bulunan metruh binaların tespiti sağlanmış ve bu binalarla ilgili gerekli işlemler yapılmıştır. Ayrıca şehirde bisiklet yolları arttırılmıştır” (S4).

“En büyük örneği yeşil alan yapılandırılmasıdır. Kaçak inşaatı yıkmalar yaptık” (S11).

S8 iç savaş oluşturulmasına engellenecek yönde göç politikalarına dâhil olmuştur:

“Özellikle göçmen politikalarıyla ilgili çözüm önerilerimizi İçişleri Bakanlığına bağlı çalıştayların toplantılarına katılarak belirttik. Hatay çok göç alan bir olduğundan dolayı yerel halk ile oluşabilecek farklılıkları azaltmaya yönelik politikalar geliştirdik. “Hayal dünyasının eşsiz gökyüzü” projesiyle uyum politikaları faaliyetlerinde bulunduk. Bunun gibi durumlar iç savaş çıkmaması için önemli konulardır” (S8).

S9 katılım göstermemiştir. Fakat kendi yaptığı faaliyetlerle belediyeleri etkilediği düşüncesindedir. Yapılan yararlı faaliyetlerin yerel aktörlerle bir arada yapılırsa da daha etkili olacağı öngörülmektedir.

“Katkı sağlamadık. Ancak yaptığımız sokak hayvanlarıyla alakalı projede biz sokak hayvanları için yaşam alanı tasarladık. Belediyenin bu konuya daha fazla eğilim sağlamasında katkı sağladığımızı düşünüyorum. Ama tabi ki yeterli değildir” (S9).

S12 ve S13 eğitim alanında faaliyet gösteren bir faaliyet olduğundan politikalara da bu durum eğitim alanında yansımıştır:

“Çevre, eğitim ve hayvanları koruma alanında hareket ettik. Örneğin tüzüğe madde eklettik. Yerel yönetimlerle birlikte hareket ediyoruz. Belediyelerle birlikte eğitim alanında insanları bilinçlendirdik” (S12).

“Eğitim olarak baktığımızda bizim öğrencilerimizde okuma ve kendini ifade etme eksikliği görmekteyiz. Bunlara il ve ilçe müdürlüklerimiz, okul müdürlükleri bize destek oluyor. Bu konuyla alakalı kompozisyon ve kitap okuma yarışmaları gerçekleştiriyoruz. Bu yıl 4.sünü yapacağız. 4 kategoride yapmaktayız ve öğrencilere ödülleri oluyor. Öğrencilerimizi geliştirmek gibi sorumluluklarımız var” (S13).

S14 çevre alanında politikalara birçok katkıda bulunduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

“Termik santrallerin filtre meselesine katkı sağladı. Paris İklim Antlaşmasının onaylanmasına ve su kanunu oluşumuna katkı sağladı. Yakın zamanda zeytinlikler için yapılaşmasına etki eden yönetmeliğin durdurulmaması için katkı sağlamıştır” (S14).

Alan araştırmasının 15. sorusunda STK’ların halk adına hangi çalışmalar yaptığıyla ilgili bir soru sorulmuştur. “Kuruluşunuz kamu politikası oluşturulmasında yerel halkın menfaatlerine uygun katkı sağlayacak hangi yerel kamu politikasına dâhil oldu?” verilen cevaplar çeşitlilik göstermektedir. S1 ve S12 ekonomik, çevre gibi alanlarda halk menfaatine katkı sağladığını dile getirmiştir:

“Çevre, iklim krizi, tarım, yenilebilir enerji ile ilgili ve Hatay’ın genel bütçeden hak ettiği sırayla ilgili çalışmalarımız olmaktadır” (S1).

“Çevre ve ekonomik krizle ilgili konfederasyon bünyesinde tüm kamu çalışanlarını kapsayan bir toplantı gerçekleştirdik. Toplantımızda çözüm önerileri de mevcuttu. Başka bir örnek verecek olursak da; az önce “okul müdürünün ağaçları kestiği” yönünde bir duyum aldık. Biz çevre politikaları anlamında burada suç duyurusunda bulunacağız. Ayrıca ücretsiz bağlama kursları, fotoğrafçılık kursları ve çeşitli konserler düzenlemekteyiz” (S12).

S2, kültürel çalışmaların yürütülmesi için mekân ayarlanması konusunda Hatay halkına faydası olduğunu dile getirmiştir:

“Hatay EXPO gibi çalışmalara katıldık. Meclis kültür sanat merkezinin Hatay’a geri kazandırılması Hatay için çok önemli bir çalışmaydı. Bizim orada her hafta konser vermemiz de bunun bir parçası olduğumuz anlamına gelmektedir” (S2).

S3 ve S5 meslek edindirme konusunda halka faydalı olduğunu düşündüğü politikalar geliştirdiklerini dile getirmiştir:

“Genç ve kadın meslek edindirme faaliyetlerine katkı sağladık” (S3).

“Kadınların girişimciliğe yönltilmesi ve satış yapabileceği pazarların bulunması yerelde kadınlarımızın menfaatlerine katkı sağlamaktadır” (S5).

S4, sahil bölgesi olan Hatay’ı zararlı bağımlılıklardan kurtarmak amacıyla politikalar geliştirdiğini öne sürmüştür:

“Sahil bölgesinde bulunduğumuzdan dolayı, ilçelerin sahil kesiminde alkol bağımlılığının fazla olmasından dolayı farkındalık çalışmalarını bu bölgelerde yoğunlaştırmaktayız” (S4).

S6, S7 ve S11 yerel aktörlerle iş birliği içerisinde olmadan çevre alanında birtakım halka yararlı faaliyetlerde bulunmuştur:

“Yeşillendirme çalışması yapıldı (Maydanoz binasının olduğu yerde)” (S6).

“20 hafta boyunca Hatay çocuk ceza infaz kurumunda çalışmalar gerçekleştirdik. Gezelim temizleyelim diye çalışmalar yaptık. İnsanlar gezdiği yerlerdeki çöpleri topladı. Çevre temizliğime katkı yaptık. Ama bu STK çalışmasıydı. Yerel belediyelerle yaptığımız bir çalışma değil” (S7).

“Yeşil alan oluşturulması, deprem alanı oluşturulması gibi...” (S11).

S8 ve S13 kan politikalarına dâhil olmuştur. Ayrıca S8, kadın ve gençlerin iş bulmasını kolaylaştırıcı politikalara dâhil olduğu şu şekilde ifade etmiştir:

“Bizim yaptığımız her faaliyet yerel halka yararlı faaliyetlerdir. Kan ihtiyaç sahiplerine deva olduk. Kadın kooperatifleri kurarak kadınların ekonomiye katkısını sağlamaya çalıştık. Gençlerin iş bulması yolunda riskleri azaltmaya yönelik projelerimiz oldu. Balık ağı kursu, tarım işçisinin yetişmesi için çeşitli projeler yaptık. Toplumsal dayanıklılık ve milli birlik beraberlik duygusunu geliştirdiğimizi düşünmekteyim” (S8).

“Kan bağışi kampanyası düzenledik. Orman yangınlarında gidip alanları ziyaret edip yeşillendirme çalışmaları yapmak yerel halkın menfaatlerine uygun çalışmalardır” (S13).

16. soruda halk ile yakın kuruluş olan STK'lara görüşlerini iletme yönteminin ne olduğu sorulmuştur. “Kuruluşunuz etkin olduğu yerel politikalardaki görüşlerinizi halka hangi yöntemlerle iletmeaktesiniz?” sorusuna verilen cevaplar tabloda gösterilmiştir:

Tablo 10: Hatay'daki STK'ların Görüşlerini Halka İlettiği Platform

STK KODLARI	Görüşlerin Halka İletildiği Alan
S1	• Basın-yayın • Sosyal medya
S2	• Basın-yayın • Sosyal medya
S3	• Basın-yayın • Sosyal medya

S4	• Basın-yayın • Sosyal medya • Stantlarda halka bilgi verilmesi
S5	• Basın-yayın • Sosyal medya
S6	• Sosyal medya
S7	• Sosyal medya
S8	• Sosyal medya
S9	• Sosyal medya
S10	• Kullanılmamaktadır
S11	• Basın-yayın • Sosyal medya
S12	• Basın-yayın • Sosyal medya
S13	• Basın-yayın • Sosyal medya
S14	• Basın-yayın • Sosyal medya

Tabloda görüldüğü üzere yoğun olarak “sosyal medya” ve “basın-yayın” aracılığıyla görüşlerini halka iletmektedir. İnternet ağlarının çok gelişmiş olduğundan günümüzde sosyal medya gibi platformlar büyük etki uyandırmaktadır. Sadece STK’lar değil çoğu siyasetçi ve bürokratlar da bu gibi platformlar üzerinden kamuoyu oluşturmaktadır. Bu anlamda önemli görülen internet araçları Hatay’daki birçok STK tarafından kullanılmaktadır.

Alan araştırmasının son sorusu “farkındalık çalışması” dır. Bu soru STK’ların etkili çalışıp çalışmadığını anlamak amacıyla sorulmaktadır. “Sivil toplum kuruluşu olarak farkındalık yaratmak için yaptığınız herhangi bir çalışma mevcut mu?” sorusuna verilen cevaplar tabloda verilmiştir:

Tablo 11: Hatay’daki STK’ların Farkındalık Çalışması

STK KODLARI	Farkındalık Çalışmaları
S1	• Tarıma dayalı sanayi ilçelerimizin ziyaretini yaptık. Her ilçede yetişen ürün envanterini çıkarttık. Bu ürün envanterinin tarıma dayalı sanayi-çalışan konusunda çalıştık.

S2	- Kudüs'te bir konser gerçekleştirdik. Bu konserimize hem İsraililer hem de Filistinliler birlikte katıldı. - Hendek olaylarından sonra Cizre'de konser verdik. Cizre halkının oradaki kamu kurum ve kuruluşlarıyla birlikte bir konseri izlemelerine katkı sağladık. Bu şekilde topluma bir katkı sağladığımızı düşünmekteyiz.
S3	Genç ve kadınların ev ekonomisine katkı sağlayacağını gösterdik. (El işi ve sabun yapımını öğrettik.)
S4	- Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı, - Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Akran Eğitimi, - Okulda Bağımlılığa Müdahale Programı, - Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Yarışması, - Yeni Yaşam Becerileri Eğitim Programı, - Yeşilay Elçileri ve Benim Kulübüm Yeşilay projeleridir.
S5	- Hatay'daki ilk kadın girişimci derneğiyiz. Çalışan kadın sayılarının artması bizim için çok önemli ve bunu başarmaya devam edeceğiz. Büyükşehir belediyesi, valilik ve ticaret odasıyla birlikte Türkiye'deki iş kadınlarını Hatay'a davet ettik. 3 günlük paneller düzenledik. Üniversitelerde de paneller düzenlemekteyiz. - Ticaret köprüleri kurduk. "Asinin Kızları" adlı projede KAGİD olarak mentörlük yaptık. Gençlere rol modeller getirdik.
S6	Henüz yoktur.
S7	- Çocuk hakları alanda, çocuk istismarıyla alakalı hem sürdürülebilir hem de sosyal medya paylaşımları, - Gezelim temizleyelim projesiyle temizleme çalışmaları, - Sağlık eğitimiyle ilgili yereldeki gençlerin bilgilendirilmesi ve benzeri sağlık kiti dağıtımları gerçekleştirdik.
S8	- Göçmen politikalarında yaptığımız çalışmalar, - Kan politikalarında, ihtiyaç sahiplerinin hayatlarını kurtarmak gibi önemli çalışmalarımız bulunmaktadır. - Yeşilay'la birlikte yaptığımız "Maddeyi Değil Hayatı Yakala" projesiyle kişilerin teknolojiyle ve uyuşturucudan uzaklaşmasını sağlayarak toplum huzuruna destek olduk.
S9	- Hayvan yaşam alanları kurduk. - İş dünyası anlamında 5 gencimize marka yönetimleri anlamında ücretsiz eğitim verdik. Kendi markalarını kurmaları için. Hedef kitle ve dijital pazarlama tekniklerini öğrenmeleri amaçladık. Hem çevrimiçi hem de yüz yüze birçok eğitim düzenledik. Dünyaca ünlü Şafak Çak'ı Hatay'da ağırladık ve kendi girişimcilik hikâyesini dinledik. - Viyana'yla network etkinlikleri düzenledik. Hataylı girişimcilerin birçok müşteri bulmalarına, tedarik zincirleri kurmalarına aracılık ettik.

	• Birçok sosyal sorumluluk projesinde yer aldık. • Münazara yarışmaları yapmaktayız. Hatay’da münazara geri kalmış bir konu. Biz münazara eğitimiyle başladık ve turnuva ile devam ettiriyoruz.
S10	• Yoktur.
S11	• Hatay’da sanat alanında orkestra kurduk. • Yeşillendirme çalışmaları yaptık.
S12	• Tüzüklere madde eklettik. • Eğitim alanında her okulda bir temsilcimiz vardır. Bu temsilcilerden aldığımız bilgilere göre de her zaman sorunların çözümüne odaklı seminerler gerçekleştirdik.
S13	• Kitap ve okuma yarışmaları, • Kan bağışı kampanyası, • Ülkemizin orman yangınları olduğunda gidip kendimiz oraya fidan dikiyoruz.
S14	• Okullarda yürüttüğümüz projelerdir. • Toprak Kurulu üyesi de olduğumuz için ciddi anlamda savunuculuk da yürütmekteyiz. • Ağaçlandırma çalışmaları, • TOKİ projesinin, millet bahçesine dönüştürülmesi.

Tabloya göre, Hatay’da bulunan birçok STK’nın farkındalık çalışması yaptığı görülmektedir. Bunlardan birkaçı yerel aktörlerle iş birliği içerisinde olmadan yapmaktadır. Eğer yerel yönetimlerle iş birliği içerisinde hareket edilirse daha çok ses getirecek projelere oluşturulabilir. Bu anlamda hem yerel yönetimlerin hem de STK’ların daha çok bilinçlenmesi gerekmektedir. Yerel aktörlerin toplantılara STK’yı da paydaş olarak görüp çağırması ve fikir danışması gerekmektedir. Diğer yandan ise STK’ların da sadece yerel aktörlerden beklenti içerisinde olmayıp, kendilerinin de bunun için çaba sarf etmesi gerekmektedir. Farkındalık çalışmalarında halk adına yararlı faaliyetler görülmüştür. Ancak görüşme esnasında söylenen birkaç farkındalık çalışmaları da yazılmaya gerek duyulmamıştır. Çünkü farkındalık çalışmalarının toplum yararına bir ses getirmesi gerekmektedir. Bu yüzden hem STK’ların kendi faaliyet alanları çerçevesinde daha çok etkili çalışması ve yerel kamu politika oluşum süreçlerine paydaş olması gerekmektedir. Demokratik bir ortam için çok aktörlü ve sivil toplum bilincin oluşturulması gerekmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yerel kamu politikasının belirli bir bölgenin yerel nüfusunu ilgilendiriyor olması, ulusal ve uluslararası politikalardan ayıran en temel özelliğidir. Yerel kamu politikaları, yerel yönetimleri organları arasından atanmış veya seçilmiş yetkililer tarafından yürütülür. Bunların yanında birçok sivil aktörler de yerel kamu politikasında rol almaktadır. Bunun en büyük örneği, sivil aktör olarak toplum ile devlet arasında köprü olan STK'lar önemli bir rol oynamaktadır. STK'ların yerel kamu politikalarına katılması yerel yönetimler üzerinde denetimi arttırmaktadır. STK'lar, belirli katılım araçlarıyla “kamuoyu” oluşturarak yerel yönetimlerin gerçekleştirdiği politikalara etki ettiği görülmektedir.

Tez araştırmasında yerel kamu politikaları oluşum süreçlerinde STK'ların rolü incelenmiştir. STK'lar 12 kategoride incelenmiş ve bu kategoriler, Salamon ve Anheier sınıflandırılmasına göre gerçekleşmiştir. STK başkanlarıyla derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında zaman zaman başkan yardımcıları, yönetim kurulu üyeleri ve eski başkanlar da eşlik etmiştir. Görüşmenin gerçekleştirileceği STK'ların seçilmesinde çeşitliliğe önem verilmiştir. Sadece güçlü görünen köklü STK'lar objektif bir sonuç çıkaramayacağından, yakın senelerde kurulan ancak aktif olan STK'larla da görüşme yapılmıştır. Ayrıca STK adı altına dernek, vakıf, odalar ve sendikalara gidilmiştir. Görüşmek için sendika seçilirken amaç ve görüş olarak birbirlerinden farklı olan iki sendikanın da seçilmesine objektif sonuçların oluşması açısından özen gösterilmiştir. Kimi zaman araştırma yapılması düşünülen STK'ların ön görüşme olarak telefon aracılığıyla kuruluşuyla ilgili sorularda tereddütte düşmesi ya da misyonunu kısaca tanıtamaması üzerine de görüşmelerin iptal edildiği kuruluşlar olmuştur. Bu noktada topluma yakın kuruluşlar olan STK'ların, sadece kurulmak için kurulmuş olmaması ve başkanlarının atanmasında daha çok titizlikle çalışması gerekmektedir. Mülakatta görüşülen konularda ve cevaplarda çok çeşitlilik söz konusudur. İlk iki soruda STK'lar misyonlarını ve toplanma sıklığıyla ilgili sorular sorulmuştur. STK'lar kendi faaliyet alanlarına (eğitim, sağlık, çevre vb.) göre soruları yanıtlamışlardır. Kimi 8000 gibi üyelere sahipken; kimi STK 30 üyeye sahiptir. Ancak yaptığı farkındalık sorularında ve çeşitli çalışmalarında zaman zaman az üyeye sahip olan STK'ların çok üyeye sahip olan STK'lara oranla daha aktif çalışmalar yaptığı görülmüştür.

Görüşmeler sonrasında, Hatay ilinde yerel kamu politikası oluşturma süreçlerine kimi STK'lar katılabiliyorken, kimisi katılamamakta, kimisi ise katılmayı tercih etmemekte olan dışa kapalı STK'lardır. Yerel politikalara katılabilen S1, S2, S4, S5, S8, S11, S13 ve S14 kodlu STK'ların katılmasına öncü olan birkaç unsur dikkat çekmiştir:

- Köklü ve özgül ağırlığının olması,
- Yapılan aktif çalışmaların bulunması,
- İşbirliğine açık olmaları,
- İletişim araçlarının yoğun kullanabilmeleri,
- Finansal açıdan güçlü bir STK olmaları,
- Ulusal ve uluslararası düzeyde bilindik olunmasıdır.

STK'ların yerel kamu politikasına katılmasındaki unsurlar incelendiğinde köklü bir kuruluş olmanın etkili olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra finansal soruya verilen cevaplarda, başta S1 ve S11 olmak üzere finans sıkıntısı olmayan STK'ların yerel kamu politikasına katılımında sorun yaşamadığı da gözlemlenmiştir. Finansal güç ile faaliyetlerin yapılabilirliğini eşdeğer olarak düşünürsek bu kriter yerel kamu politikalarına katılmalarındaki büyük bir unsur olduğu sonucuna varabiliriz. Genellikle alınan kararlardan da anlaşılacağı üzere finansal gücü elinde bulunduran STK'ların yerel aktörlerin politika oluşturma sürecinde etkili olduğu sonucuna saptanmıştır. Yapılan görüşme neticesinde zaman zaman finansal gücü elinde bulunduran S1 ve S11 kodlu STK'ların yerel politikaların gelişmesinde yerel yönetimlere bir takım destek sağlamasıyla da önemli bir rolü olduğu görülmüştür.

Zaman zaman finans sıkıntısı yaşayan S7 ve S9 gibi STK'ların genellikle kent konseylerinden davet bile almamakta olduğu da gözlemlenmiştir. Kent konseyleri STK'ların politika fikirlerini yerel yönetimlere belirtebileceği bir organdır. Genellikle STK'ların verdikleri cevaplarda Hatay çapında kent konseylerinin işlev ve fonksiyonlarında bir sıkıntı olduğu gözlemlenmiştir. Kimi kuruluş yeni olduğunu ancak faaliyetler gerçekleştirdiğini ve buna rağmen fikirlerinin sorulmadıklarından yakınırken; kent konseylerine çağrılan S14 kodlu STK ise fikirlerinin sorulduklarını ancak uygulama kısmında bir sonuç elde edemediklerini dile getirmiştir. Bu noktada, uygulamanın gerçekleştirilmesi kısmında yasal düzenlemelerin eksik olduğu tespit edilmiştir. Bu konunun merkezi yönetimden yasal olarak önünün açılması

gerekmektedir. Ayrıca kimi zaman STK'lar uygulama kısmına daha çok yoğunlaşırken; diğerlerinin de bazı noktalarda ihmallerini eleştirdikleri kısımlar da olmuştur.

Proje fonlarının Hatay'daki STK'lar üzerindeki etkisi göz önüne alındığında, STK'ların ekonomik sorunlarına çözüm olduğu görülmüştür. S5, S6, S7, S9, S14 kodlu STK'lar genellikle AB proje fonlarına başvuru yaptıklarını da dile getirmişlerdir. Fonların STK'ların yerel kamu politikalarına katılımını artırıcı yönde katkı sağladığı da gözlemlenmiştir. Diğer S1, S2, S4, S8, S11, S12 ve S13 kodlu STK'lar “üye aidatlarıyla”, “bağış yoluyla”, “proje fonları” gibi gelirlerle finansal ihtiyaçlarını karşıladıkları gözlemlenmiştir. Ancak sivil toplum bilincinin halk tarafından yeterince bilinmediğinden gelirlerini bağış yolundan ziyade daha çok proje yardımlarına yöneldiği görülmektedir. STK'lara ek finansmanın nerden gelmesi gerektiği yönünde S1 ve S8 gibi bazı STK'lar “merkezi idareden”; S14 gibi diğer STK'lar ise “yerel yönetimlerden” olduğunu önermiştir.

Hatay'daki S7 ve S9 gibi STK'ların yerel politikalara katılamadıklarını ama STK olarak faydalı çalışmalar gerçekleştirildiği görülmüştür. Bu çalışmaların yerel yönetimlerle bir arada yapılmasıyla daha güçlü bir sonuç gerçekleştireceğinden Hatay Kent Konseyinin daha iyi çalışması gerektiğini ve aktörlerin iş birliğine daha açık bir yapıyı benimsemesi gerektiği saptanmıştır. Kent konseylerine katılan S1 ve S8 kodlu STK'ların genellikle üyelerinin kent konseyi üyesi bulunması aracılığıyla olduğu da gözlemlenmiştir. Bu konuda Hatay'daki yerel yönetimlerin daha çok STK'ları davet etmesinin yanında STK'ların da daha çok katılımcı olması gerekmektedir.

Hatay'daki STK'ların “basın-yayın” organlarını, özellikle de “sosyal medyayı” yaygın kullandığı tespit edilmiştir. Bunun “kamuoyu” oluşturmak için iyi bir araç olduğunu ve böylece kamuyu yönetebildiklerini dile getirmişlerdir. Sosyal medyada paylaşılan politikaların birçok geniş kitlelere ulaştığı görülmüştür. Böylece STK'lar da sık sık paylaşım yapmaktadır. Basın-yayın araçlarını kullanmayan S8, S9 ve S10 kodlu STK'ların ise siyasi bir duruş sergilememek için yaklaşmadıklarını dile getirmişlerdir. Ancak hemen hemen her STK'nın sosyal medya hesabı bulunmaktadır.

STK'ların yerel kamu politikalarına katılırken ortaya çıkan engeller arasında “siyasi ön yargılar” da bulunmaktadır. İşbirliği konusunda S3, S12 ve S13 kodlu STK'ların görüş olarak yakın bulduğu yerel aktörlerden seçildiği görülmektedir.

Ancak bir politika oluşturulurken siyasi görüşlerin bir kenara bırakılıp yerel halkın ihtiyaçlarına odaklanılmalıdır.

STK'lar genellikle iş birliği içerisinde oldukları aktörlere “hemşeri ve diğer STK'ları” örnek vermişlerdir. Yerel yönetimlerle iş birliği içerisinde olmayan S3, S6, S7 ve S9 kodlu STK'lar genellikle diğer STK'larla birlikte faaliyet gerçekleştirdiği görülmektedir. Hatay'daki STK'lar iş birliği yaptıklarında seslerinin daha yüksek çıktığının farkında olduğu görülmüştür. Bu bağlamda benzer faaliyet gösteren kuruluşların birbirlerine daha yakın hissettiği gözlemlenmiştir. Genellikle STK'lar fikirlerinin yerel yönetimlerce dikkate alındığı söylene de; toplantılara çağrılmayan STK'lar da bulunmaktadır. Bu konuda daha çok katılımcılığın artırılması gerekmektedir.

Alan araştırmasındaki son sorular STK'ların tamamen yerel kamu politikalarındaki rolünü, halk yararına çalışıp çalışmadığını ölçmek ve farkındalık çalışmalarını araştırmak için sorulmuştur. Bazı STK'lar bu tarz soruları daha rahat cevaplar; bazı STK'ların zorlandığı görülmektedir. Ancak genel olarak bir tablo çizilecek ise; Hatay'daki STK'ların kendi faaliyet alanlarına göre çeşitli faaliyetler yaptıkları görülmektedir. Zaman zaman S7 ve S9 gibi STK'ların (sokak hayvanları projesi vb.) yaptığı çalışmalarında yerel yönetimleri de daha çok etkileyerek; teşvik ettiği de görülmüştür. Ayrıca Hatay'daki S1, S2, S5 ve S11 kodlu STK'lar genellikle yerel yönetimlerden bir talepte bulduklarında geri çevrilmediğini de dile getirmektedir

Halkın ihtiyaçlarının da politika oluşturulmasında kriter olarak görülmesi; STK'ları daha anlamlı kılmaktadır. Bir yerel politika gerçekleştirilirken halkın göz önünde bulundurulması esas amaçtır. Gidilen STK'lar arasında yerel halkın yararına yönelik farkındalık çalışmaları mevcuttur. Ancak Hatay'daki farkındalık çalışmalarının artırılması ve politikaların sadece fikir aşamasında kalmaması, uygulamada da başarılı şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Hatay'daki STK'ların varlığı yerel yönetimlerin oluşturduğu kamu politikaları üzerindeki denetimi arttırmış ve demokrasi ortamının oluşmasına katkı sağlamıştır. Hatay genelinde yerel yönetimlerle STK'ların iş birliği gerçekleştirdiği politikaların olduğu gözlemlenmektedir. S13 gibi eğitim alanındaki STK'lar okullar ve öğrenciler; S4 ve S8 gibi sağlık alanında faaliyet gösteren STK'lar yerel halkın bilinçlendirilmesi; S1 ve S11 gibi mesleki STK'ların Hatay'da tarıma dayalı sanayinin ön plana

çıkartılması gibi tabloda sunulduğu gibi STK'ların yerel yönetimlerle iş birliği içerisinde olarak yerel politikalara katkı sağladıkları görülmektedir. Bunların yanında S2 kodlu STK'nın kültür ve sanat konusunda faaliyetlerin çoğaltılmasında; S3 ve S5 kodlu STK'ların genç ve kadın girişimcilerin çoğaltılmasında; S12 ve S13 kodlu STK'ların da eğitim alanında, okullardaki sorunları tespit ederek toplantı yoluyla çözüm yolu geliştirdikleri görülmüştür. Ancak buna S10 gibi her STK dâhil olamamakta ya da olmayı tercih etmemektedir. Bu noktada STK'lar ve yerel resmî aktörler arasında iletişim eksikliğinden kaynaklanan problemler olduğu görülmüştür. Hem kuruluş içinde hem de kurumlar arasında iyi bir iletişim olması gereklidir. STK'ların iş birliği ve hatta diğer aktörlerle yaptıkları faaliyetler, politikaların kalitesini iyileştirebilir. Hatay'daki aktörlerin karşılıklı olarak katılımcılığa teşvik edilmesi gerekmektedir.

STK'ların belediyelere daha çok baskı yapması, siyasi ve kültürel farkındalığına dikkat ederek iletişim ve sosyal medyayı aktif kullanmaları ve toplumu bu konularda bilinçlendirmeleri gerektirmektedir. Hatay'daki STK'ların ve yerel yönetimlerin, tarafsız hareket ederek işbirliği içerisinde halkın yararına yerel politikalar gerçekleştirmesi, toplumun refah seviyesinin artırılmasında büyük rol oynamaktadır.

KAYNAKÇA

- Acar, E. (2019). "Katılımcı Demokrasilerde Baskı Gruplarının İşlev ve Yöntemleri.". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. S.61. (ss.235-249).
- Ağaoğulları, M. A. & Türk, D. & Yalçinkaya, A. & Yılmaz, Z. & Zabcı, F. (2014). "Batı'da Siyasal Düşünceler". M.A. Ağaoğulları (Ed.). İstanbul: İletişim Yayıncılık. 5. Baskı.
- Akbaba, B. (2016). "Eğitim Politikası". Altunok H. Ve Gedikkaya F.G. (Ed.). *Kamu Politikası Ansiklopedisi*. (s. 83-85). Nobel Yayınları.
- Akdoğan, A. A. (2015). Gündem Belirleme. Yıldız, M. ve Sobası M.Z. (Ed.). *Kamu Politikası: Kuram ve Uygulama*. (ss. 211-227). Adres Yayınları.
- Akgül, A. ve Kaptı, A. (2010). " Türkiye'nin Uyuşturucu ile Mücadele Politikası: Politika Süreç Analizi". (ss. 75-99).
- Akman, E. (2018). "ABD ve Türkiye'de Düşünce Kuruluşları ve Yerel Politika Süreçlerindeki Yeri". *Çağdaş Yerel Yönetimler*. 27.3 (ss. 67-93).
- Aköz, S. (2018), "Politika Kavramının Siyaset Kavramı Yerine Kullanılması Ve Bilimsellik Tartışmaları Bağlamında Devlet Olgusuyla İlişkisi". *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 3(5). (ss. 160-180).
- Aktan, C. C. (2021). "Siyasal Ahlak ve Siyasal Yozlaşma". *Kamu Yönetiminde Kayırmacılık*. SOBİAD: Hukuk ve İktisat Araştırmaları Yayınları. (ss. 6-30).
- Akyüz, Ü. (2009). "Siyaset ve Ahlak". *Yasama Dergisi*. (11). (ss. 93-129).
- Aliefendioğlu, Y. (1999). "Siyasal Partiler ve Sivil Toplum Örgütleri". *Anayasa Yargısı* 16. (ss. 95-115).
- Altan, Ö. Z. (2004). "Sosyal Politika " (No. 790). Anadolu Üniversitesi.
- Anderson, J. E. (2003). "Public Policymaking: An Introduction". Boston: Houghton Mifflin Company, (ss. 1 – 34).
- Arıbaş, N. N. (2016). "Sivil Toplum Örgütleri". Altunok H. Ve Gedikkaya F.G. (Ed.), *Kamu Politikası Ansiklopedisi*. (s.303-306). Nobel Yayınları.
- Atabey, F. (2015). "Hatay'ın Anavatana Katılma Süreci". *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 3(7), (ss. 193-209).

Atılgan, G. ve Aytekin A.E. (2012). "Siyaset bilimi: Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler Arası İlişkiler". İstanbul: Yordam Kitap.

Aydın, Uğur. (2001). "Avrupa Birliği devlet ve STK'lar." O. Silier (ed.). *Atölye Sonuçlarının Sunumu* (s.79-87).Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı. Türkiye

Ayhan, A. ve Çakmak, F. (2008). "Türkiye'ye Yönelik Algı Operasyonlarının Dijital Medyaya Yansımaları". (s.25).

Azaklı, S., & Özgür, H. (2005). "Belediye Organları Ve Organlar Arası İlişkiler: Başkan, Meclis Ve Encümen". Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-I, Nobel Yayınevi, Ankara.

Babahanoğlu, V. (2016). "Kamu Politikası Yaklaşımı Çerçevesinde Türkiye'nin Uyuşturucu İle Mücadele Politikalarında Toplumsal Algı". Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi,

Babaoğlu, C. (2015). "Kamu Politikası Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü", Yıldız, M. ve Sobası M.Z. (Ed.), *Kamu Politikası: Kuram ve Uygulama*, (s. 166-187). Adres Yayınları.

Berkün, S. (2017). "Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı". E- Şarkiyat İlmi araştırmalar Dergisi, 582-598.

Bilgili, F. & Demirkapı, E. (2014). "Hukukun Temel Kavramları". Dora Yayınları. 10. Basım. Bursa.

Birkland, T. A. (2011). "An Introduction To The Policy Process: Theories, Concepts, And Models Of Public Policy Making". Routledge.

Burstein, P. (2020). "The Determinants of Public Policy: What Matters and How Much, Policy Studies Journal", Vol. 48, No. 1.

Büyükbaykal, G. N. (2005). "Türkiye'deki Yerel Basının İşlevi ve Önemi", İletişim Fakültesi Dergisi, ss.83-88.

Cengizkan, N. M. (2009) "Mimarlar Odası ve Türkiye Mimarlık Ortamına Katkıları." Türk Kütüphaneciliği 23.4 (ss.907-919).

Claiborne, N. (2011). "Non-governmental organisations. Globalization, Social Justice, and the Helping Professions", State University of Newyork Press, USA.

- Çağlayan, R. (2015). “İdari Yargılama Hukuku”, Seçkin Yayıncılık, 2.Baskı.
- Çaha, Ö. (2005). “Sivil Toplum Üstüne”. Sunar, Lütfi. (Ed.) “*Sivil Toplum ve Demokrasi*”. (s. 9-22). Kaknüs Yayınları. 1.Basım.
- Çaha, Ö. (2016). “Sivil Toplum ve Devlet”. Ankara: Orion Kitabevi
- Çakır, C. (2017). “Geçmişten Günümüze Türk Eğitim Sistemindeki Gelişmeler: Bir Kamu Politikası Aktörü Olarak Milli Eğitim Şuraları Özelinde Bir Değerlendirme”. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 9(2), 31-48.
- Çam, E. (1999). “Siyaset Bilimine Giriş”. İstanbul: Der Yayınları. 6. Baskı.
- Çelik, S. (2016). “Herbert Alexander Simon (1916-2001)”. Altunok H. Ve Gedikkaya F.G. (Ed.), *Kamu Politikası Ansiklopedisi*. (s. 110-112). Nobel Yayınları.
- Çevik, H. H. (2004). "Türkiye de Kamu Yönetimi Başarısızlığına Teorik Bir Yaklaşım." *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* 59.03.
- Çevik, H. H. (2008). “Kamu Politikası: Temel Kavramlar ve Süreçte Rol Oynayan Aktörler”. *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar* (Edit). Asım Balcı, Ahmet Nohutçu, Namık Kemal Öztürk ve Bayram Coşkun. Ankara: Seçkin Yayıncıları. Gözden Geçirilmiş 2.Baskı. ss.181-202.
- Çevik, H. H. (2015). “Gelişmiş Ülkelerde ve Türkiye’de Kamu Politikası Başarısızlığı”. Yıldız, M. ve Sobası M.Z. (Ed.). *Kamu Politikası: Kuram ve Uygulama*. (s. 226-285). Adres Yayınları. 2. Basım.
- Çevik, H. H. (2016). “Kamu Politikası”. “*Kamu Politikaları Ansiklopedisi*” (Ed. Hatice Altunok, Fatma Gül Gedikkaya), Nobel Yayıncılık, 1. Basım, Ankara, (s. 142-144).
- Çevik, H. H. (2016), “Yerel Karar Verme Süreci”, “*Kamu Politikaları Ansiklopedisi*” (Ed. Hatice Altunok, Fatma Gül Gedikkaya), Nobel Yayıncılık, 1. Basım, Ankara, ss. 377-378.
- Çevik, H. H. (2016), “Karar Verme Süreci”, “*Kamu Politikaları Ansiklopedisi*” (Ed. Hatice Altunok, Fatma Gül Gedikkaya). Nobel Yayıncılık. 1. Basım. Ankara. ss. 161-164.

- Çevik, H. H. (2016). "Politika". *"Kamu Politikaları Ansiklopedisi"* (Ed. Hatice Altunok, Fatma Gül Gedikkaya), Nobel Yayıncılık, 1. Basım, Ankara, (s. 244-245)
- Çildan, C., Ertemiz, M., Tumuçin, H. K., Küçük, E., & Albayrak, D. (2012). "Sosyal Medyanın Politik Katılım ve Hareketlerdeki Rolü". *Akademik Bilişim*, 3, 233-237.
- Çiner, C. U. (2015). "Karşılaştırmalı Kamu Politikası". Yıldız, M. ve Sobası M.Z. (Ed.). *Kamu Politikası: Kuram ve Uygulama*. (s. 286-305). Adres Yayınları. 2. Basım.
- Demir, F. (2016). "Kamu Politikası Analizi". Altunok H. Ve Gedikkaya F.G. (Ed.), *Kamu Politikası Ansiklopedisi*. (s. 145-149). Nobel Yayınları.
- Demir, F. (2016). "Politika Değerlendirme". Altunok H. Ve Gedikkaya F.G. (Ed.), *Kamu Politikası Ansiklopedisi*. (s. 252-254). Nobel Yayınları.
- Demiral, M. (2007). "Türkiye’de Sosyal Sermaye Kapsamında Sivil Toplum Kuruluşları (STK)’nın Sürdürülebilir Sosyo-Ekonomik Kalkınma Sürecindeki Rolü", *Akademik Bakış*, S.13.
- Demirci, T. Z. & Akıllı, H. S. (2018). "Kamu Politikalarında Kurumlar Arası Güvenin Ölçülmesine Yönelik Bir Araştırma: Nevşehir Sivil Toplum Kuruluşları Örneği". Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Politikası ve İşletmeciliği Anabilim Dalı, Nevşehir.
- Denhardt, R. B., & Denhardt, J. V. (2003). "The New Public Service: An Approach to Teform". *International Review of Public Administration*, 8(1), 3-10.
- Doğan, E. Z. (2021). "Kamu Politikası ve Sivil Toplum Katılım Stratejileri". Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Doğar, C. F. (2019). "Sivil Toplum Kuruluşlarında Sosyal Politika Uygulamaları: Çanakkale İli Örneği". Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı.
- Dunn, W. N. (2004). "Public Policy Analysis: An Introduction, Upper Saddle River", NJ: Pearson Prentice Hall, 3rd Edition.

- Durna, T. (2015). "Kamu Politikalarında Problem Tanımı ve Gündem Belirleme: Alkollü Araç Kullanımı ve Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü". *A Journal of Policy and Strategy* 1.2 (ss. 49-69).
- Dye, Thomas R. (2012). "Understanding Public Policy. Pearson Education". 14th Ed.
- Emini, F.T. (2013). "Sivil Toplum Kuruluşlarının Politika Belirleme Sürecindeki Rolü: Tüsiad Örneği." *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (36).
- Eren, E. (2017). "Sivil Toplumun Dış Politika İnşasındaki Rolü: Türk Kamu Diplomasisi Örneği". *Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 36-49.
- Eren, V. (2014). "Kamu Politikası". Kutlu, Ö. (Ed.), *Siyaset Bilimine Giriş*, (s. 260-280), Basıldığı Yer: Lisans Yayıncılık.
- Eren, V. (2016) "Politika Araçları". Altunok H. Ve Gedikkaya F.G. (Ed.), *Kamu Politikası Ansiklopedisi*. (s. 249-251). Nobel Yayınları.
- Eroğlu, H. T. (2015). "Türkiye’de Kamu Politikası Oluşturulmasında Uluslararası Aktörlerin Rolü". Yıldız, M. ve Sobası M.Z. (Ed.), *Kamu Politikası: Kuram ve Uygulama*, (s. 148-165). Adres Yayınları.
- Eryılmaz, B. (2013). "Kamu Politikası", iç. Çevik, H. H.ve Sözen, S. (ed) *Kamu Yönetimi*. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını, 2979, Eskişehir.
- Eryılmaz, B. (2015). "Kamu Yönetimi: Düşünceler, Yapılar, Fonksiyonlar, Politikalar". Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Fischer, Frank & Gerald J. Miller. (2017). "Handbook Of Public Policy Analysis: Theory, Politics, And Methods". Routledge.
- Gedikkaya, F. Gül. (2016). "Kamu Politikası Aktörleri". Altunok H. Ve Gedikkaya F.G. (Ed.), *Kamu Politikası Ansiklopedisi*. (s. 144-145). Nobel Yayınları.
- Gemici, Y. (2008). "Eğitimde Sendika-Yönetim İlişkileri". (Doctoral dissertation, DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Gezgin, S. (2007). "Türkiye’de Yerel Basın". İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

- Göçoğlu, V. (2014). “Kamu Politikası ve Sosyal Medya İlişkisi”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Göksu, T. (2016). “Göç Politikası”. Altunok H. Ve Gedikkaya F.G. (Ed.), *Kamu Politikası Ansiklopedisi*. (s. 96-98). Nobel Yayınları.
- Gözler, K. & Kaplan, G. (2015). “İdare Hukukuna Giriş”. Ekin Yayıncılık, 21. Baskı. Bursa.
- Gözler, K. (2016). “Elveda Kuvvetler Ayrılığı, Elveda Anayasa”, Ankara Barosu Dergisi, ss.25-36.
- Gunn, C. (2004). “Third-Sector Development: Making up for the Market, Ithaca”. London: Cornell University Press.
- Gülmez, M. (2008). “Sendika Hakkı, Toplu Sözleşme ve Grevi de İçeren Toplu Eylem Haklarını Kapsar mı?”. *Çalışma ve Toplum*, 3(18), 137-170.
- Habermas, J. (2018). “Kamusalın Yapısal Dönüşümü”. (Çeviren: Tanıl Bora-Mithat Sancar). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Heywood, A. (2012). “Siyasetin Temel Kavramları”. (Çeviren: Hayrettin Özler). Adres Yayınları. Ankara.
- Heywood, A. (2015). “Siyaset”. (B.B. Özipek vd., Çeviri ed.), Adres Yayınları, 15. Baskı.
- Hogwood, B.W., Gunn, L. A. (1984). “Policy Analysis for the Real World”. Oxford University Press. New York.
- Howlett, M. & Ramesh, M. & Perl, A. (2020). “Studying Public Policy: Principles and Processes”, Oxford University Press: 4.Baskı, New York.
- Huang, R. (2002). “On The Nature Of Public Policy”. *Chinese Public Administration Review*, 1 (3-4), s.275-282.
- Hughes, O. E. (2014). “Public Management and Administration”. (B. Kalkan, B. Akın, &Ş. Akın, Çev.). Ankara: BigBang Yayınları.
- Hughes, O. E. (2014). “Kamu İşletmeciliği & Yönetimi”. (B. Kalkan, B. Akın, Ş. Akın, Çeviri Ed.), BigBang Yayınları. 1.Baskı.

İsbir, B. (2016). “Kamu Kuruluşu”. Altunok H. Ve Gedikkaya F.G. (Ed.), *Kamu Politikası Ansiklopedisi*. (s. 137-138). Nobel Yayınları.

İsbir, B. (2016). “Kamuoyu”. Altunok H. Ve Gedikkaya F.G. (Ed.), *Kamu Politikası Ansiklopedisi*. (s. 159-161). Nobel Yayınları.

Kahraman, H. (2018). “Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Kamu Politikalarına Etkileri”. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Eskişehir.

Kaldor, M. (2003). "Civil Society and Accountability." *Journal of Human Development*. 4.1: 5-27.

Kaptı, A. & Alaç, A. E. (2015).”Kamu Politikalarının Uygulama Aşaması”. Yıldız, M. ve Sobası M.Z. (Ed.), *Kamu Politikası: Kuram ve Uygulama*, (s. 228-243), Adres Yayınları.

Kaptı, A. (2016). “Kamu Politikası Süreci”. Altunok H. Ve Gedikkaya F.G. (Ed.), *Kamu Politikası Ansiklopedisi*. (s. 152-154). Nobel Yayınları.

Kaptı, A. (2016). “Politika Uygulama Aşaması”. Altunok H. Ve Gedikkaya F.G. (Ed.), *Kamu Politikası Ansiklopedisi*. (s.268-272). Nobel Yayınları.

Karakuş, O. & Metin, Y. (2006). “Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türkiye’deki Sivil Toplum Kuruluşları”. T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Isparta.

Karataş, İ. H. (2008). “Türk Eğitim Sisteminde Sivil Toplum Kuruluşları: Konumları ve İşlevleri”. T.C. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı, İstanbul.

Kavruk, H. (2016). “Yerel Politika”. (Ed. Hatice Altunok, Fatma Gül Gedikkaya). *Kamu Politikaları Ansiklopedisi*. Nobel Yayıncılık, 1. Basım, Ankara, ss. 378-382.

Kavruk, H. & Aktürk Ç. B. (2018). “Yerelleşme Politikaları”. Babaoğlu, C. Ve Akman E. (Ed.), *Kamu Politikası Analizi: Türkiye Uygulamaları*, (s. 423-457), Gazi Kitabevi. Ankara.

Keser, H. & Hışım S. "Demokrasilerde Sivil Toplumun Rolü." İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 7. 2 (2016): 201-224.

Kılınç, D. (2016). "Türkiye’de Bitmeyen Tartışma: Hükümet Sistemi Üzerine Değerlendirmeler". Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 20 / 1. 447-510.

Kılınç, E. (2019). “Sivil Toplum Kuruluşlarında Liderlik”. Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 9(18). 1091–1112.

Kingdon, J. W. (2003). “Agendas, Alternatives, and Public Policies”. Longman. New York.

Kopuz, E. (2021). “Kamu Politikası Aktörü Olarak Türkiye’de Derneklerin Özerkliği”. İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı.

Korkmaz, Z. (2019), “Yerel Düzeyde Kamu Politikası Oluşturulması Karşılıklı Belediyesi Örneği”. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Manisa.

Köseoğlu, Ö., & Köktaş, Ö. F. (2017). “Bilgi, Güç ve Siyasetin Kesişiminde Düşünce Kuruluşları: Kamu Politikaları Bağlamında Bir Analiz”. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 15(30), 533-552.

Kulaç, O. (2016). “Bir Kamu Politikası Çözümlemesi: Türkiye’nin Yurtdışı Lisansüstü Burs Politikası”. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Denizli.

Kütting, G. (2009). “Conventions, Treaties And Other Responses To Global Issues”. EOLSS, in partnership with UNESCO.

Lester, M. S. ve Helmut K. A. (1992). “In Search Of The Non-Profit Sector I: The Question of Definitions”. *International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*. Vol:3. No:3.

Lewis, D. (2005). “The Management of Non-Governmental Development Organizations An Introduction”. UK: Routledge Taylor & Francis Group.

Lewis, D. (2014). “Non-governmental Organizations, Management and Development”. Third Edition. Routledge,

McCormick, J. (2005). "The Role of Environmental NGOs in International Regimes". The Global Environment. (Ed. Regina S. Axelrod, David Leonard Downie ve Norman J. Vig). Washington: CQ Press. S. 83-102.

McGann, J. (2005). "Think Tanks and Policy Advice in The US. Pennsylvania". ABD: Foreign Policy Research Institute.

McGann, J. G. (2007). "Think Tanks and Policy Advice in The United States" Academics. Advisor and Advocates. Routledge. New York.

Nacak, O. (2015). "Yeni Kamu Yönetimi ve Türkiye’de Kamu Politikalarının Oluşturulması: Aktör Temelli Bir Analiz". Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Sakarya.

Negiz, N. & Uçar, A. (2016). "Yerelde Kamu Politikalarının Oluşumunda Yönetişim ve Katılımcılık Isparta İncelemesi". Süleyman Demirel Üniversitesi SBE Dergisi.

Okutan, E. (2008). "Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Örgütlerinin Gelişmiş İşbirliği: İngiltere Örneği". Sayıştay Dergisi. Sayı: 71. (ss. 91-108).

Onbaşı, F. G. (2005). "Sivil Toplum". İstanbul: L&M Yayıncılık.

Öz, M. (2021). "Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Siyasetteki Rolü: Samsun Örneği". Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana bilim Dalı. Samsun.

Özdemir, E. ve Atılğan G. (2018). "Siyasal Partiler." Siyaset Bilimi: Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler.

Özer, M. H. (2008). "Günümüz İtibariyle Sivil Toplum Kuruluşlarının İktisadi ve Sosyal Fonksiyonları". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(26), 86-97.

Özgüzel, S., & Çetintürk, V. E. (2016). Karşılaştırmalı Perspektiften Türkiye ve Hollanda’da Düşünce Kuruluşları ve Sivil Toplum Örgütleri. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(15), 63-78.

Öztaş, N. (2019). "Bürokrasi". 1.Baskı. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Öztekin, A. (2007). "Siyaset Bilimine Giriş". Siyasal Kitabevi. 5. Baskı. Ankara.

Portz, J. (1996). "Problem Definitions and Policy Agendas: Shaping the Educational Agenda in Boston". *Policy Studies Journal*. Vol. 24, No. 3, ss. 371-386.

- Sadioğlu, U. (2018). “Yerelleşme Politikaları ve Türkiye Örneği”. Yıldız, M. ve Sobası M.Z. (Ed.), *Kamu Politikası: Kuram ve Uygulama*, (s. 636-670), Adres Yayınları.
- Salamon, L. M. & Anheier H. K. (1996). "The Emerging Nonprofit Sector: An Overview".
- Sapru, R. K. (2004). “Public Policy”. Sterling Publishers Pvt. Ltd.
- Sarıpek, D. B. (2017). “Hak Temelli” Sosyal Politikadan “Hayırseverlik Temelli” Sosyal Politikaya Geçişte Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü”. *İnsan ve İnsan*, 4(11), 81-99.
- Savaşkan, O. (2020). Türkiye’de Belediye Başkanı Olmak: Sınırlar, Stratejiler ve Meşruiyet. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 29(2), 57-83.
- Savran, G. A. (2020). “Sivil Toplum ve Ötesi; Rousseau, Hegel, Marx”. Dipnot Yayınları. 2. Baskı. Ankara.
- Seçer, B. (2009). “Kadınların Sendikalara Yönelik Tutumları ile Cinsiyet Ayrımcılığı Algılarının Sendika Üyesi Olma İsteğine Etkisi”. *Çalışma ve Toplum*, 4(23), 27-60.
- Smith, K. B. & Christopher W. Larimer. (2009). “The Public Policy Theory Primer”. Westview Press.
- Sobacı, M. Zaid. (2015). “Politika Ağları: Aktörler Arası İlişkiler üzerinden Kamu Politikasını Anlamak” Yıldız, M. ve Sobası M.Z. (Ed.), *Kamu Politikası: Kuram ve Uygulama*, (s. 130-147). Adres Yayınları.
- Solmaz, B., Tekin, G., Herzem, Z., & Demir, M. (2013). “İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Bir Uygulama”. *Selçuk İletişim*, 7(4), 23-32.
- Taşcıer, A. M. (2018). “Neoliberalizmde Merkezileşme-Yerelleşme Gerilimi: İl Özel İdareleri, YİKOB Örnekleri ve Yerelde Merkezileşme”. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(14), 650-662.
- Tamzok, N. (2007). “Kamu Politikası Analizi: Elektrik Enerjisi Sektörü”, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tansey, S. D. (1995). “Politics: The Basic”, USA: Routledge Press.

Tek, M. & Adıgüzel Ş. (2014). "6360 Sayılı Yasa ve Türkiye'nin Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Değişim: Hatay Örneği." *Çağdaş Yerel Yönetimler*. Cilt: 23. Sayı: 3. (ss. 73-102).

Tekeli, İ. (2017). "Katılımcı Demokrasi ve Sivil Toplum Kuruluşları". Sosyal Demokrasi Derneği Yayınları. Ankara.

Tosun, C. & Bilim Y. (2004). "Şehirlerin Turistik Açıdan Pazarlanması: Hatay Örneği". *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 15(2), 125-138.

Tosun, G. E. (2005). "Birleştirici Demokrasi Devlet-Sivil Toplum İlişkisinin Yeniden Yapılandırılması İçin Bir Analiz Aracı Olabilir mi?". Sunar, Lütfi. (Ed.) "*Sivil Toplum ve Demokrasi*". (s. 23-54). Kaknüs Yayınları. 1.Basım.

Trowler, P. (2003). "Education Policy". 2nd Edition. Routledge. London.

Yılmaz, M. B. (2016). "Gündem Belirleme". Altunok H. Ve Gedikkaya F.G. (Ed.), *Kamu Politikası Ansiklopedisi*. (s. 101-103). Nobel Yayınları.

Uçar, A. (2003). "Yerel Düzeydeki Kamu Politikalarının Oluşturulması ve Uygulanmasında Atanmış-Seçilmiş İlişkisi". Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Sakarya.

Uçar, A., Negiz, N., (2016). "Yerelde Kamu Politikalarının Oluşumunda Yönetişim ve Katılımcılık: Isparta İncelemesi". Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 2016 Sayı: CİEP Özel Sayısı, ss. 788-819.

Urhan, F. B. ve Sandal E. K. (2013). "Bölgesel Kalkınma Ajansı Desteklerinin Kobiler Üzerindeki Etkileri: Tr 63 Bölgesi Örneği". Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi Bildiriler Kitabı. 21-23 Mayıs 2015, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Usta, A. (2014). "Yeni Kamu Yönetiminde Politikaların Değerlendirilmesi: Tipolojiler, Boyutlar ve Ölçütler". *Journal of Turkish Court of Accounts/Sayıstay Dergisi*, (94).

Viegas, P. F. (2018). "The Role Played by NGOs in the Common Security and Defense Policy of the European Union". Diss. ISCTE-Instituto Universitario de Lisboa (Portugal).

Yıldız, M. & Sobacı, M. Z. (2015). “Kamu Politikası Kuram ve Uygulama”. Basıldığı Yer: Adres Yayınları.

Yaşaroğlu, T. O. (2017). “Türkiyede Uluslararası Kapsamda Faaliyet Gösteren Dernek ve Vakıfların Etkisi ve Toplumsal Analizi”. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.

Yıldırım, İ. (2004). “Demokrasi Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişim”. Seçkin Yayıncılık. Ankara.

Zariç, S. (2012). "Türkiye'de Think-Tank Kuruluşları ve Karşılaştıkları Sorunlar", Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E- Dergisi, 31: 1-19.

Zengin, E. (2019). “Engelli Çocuklara Yönelik Yerel Kamu Politikalarının Yönetişim Anlayışı Çerçevesinde Planlanması”. *Strategic Public Management Journal*, 5(10), 12-30.

İNTERNET KAYNAKLARI

DERBİS (2021). <https://www.siviltoplum.gov.tr/derneklerin-bolgelere-gore-dagilimi> 26.03.2022.

DERBİS (2021). <https://www.siviltoplum.gov.tr/yillara-gore-faal-dernek-sayilari> 26.03.2022.

DERBİS (2021). <https://www.siviltoplum.gov.tr/illere-gore-derneklerdeki-calisan-sayilari> 26.03.2022.

DERBİS (2021). <https://www.siviltoplum.gov.tr/derneklerin-faaliyet-alanlarina-gore-dagilimi> 27.03.2022.

DERBİS (2021). <https://www.siviltoplum.gov.tr/sendikalara-iliskin-istatistikler> 28.03.2022.

DOĞAKA, <https://www.dogaka.gov.tr/kurumsal/hakkimizda> 04.03.2022.

Hatay Belediyeleri, <https://www.turkiye.gov.tr/hatay-belediyeleri> 06.05.2022.

Kent Konseyi Yönetmeliği, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=10687&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> 05.04.2022.

Sezen, S. (2020). “Türk Kamu Yönetimi Dersi Notları”, AÜ SBF, https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/173067/mod_resource/content/1/14.%20HAFTA%20MESLEK%20KURULU%C5%9ELARI.pdf Ankara. 03.03.2022.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi.

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=10687&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> 07.05.2022.

T.C. Hatay İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. <https://hatay.ktb.gov.tr/> 03.05.2022.

T.C. Hatay Valiliği. <http://www.hatay.gov.tr/> 03.05.2022.

T.C. On Birinci Kalkınma Planı. (2019-2023). <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/KalkinmaSurecindeSivilToplumKuruluslariOzelIhtisasKomisyonuRaporu.pdf> 26.02.2022.

T.C. Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü. <https://www.siviltoplum.gov.tr/> 26.02.2022.

T.C. Ticaret Bakanlığı. <https://www.ticaret.gov.tr/> 03.05.2022.

T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğü. <https://www.vgm.gov.tr/vakif-islemleri/vakif-istatistikleri/> 02.03.2022.

2221 İl İdaresi Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5442.pdf> 05.05.2022.

5393 Sayılı Belediye Kanunu, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713-6.htm> 26.02.2022 .

5590 Sayılı Kanun, <https://www.tobb.org.tr/HukukMusavirligi/Documents/Mevzuat/5590.pdf> 27.02.2022.

6356 Sendikalar Ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6356.pdf> 29.02.2022.

6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206-1.htm> 26.02.2022.

EKLER

Ek 1 STK'lara Yöneltilen Sorular

- Kuruluşunuzun amacını kısaca tanıtabilir misiniz? Hangi alanlarda faaliyet gösteriyorsunuz?
- Üyelerinizin sayısı ve toplanma sıklığıyla ilgili bilgi verebilir misiniz?
- Hangi yerel kuruluşların kamu politikası oluşturma süreçlerine katılabiliyorsunuz? Bu süreçlerde ne kadar etkili olduğunuzu düşünüyorsunuz?
- Kuruluşunuz hangi yollarla yerel kamu politikası oluşturma süreçlerine katılmaktadır?
- Yerel kamu politikaları oluşum süreçlerine dâhil olmanızı engelleyen ya da zorlaştıran unsurlar nelerdir? Bunları en aza indirmek için neler yapıyorsunuz?
- Yerel karar organlarının faaliyetlerine aktif katılımınızı kolaylaştıran unsurlar nelerdir?
- Kuruluşunuz yerel kamu politikası önerilerini nasıl oluşturmaktadır? Önerilerinizin oluşumunda ilham aldığınız kişi, kurum, yol ve yöntemler nelerdir?
- Kuruluşunuz yerel politika oluşumu sürecinde hangi aktörlerle daha iyi etkileşim kurabiliyor?
- Yerel kamu politika oluşumu sürecinde görüş ve önerilerinizin dikkate alındığını düşünüyor musunuz? Alınıyorsa ne ölçüde alınıyor?
- Yerel kamu politikalarının oluşumu sürecinde teklif ettiğiniz önerilerinizin dikkate alınıp alınmadığını hangi yollarla izliyorsunuz?
- Kuruluşunuz yerel kamu politikalarının oluşum sürecinde diğer STK'lar ile iş birliği yapıyor mu?
- Kuruluşunuzun yerel kamu politikalarının oluşumu sürecine etkili katılımı için yeterli mali kaynaklara sahip olduğunu düşünüyor musunuz? Yerel yönetimler sizlere maddi anlamda katkı sağlıyor mu? Ek bir finansman size yardımcı olur muydu? Bu ek finansmanın nereden gelmesinin faydalı olacağını düşünüyorsunuz?
- Kuruluşunuz belediye meclisi çalışmalarına ne sıklıkta katılmaktadır? Kuruluşunuz kent konseyi çalışmalarına katılıyor mu? Kuruluşunuz yerel politikalarla ilgili görüş ve düşüncelerini basın-yayın organları vasıtasıyla kamuoyuyla paylaşıyor mu?

- Kuruluşunuz son yıllarda hangi yerel politikalarının oluşumuna katkı sağlamıştır? Hangi girişimlerinizin uzun süreli vadede etkili olduğunu gördünüz?
- Kuruluşunuz kamu politikası oluşturulmasında yerel halkın menfaatlerine uygun katkı sağlayacak hangi yerel kamu politikasına dâhil oldu?
- Kuruluşunuz etkin olduğu yerel politikadaki görüşlerinizi halka hangi yöntemlerle iletmeötesiniz?
- Sivil toplum kuruluşu olarak farkındalık yaratmak için yaptığınız herhangi bir çalışma mevcut mu?

Ek 2 Mülakat Çalışması Yürütülmesinin Kabulüne Yönelik Etik Kurul Kararı

Üzerinde doküman numarası bulunmayan dokümanlar kontrolsüz

HATAY MUSTAFA KEMAL
ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ
BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA
VE YAYIN ETİĞİ KURULU

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR NO	SAYFA NO
09.05.2022	06	23	4/4

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 09.05.2022 tarihinde Başkan

Prof. Dr. Seval YAVUZ başkanlığında toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.

KARAR-23: Prof. Dr. Veysel EREN koordinatörlüğünde Ebrar Sines MARATOK tarafından gerçekleştirilecek “Yerel Kamu Politikası Oluşum Sürecinde Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü: Hatay Örneği” başlıklı araştırma için hazırlanan materyaller Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi kapsamında değerlendirilmiş olup uygulanmasının uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

İMZA

Prof. Dr. Seval YAVUZ
Başkan

İMZA

Prof. Dr. Mehmet
ÖZBİRECİKLİ
ÜYE

İMZA

Prof. Dr.
Bülent ARI
ÜYE

İMZA

Prof. Dr. Gökhan
ÖZDEMİR
ÜYE

İMZA

Prof. Dr. Melis MİNİSKER
ÜYE

İMZA

Prof. Dr.
Murat TEK
ÜYE

İMZA

Prof. Dr. Bilginer
ONAN ÜYE

Doküman No:902-01-FR 006

İlk Yayın:

Rev.

Rev. No:

Sayfa 1 / 1